

NUMISMATICKÝ ČASOPIS ČESKOSLOVENSKÝ.

(REVUE NUMISMATIQUE TCHÉCOSLOVAQUE.)

VYDÁVÁ NUMISMATICKÁ SPOLEČNOST ČESKOSLOVENSKÁ V PRAZE
S PODPOROU MINISTERSTVA ŠKOLSTVÍ A NÁRODNÍ OSVĚTY
A ČESKÉ AKADEMIE VĚD A UMĚNÍ V PRAZE.

ROČNÍK IV. (1928).

REDAKTOR:

Dr. GUSTAV SKALSKÝ.

REDAKČNÍ RADA:

Prof. Dr. JOSEF DOBIÁŠ, Dr. VIKTOR KATZ, Dr. ANTONÍN MASTNÝ
a docent Dr. JOSEF SCHRÁNIL.

SE 2 TABULKAMI A 6 VYOBRAZENÍMI V TEXTU

V PRAZE.

NÁKLADEM NUMISMATICKÉ SPOLEČNOSTI ČESKOSLOVENSKÉ V PRAZE.

1928.

VEŠKERÁ PRÁVA VYHRAZENA.

OBSAH.

ČLÁNKY:

	Strana
<i>Nohejlová Emanuela</i> , Denár Kněžny Eufemie.....	1—6
<i>Katz Viktor</i> , Tolary tří císařů	7—10
<i>Nohejlová Emanuela</i> , Příspěvek k otázce Bart. Albrechta	11—24
<i>Oliva Otto</i> , Finanční následky kalady	25—29
<i>Katz Viktor</i> , Alessandro Abondio	30—44

NÁLEZY:

<i>Ječný Josef</i> , Nález antických mincí u Polné	45—46
<i>Ječný Josef</i> , Další nálezy antických mincí na českém jihozápadě	46—48
<i>Turnvald K.</i> Nález českých, rakouských a německých mincí 15. stol. blíže Drahoňova u Kamenice n. L.	48—49
Drobnější nálezy	49—50

LITERATURA:

<i>Augusta J. M.</i> , Rukovět sběratelova (<i>V. Katz</i>)	50—51
<i>Babelon J.</i> , La médaille et les médailleurs (<i>Ant. Mastný</i>)	51—52
<i>Eidlitz Robert James</i> , Medals and medallions relating to architects (<i>Jan Květ</i>). <i>Kulisiewicz Fr.</i> , Numizmatyczny przyczynek do historii Markománských i kwadyjských wojen cesarza Marka Aurelega (<i>Jos. R. Lukeš</i>)	52
<i>Relkovič Neda v.</i> , Aus dem Leben der sieben „niederungarischen Bergstädte“ im 14—17. Jahrhundert (<i>Em. Nohejlová</i>)	52—53
<i>Gumovski Marjan</i> , Dzieje mennicy Krakowskiej (<i>Em. Nohejlová</i>)	53—54
<i>W. Haupti-Wehrsdorf</i> , Der Brakteatenfund von Grubschütz, Groschen- funde aus der Oberlausitz, Ein Fund Görlitzer Heller (<i>Kz.</i>)	54—57
Mennica Państwowa v Warszawie (<i>Ks. E. M.</i>)	57
VÝTAHY Z ČASOPISŮ	57—58
MUSEA — SBÍRKY — VÝSTAVY — ZPRÁVY SPOLKOVÉ A JINÉ — NOVÉ RAŽBY — NUMISMATICKÝ TRH — ZPRÁVY OSOBNÍ	58—71
VĚSTNÍK NUMISMATICKÉ SPOLEČNOSTI ČESKOSLOV. V PRAZE ..	71—79
RESUMÉ	79—87
	88—91

UKAZATEL K TABULKÁM:

Tabulka I	č. 1—11
Tabulka II	č. 12—21

EMANUELA NOHEJLOVÁ:

DENÁR KNĚŽNY EUFEMIE.

(Z přednášky proslovené dne 20. dubna 1928 v Numismatické společnosti čsl.)

V řadě českých denárů 10.—12. stol. ve čtyřech případech čteme na minci ženské jméno¹⁾, ve všech čtyřech případech otazník pro historika, i když po předchozích pracích numismatiků se zmírnila již jeho akutnost. Všechny mince se jménem českých kněžen jsou historickým pramenem prvního řádu, jehož význam ustupuje od jedinečnosti (denár se jménem Biagoty) k detailu, podrobnosti (denár královny Jitky, choti Vladislava I.).

Prvé jméno ženské na českých denárech jest tedy Biagota. Svým bavorským typem (kaplice-kříž se třemi tečkami ve třech rozích) se hlásí peníz do doby Boleslava I., opisem na reversu (Biagota coniux) k choti knížete. Nejdříve byl poznán v nálezu novodvorském (u Mostu r. 1869). Delší dobu jsou známy denáry kněžny Emmy, choti Boleslava II., o nichž věděl již Voigt²⁾ a která je razila sama v anglosaském typu současných mincí knížecích ve vlastní mincovně na Mělníce na počátku devadesátých let 10. stol. Tyto již se nevyhnuly novodobým padělkům³⁾.

Téměř po sto let pak nečteme jména žádné české kněžny na denárech, abychom je našli opět, ne na mincích vlastních Čech, ale sousední Moravy, ne na minci ženy knížete, ale vdovy jeho, kněžny Eufemie či Ofky, vdovy po Otovi I. Sličném, knížeti olomouckém, bratru prvního českého krále Vratislava II.

Kněžnu Eufemii máme dokázanu kronikářsky i listinně. Z obojích pramenů víme, že s mužem svým r. 1078 založila hradištský klášter⁴⁾, v jehož zakládací listině jest stanoveno, že rozhodne o svém věně. Slyšíme později o ní, že věnovala původnímu kostelu sv. Petra v Olomouci zlatý kříž⁵⁾, tušíme, že s nedospělými svými syny našla, jsouc s nimi vyhánána

¹⁾ Fiala, České denáry, str. 189, 349—350 zařadil, třeba že s otazníkem, tož přece i ražby královny Svatavy ve dvou typech v číslech 1428—1432. Již Smolík, Denáry úděl. knížat, neuvádí minci této kněžny. Zmíněné denáry jsou podle něho knížete Svatopluka (čís. 29 a 30), s čímž lze naprosto souhlasiti. Fiala, ač sám praví, že ani úděl Svatavin (břeclavský nebo jemnický) není historicky zjištěn, přece vlastně napomáhá tomuto zjištění svým zařazením mincí. Že však věci neprospěl, ukázal Novotný, České dějiny I. 2., str. 542 a 592, který zároveň správně vyložil zprávu Kosmovu o čtyřech částech Moravy (III., 51).

²⁾ Beschreibung der bisher bekannten böhm. Münzen I., Praha 1771, str. 168 sl.

³⁾ Srovn. Donebauer, Die Fälschungen böhmischer Münzen u. deren Stempel, N. Z. XII., 405 sl.

⁴⁾ Friedrich, Codex dipl. Boh. I. č. 79, str. 82 sl. a Annály hradištsko-opatovické, F. R. B. II., str. 390 k r. 1077.

⁵⁾ Inventář kostela sv. Petra v Olomouci, viz Lehner, Dějiny umění I. 3., 557 pozn. 1.

králem Vratislavem z Olomouce po smrti svého chotě r. 1087⁶⁾, útulek u knížete Konráda Brněnského, který, když r. 1092 dosedl na pražský stolec, uvedl opět oba její syny Svatopluka a Otíka (čili Otu II. Černého) do Olomouce⁷⁾, zvidáme, že s oběma byla pak věrnou stoupenkyní pražského knížete Břetislava II.⁸⁾, i když synové druhdy jejího ochránce, Oldřich a Litolt, stanuli proti němu válečně, a víme, že zemřela 2. dubna 1111⁹⁾. O jejím původu vypravuje jen pramen z 15. stol., Jan de Thurocz, nazýváje Otu Olomouckého švakrem Gejzovým a Ladislavovým. Podle toho by byla dcerou uherského krále Bely I.¹⁰⁾

K těmto udáním vlastních historických pramenů přibyl nečekaně numismatický, veliké ceny. R. 1848 uveřejnil *Frant. Boček*¹¹⁾ zprávu o nálezu olomouckém, objeveném, podle jeho udání, na počátku druhé čtvrtiny 19. století, tedy kolem třicátých let. Tato jeho zpráva se týká dvou znamenitostí nálezů, dvou typů, každého v jednom kuse mince dosud a, pokud vím, také odtud neznámé: jedné nesoucí na aversu na obloučném stolci zpřímá sedícího knížete, držícího v pravici kopí, v levici jakýsi předmět, který má být snad svitek papíru s opisem ZVATOPVLC · DVX, v reversu postavičku v pr. obrácenou, která drží křížek, s opisem EVFEMIA · OTTO (číslo 1), druhé: na aversu kníže jiné kresby, než předchozí, držící v pravici jakousi ratolesť, v levici opět onen předmět, s opisem EVFEMIA, na reversu hlavu v pravo s opisem ZVATOPVLC · DVX (číslo 2).

Obtíže, spojené s těmito zvláštními mincemi počínají ihned v popisu Bočkově. Jeho vyobrazení a popis vzájemně totiž nesouhlasí. Tím jedině si vysvětlíme, že, ač odvolávají se všechny na Bočka (s výjimkou *Appela*¹²⁾), nesouhlasí navzájem ani další popisy a vyobrazení těchto mincí. *Kupido*¹³⁾

⁶⁾ Kosmova kronika, Bretholz, str. 148, 20, k r. 1091.

⁷⁾ Podle Pešiny, Mars Moravicus, str. 273.

⁸⁾ Kosmas, Bretholz, str. 170, 5.

⁹⁾ Novotný I. c., str. 497.

¹⁰⁾ Cronica Hungariae, Schwandtner, Script rer. Hung. I., Vídeň 1766. Při malé ceně těchto udání, veliké zmatenosti zpráv o boji obou králeviců proti Šalomounovi uher. a účastenství Oty v něm, kterého tu Thurocz nazývá českým knížetem, ač vedle něho jmenuje i knížete Svatopluka, nelze klásti jakoukoli váhu na tuto zprávu. — Srovn. zhodnocení vypravování o boji u Novotného, I. c., str. 178 pozn. 1.

¹¹⁾ Ve svých Beiträge zu Mährens Münzen aus dem Mittelalter, řadě článků, vycházející v Mitth. der Mährisch-schlesischen Gesellschaft zur Beförderung des Ackerbaues, 1848, str. 308 sl.

¹²⁾ Repertorium zur Münzkunde, IV. 1, tab. 12, č. 1.

¹³⁾ V článku Die beiden Eibenschitzer Funde v Berl. Blätter f. Münz., Siegel u. Wappenkunde, V. 129 sl. — Obě mince, nebo jedna z nich, byly popsány, případně vyobrazeny neb uvedeny ve Fialově Beschreibung böhm. Münzen u. Medaillen, Praha 1891; v katalogu Neumannovy (Jcs. Neumann, Verzeichniss einer Sammlung böhm. Münzen, Praha 1854), Killianovy (Verzeichniss der Sammlung des Killian, Vídeň 1858) a Maretichovy (Verzeichniss der von Maretich hinterlassenen Sammlung, Vídeň 1863) sbírky, posléze v Čes. denárech Fialových (Praha, 1895) a Smolíkových Denárech úředních knížat na Moravě (Praha, 1896). Zde jako číslo 19 a 20. Proti popisu Bočkovu zařazen u č. 20, které má být číslem 1 u Bočka avers na místo reversu.

jediný vnáší do nich poněkud souvislosti, upozorňuje zároveň na nesrovnalosti a nepřesnost jejich. Nesrovnalosti v popisech nejsou však jedinou obtíží. Hlavní jest nedostatek materiálu, s nímž nutno pracovat. Originál mince (čís. 20 u Smolíka) znám jediný: v Národním museu v Praze. Druhý

Originál denáru kněžny Eufemie ve sbírce Národního musea v Praze (Smolík, čís. 20).

kus, snad téhož typu, byl ve sbírce Friedensburgově u firmy Cahnovy r. 1921¹⁴⁾, u které však nelze zjistiti, kam byl prodán. Minci čís. 19 u Smolíka nutno míti za unikát, ač dříve než u Bočka byla vyobrazena u *Appela*¹⁵⁾. Byla v katalogu sbírky barona Maretiche, jehož majetkem se stala, podle Kupida, z pozůstalosti Bočkovy, i s jediným exemplářem druhého typu. Odtud prodejem přišly obě do neznámých sbírek, prý snad pražských. Unikát znám jen z vyobrazení. Tam překvapí svou velikostí (průměr jeho má 13 mm, jest tedy nejmenší ze Svatoplukových denárů), typem i písmeny, která jsou téhož charakteru, jaký přichází na falsech. Již revers mince na vyobrazení Smolíkově má však průměr 13½ mm, což jest jen důkazem, jak nespolehlivé jsou kresby mincí. Lze těžko o tomto penízi prohlásiti něco spolehlivého jen z vyobrazení.

Nebyl-li exemplář u zmíněné německé firmy, označený svého času předním našim odborníkem za podezřelý, falsem, nebo měl-li Smolík pro své vyobrazení k číslu 20 jiný typ pravé mince (ač písmena připomínají podvrh Killianův), lze počítati se třemi mincemi kněžny Eufemie o dvou typech, z nichž jeden jest zastoupen unikátem, druhý — snad, pro což svědčí i zpráva Kupidova¹⁶⁾, jenž hovoří o minci v majetku Národ. musea před prodejem Maretichovy sbírky — ve dvou kusech.

*Červinka*¹⁷⁾ odmítl obě mince z olomouckého nálezů, jako novodobé

Velmi překvapí, že, ač jeden z dotčených peněz (č. 20) jest ve sbírce Národního musea v Praze a shoduje se naprosto s vyobrazením Bočkovým (I. c. č. 1.), neshoduje se s popisem a vyobrazením Smolíkovým. — Odlišný poněkud kolek má Donebauer (Fiala, Beschreibung der Sammlung böhm. Münzen u. Med. des Max Donebauer, Praha 1889, čís. 5950). S tímto kolkem (slovo Svatopluk má správnou koncovku) souhlasí popis Hankův (Pam. Arch. IV., tab. XXIII. č. 2.) ze sbírky hr. Sylva Taroucy a Neumannův v uvedeném katalogu, odkud se patrně stala mince majetkem Donebauerovým. Kolek tento, zařazený již Fialou při popisu Donebauerovy sbírky mezi falsa, jest prokázaným novodobým padělkem, patrně Killianovým, neboť tento peníz opravdu padělal, jak důkaz přináší Mikšova sbírka falsa.

¹⁴⁾ Č. 3501, uveden ale jako denár Oty I. Sličného a Svatopluka.

¹⁵⁾ I. c. IV. 1, tab. 12., č. 1. — Podle Bočkova udání vzal i Appel tuto minci z olomouckého nálezů. Srovn. Boček, I. c., str. 311.

¹⁶⁾ I. c.

¹⁷⁾ Denáry úředních knížat moravských, 1899, str. 7.

padělky, nepoctivě přidané k němu později. Bohužel, nevysvětlil blíže toto své udání a zdá se, že měl v ruce falsa Killianova. Jisto však jest, že celý způsob Bočkova líčení¹⁸⁾, kterak nalezl obě důležité mince, jest neurčitý. Jest podezřelý, že staví v čelo svého vypravování o cestě za nálezem srovnání s mincí kněžny Emmy, vyobrazenou u Voigta¹⁹⁾, vzpomínaje zároveň Voigtova odhadu veliké ceny a jedinečnosti tohoto českého denáru. Jest velmi prapodivné, že čekal s publikováním jejích, až do vyjití prvního dílu Codexu dipl. Moraviae²⁰⁾, kde nalezl přesné, až tuze přesné vysvětlení jejích ražby, kterou datoval téměř na den, v jednotlivých listinách. Jsou tedy listiny, které mají vysvětliti přímo dobu a příčinu vzniku dvou moravských denárů. Všechny tyto listiny jsou však falsa Antonína Bočka, bratra Františka²¹⁾. Byly zhotoveny, aby, mimo jiné, bylo nalezeno vysvětlení pro tak zajímavé mince, jakými jsou denáry Eufemie, aby bylo podepřeno mínění o jejím poručenství nad Olomouckem.

Pokud vlastní mince se týká, kdyby nebylo originálu ve sbírce Národního musea, nad nímž při srovnání s jinými denáry mizí, ač ne rychle, pochyby, třeba že nese, jako ostatní, a tedy i prokázaná falsa, nezvykle dobře zachovaný opis, nezvyklé Dux, jasně ražené, které nenacházíme na denárech knížete Svatopluka moravského původu, a ještě nezvyklejší tečku mezi jednotlivými slovy opisů, souhlasila bych naprosto s Červinkou a pokládala všechny mince kněžny Eufemie za novodobé padělky, které Boček zhotovil ve své snaze posunouti Moravu do popředí a nenechat ji v ničem v pozadí proti Čechům. Máme však před sebou, i když odmítneme zřetelná falsa Killianova, i když se díváme na denár čís. 19 u Smolíka jako, nejpatričtější řečeno, podivný, exemplář ze sbírky Národního musea, který jest dokladem toho, že Eufemie razila minci.

Otázka olomoucká koncem osmého a počátkem devátého desetiletí 11. stol. jest velmi nejasná a spleťtá. Z dnes známých pramenů lze pověděti jen málo určitého. Dne 9. června 1087 zemřel Ota I.²²⁾ R. 1090 svěřeno Olomoucko králem Vratislavem synu Boleslavovi²³⁾. Soudím, že do této doby spravoval je Vratislav sám mocí vrchního pána, kterou měl český kníže nad moravskými úděly a že vdova Otova Eufemie a děti její, dosud nedospělé²⁴⁾, neměly příčiny utíkat se ihned ke Konrádovi Brněnskému.

¹⁸⁾ I. c.

¹⁹⁾ I. c., str. 168 sl.

²⁰⁾ V Olomouci, 1836.

²¹⁾ Jsou to následující listiny: pro minci č. 1. u Bočka: C. D. M. I. č. 194 k r. 1087: Eufemie obdarovává kláštery Hradiště a Rajhrad; na nepravost její poukázal již A. V. Šembera, O úkladném útoku . . ., Č. Č. M. 1875, 47 sl.; č. 206 k r. 1095: Svatopluk dává klášteru hradištskému Těšetice; pro minci čís. 2. u Bočka: č. 207, 217 a 219, všechny týkající se darování vesnice Kinic (Kniniz).

²²⁾ Novotný, České dějiny I. 2., 295.

²³⁾ I. c. 298.

²⁴⁾ Novotný I. c., 296 sám připouští tuto možnost: „Vratislav nyní uprázdněné knížectví zabral pro sebe“. — O nedospělosti dětí svědčí fakt, že r. 1078 při zakládání

Teprve, když Vratislav přikl pod vlivem Svatavy Olomoucko Boleslavovi, ohrozil přímo a zle zájmy Otovy rodiny. Lze tu přijati zprávu Kosmovu, že ji vypudil²⁵⁾. Do této doby vlastní správy Vratislavovy kladu mince, jež Smolík²⁶⁾ přiděluje jako druhé olomoucké, tedy královské ražby Vratislavovi.

Svření olomouckého údělu Boleslavovi, synovi z třetího manželství se Svatavou Polskou, o níž slyšíme, jak milovala vlatní děti na úkor nevlastních, bylo ovšem silné ohrožení práv dědiců Oty I. a proto se těchto ujal kníže Konrád Brněnský. Vratislav ho za to ztrestal válkou, jejímž koncem byl smír a mezi ním zemřel nový údělný kníže olomoucký Boleslav, 11. srpna 1091²⁷⁾. Do 14. ledna 1092²⁸⁾, kdy zemřel, tedy do pěti měsíců nevtěšnal Vratislav jistě své druhé olomoucké ražby, když z patrně delší doby Boleslavovy známe jediný typ²⁹⁾, třebaže všechny závěry při malém počtu zpracovaných nálezů lze činiti jen s výhradou. Konrád Brněnský, podle pravděpodobného dohadu Pešínova³⁰⁾, uvedl vdovu Eufemii s jejími syny zpět do údělu. Chlapci byli nezletilí. Svatopluk byl r. 1095, kam Fiala i Smolík kladou, podle odhadu, počátek jeho samostatné ražby, tedy i vlády, pravděpodobně šestnáctiletý. Do doby před rok 1095 by se tedy dobře hodilo vlastní poručenství kněžny Eufemie. Býval toho důkaz, listina z r. 1087³¹⁾, kterou zvláště vítá Frant. Boček ve své stati o nálezu olomouckém, která však zahazuje řadu našich fals Ant. Bočka.

Zbývá tedy jediný důkaz pro poručenství kněžny Eufemie nad Olomouckem: jediný známý exemplář denáru; druhé dva jsou při nejmenším nyní nezvěstné. To jest počet poněkud malý, máme-li pouze v něm míti svědectví o tomto poručenství a sesiluje jen podezření historikovo, které se ozývá a priori při všem, s čím byl ve spojení Boček, zvláště byl-li jediným činitelem ve věci. Již Menadier³²⁾ uvedl, že oba denáry Eufemie nedokazují bezpodmínečně poručenství této nad Olomouckem a Novotný³³⁾ prohlásil mínění o poručnické vládě této kněžny za nesprávné. Rozhodně nemohu prozatím nalézt v jediné minci oporu pro soud, že kněžna Eufemie byla pověřena nějakým způsobem správou země, ač právě tak těžko lze jiným způsobem vysvětliti opisy obou stran denáru. Nutno se upokojiti jen myšlenkou, jak velmi málo známe ražby moravských denárů a jejich nálezy.

Hradiště jest jmenována pouze Boleslava, ani Svatopluk nebyl tehdy na živu. Viz Friedrich, C. D. B. I. č. 79.

²⁵⁾ Bretholz, str. 148, 20 sl.

²⁶⁾ I. c., str. 19—22, č. 14—18.

²⁷⁾ Novotný I. c., str. 304.

²⁸⁾ I. c., str. 314.

²⁹⁾ Smolík I. c., str. 18—19, č. 13; má ovšem chybná udání časová.

³⁰⁾ I. c. 273.

³¹⁾ Uvedená již listina C. D. M. I., č. 194, str. 176—7.

³²⁾ Deutsche Münzen I., 142.

³³⁾ I. c., str. 297 pozn. 2.

Řadu mincí se jménem některé české kněžny uzavírá známý denár Vladislava I. (II.), na jehož aversu čteme v řádcích pod sebou Rex Wladislaus, na reversu Judita Regina. Jest typickým pamětním penízem a byl ražen s velikou pravděpodobností na paměť korunovace Vladislava i Jitky, jak správně poznal již *Menadier*³⁴⁾. Snad jich bylo použito k rozhazování mezi lid.

Denáry se jménem českých kněžen jsou zajímavé i tím, že skytají každý něco jiného. Jméno kněžny Biagoty čteme přímo vedle jména jejího chotě; kněžna Emma měla vlastní minci ve vlastní mincovně; denáry kněžny Eufemie by svědčily pro její účast na vládě. Denár královny Jitky jest příkladem pamětního peníze. Žel jen, že nedostatek, doufejme, že jen dosavadní, materiálu znemožňuje, aby zodpovědění všech otázek, které nám vyvstanou při sledování tohoto úseku českého mincovnictví, bylo definitivním.

VIKTOR KATZ:

TOLARY TŘÍ CÍSAŘŮ.

V díle „Das österreichische Münzwesen unter den Kaisern Maximilian II., Rudolf II. und Mathias“¹⁾ zmiňuje se *Jan Newald* u pražské mincovny o dvou typech tolarů, jež zde přesněji popisují:

Typ I.

Líc: Poprsí Maximiliana I., Karla V. a Ferdinanda I., s prava za sebou, všichni s vysokou císařskou korunou, bezvousý Maximilian I. v kožešinovém plášti, ostatní v brnění a s plnovousem, všichni ověšení zlatým rounem. Opis: ⌘ MAXI · I · CARO · V · ET FERD · D · G · ROM · CÆS · REG · HISP.

Rub: Prostovlasé poprsí Matyáše s prava v brnění s okružím a řádem zlatého rouna. Opis: † MATTHIAS D · G · ROM · IMP · S · A · G · H · BO · REX ☼ Český lev.

Typ II.

Líc jako u typu I.

Rub: Nekorunovaný dvojhlavý orl s kastilsko-rakouským štítkem na prsou. Opis: † HVNG · BO · CRO · ꝢC ARCHID · AVST · DV · BVRG.

Typ I.

Typ II.

Newald soudí, že tyto tolary vznikly v pražské mincovně, ježto na typu I. je pod poprsím Matyášovým značka mincmistra Huebmera „půlměsíc a hvězda“. Kdežto tento typ tolarů se klade do řady pražských mincí Matyášových a o jeho vzniku v pražské mincovně nebylo nikdy pochybováno, není o původu a době vzniku typu II. s dvojhlavým orlem

³⁴⁾ I. c. I., 205.

¹⁾ Ve vídeňské Numismatische Zeitschrift, 1885, str. 382.

na rubu jistoty, hlavně asi proto, že orel má na prsou kastilsko-rakouský štít. Všeobecně se tyto pamětní mince kladou do řady mincí Rudolfových²⁾. Ačkoliv se o nich nezachovaly písemné doklady, lze je podle podoby orla a písmen s určitostí umístiti do Prahy, ba lze je i přibližně datovati, ač jsou bez letopočtu.

Na českých tolarech se vyskytuje od r. 1603 dvojhlavý orel s burgundským štítem na prsou a zachovává ve všech mincovnách až do konce panování Matyášova celkem týž ráz. Povšechně stejně jsou kresleny po dobu 16 let hlavy orla, křídla, drápy a ocas. Pozorujeme-li však podobu orla blíže, shledáváme v jednotlivých letech přece jen nepatrné odchylky v detailech kresby. Srovnáme-li je pak s uvedenými zde tolary na oslavu Habsburků, shledáme, že orel na těchto mincích nejvíce se blíží pražským tolarym Rudolfovým z konce a Matyášovým z počátku jejich vlády. Posuzujeme-li je ještě podle mladšího poprsí Matyášova, jež je na rubu I. typu místo dvojhlavého orla a jež nacházíme jen na pražských zlatých mincích z r. 1612 a tolarech z r. 1613, a podle tenkého perlovce, oddělujícího pole mince od opisu, který se na mincích z r. 1614 již valně sesiluje, můžeme tvrditi, že i tyto oslavné tolary typu II. vznikly v Praze asi koncem r. 1612 nebo v r. 1613 po Matyášově volbě za císaře (tedy po 24. červnu 1612), poněvadž v opise je Matyáš uveden jako římský císař.

Kolky k těm mincím řezal patrně Hanuš Konrád Greutter, jenž dodával v této době pražské mincovně ražební železa. Prvního typu se vyskytují tolary, dvoutolary a odražky ve zlatě ve váze 10 dukátů, druhého, s dvojhlavým orlem na rubu, 10dukáty, 5dukáty, třítolary, dvoutolary, 1½ tolary a tolary. Razidlo s dvojh. orlem známe ve dvou obměnách s nepatrnými změnami. Opis na rubu začíná jednou růžicí, po druhé křížkem, za CRO je tečka nebo není. Lze tedy souditi, že se razilo těchto mincí více.

Na oslavu Maxmiliána, Karla V. a Ferdinanda I. byly vydávány pamětní mince již dříve. První z nich je 35 mm široký půltolar, jenž se vyskytuje i jako tlustý peníz asi ve váze tolaru (23,5 g)³⁾. S ním souvisí pamětní peníz s týmž lícem, ale na rubu s mnoha znaky (Markl 1948 a 1949), a peníz, kombinovaný s obrazem Friedricha III. (Markl 1942). Všechny tyto pamětní mince nejsou sice nijak značkovány, jsou to však zřejmě výrobky mincovny hallské, jak lze souditi jednak z toho, že ve znacích je tyrolská orlice uprostřed, jednak, srovnáme-li orlici na minci uvedené s orlicí na tyrolských mincích Ferdinanda I., s níž se úplně shoduje. Poněvadž na minci je Ferdinand I. vyobrazen s plnovousem a orel je dvojhlavý, byly tyto pamětní peníze raženy v Hallu až po r. 1558, nejspíše však těsně po smrti Ferdinanda I., tedy po r. 1564.

²⁾ Správně jsou zařazeny v popise sbírky Donebauerovy a u Miller-Aichholze.

³⁾ Viz sbírku Tichého, vydraženou u firmy A. Hess nást. r. 1911 (č. 86) a Schulthess 161.

Ještě jednou byli jmenováni tři mocnáři habsburští oslavováni zvláštními mincemi. Mince ty mají jednotný ráz a to:

Líc: Poprsí Maxmiliána I., Karla V. a Ferdinanda I. s leva v brnění a s řádem zlatého rouna s vysokými korunami na hlavě. Opis: MAXI • CARO • E • FERD • D • G • RO • CÆS • REG • HISP • 90+.

Rub: Nekorunovaný dvojhlavý orel s kastilsko-rakouským štítem na prsou. Opis: ⌘ HVNG • BO • DAL • CRO • & • ARCHID • AVST • D • BVR.

Tolar z r. 1590.

Známy jsou odražky ve váze 20 a 10dukátů⁴⁾, čtyřnásobné a trojnásobné⁵⁾ tolary, dvoutolary a tolary. U Millera jsou tyto pamětní mince zařazeny do výrobků mincovny hallské, kdežto Newald soudí, aniž uvádí důvody, že pocházejí z Prahy z mincovní činnosti Lazara Erkera. O správnosti obou těchto zařazení lze vážně pochybovati.

Hall patřil v r. 1590 k panství arcivévody Ferdinanda. Tamní mincovna byla zařízena na válcování. Jest jistě podivno, že by se tam v r. 1590 byly ručně razily tyto mince, jež vydati neměl arcivévoda příčiny. Jsou zhotoveny sice podle vzoru výše uvedených mincí hallských, leč v některé císařské mincovně. Nepocházejí z mincovny pražské, poněvadž kresba dvojhlavého orla na mincích pražských z té doby je zcela odlišná. Za to však jsou mince tyto velmi blízké mincím vzniklým v mincovně jáchymovské. Mincovnu tu připomínají nám již kroužky, rozdělující jednotlivá slova v opisu, připomínají nám ji písmena v opisech, tak zvláště A bez hořejší čárky, M, R, S, zvláště pak písmeno T s typicky prohnutou hořejší příčnou čarou, připomínají ji hlavy orla a jeho drápy. Koruna na hlavách panovníků je stejně kreslena jako koruna na půltolarech mincmistra Hofmana. Z jáchymovských mincí možno k srovnávání použití však pouze malých detailů, poněvadž je na nich v roce 1590 ještě orel letící, kdežto na tolarech tří císařů je přímý říšský orel. Ale takového orla nalézáme na jáchymov-

⁴⁾ Pětidukát uvedený u Markla jako č. 1955 z Hessova katalogu 1893 č. 248 je typ II (b. 1.).

⁵⁾ Aukce Otty Helbinga nást., Mnichov, 12. dubna 1927, č. 645.

ské medaili Zachariáše Kempfa z r. 1590⁶⁾, jež dokazuje, že tyto to-lary tří císařů z r. 1590 pocházejí z Jáchymova. Srovnáme-li totiž dvouhlavého orla těchto tolarů s orlem na uvedené me-daili a uvážíme-li rozdíl práce medailérské a mincovní, shledáme naprostou totožnost práce v témže roce. Zde se shodují nejen ozáření hlavy orla, nýbrž i tvar křídel a drápů, hlavně pak jedinečný tvar ocasu. Zajímavé je, že i růžici, již začíná opis na tola-rech na rubu, vidíme na řečené medaili, na níž má orel malou, ale stejně kreslenou korunu, jako je na hlavách panovníků tola-rem oslavovaných. Lze tedy určitě tvrditi, co listinný materiál nám asi již sotva kdy vy-světlí, že mince tří císařů, datované r. 1590, jsou jáchymovské výrobky z dílny Zachariáše Kempfa.

Těžko ovšem říci, proč oslavují právě rok 1590, kdežto ostatní druhy těchto mincí jsou bez letopočtu a mají tedy ráz všeobecný.

Mince takové měly již předchůdce v medailérství. Za původce jejich možno označiti mistra Hanuše Kelse, jenž myšlenku společné oslavy tří Habsburků zvětšil ve dvou zimostřezových medaillonech⁷⁾, umístěných nyní ve sbírkách vídeňských, z nichž zvláště medaillon z r. 1536 se velice blíží rodinným mincím habsburským, o nichž zde bylo pojednáno.

EMANUELA NOHEJLOVÁ:

PŘÍSPĚVEK K OTÁZCE BART. ALBRECHTA.

Úkolem této stati¹⁾ není povědět všechno, co lze říci na základě nových nebo starých poznatků o stycích norimberského souseda a obchod-níka Bartoloměje Albrechta²⁾ s Prahou i o jeho životě v ní; chce jen ukázati, jaká jest stopa, kterou po sobě zanechal v archivu pražské mincovny³⁾, již prošla jeho význačná postava. Po prvé se tu objevuje r. 1580, kdy pod správou mincmistra Tobiáše Gebharta bylo ponejprv zmincováno zlato pro smělého překupníka rud. Omylem vzniklo mínění, že mince pro něho ražené byly označeny zvláštním znamením. Toto mínění, které prvý ve své práci vyslovil *Newald*⁴⁾ a od něho přijal *Fiala*⁵⁾ i *Čermák*⁶⁾, ovšem vyžadovalo zvláštního postavení B. Albrechta ve všech mincovnách, kde pro něho razili, tedy i v pražské. Ale již *Katz* po prostudování budějovického nálezu z r. 1911 prvý poukázal na to⁷⁾, že norimberský obchodník nerazil vůbec vlastních peněz, pouze dodával kovy do mincoven k ražbě běžných mincí. *Loehr*⁸⁾ pak ve dvou odstavcích pověděl vše, co lze vůbec stručně říci o B. Albrechtovi. Poukázal na to, že nemáme žádného důvodu

¹⁾ Děkuji srdečně za přispění pánům: prof. dru. J. V. Šimákovi, dru. V. Kat-zovi a dru. G. Skalskému.

²⁾ Životopis Bartoloměje Albrechta (bývá současně nazýván Bartl nebo Bartlme) jest dosud nejúplnější v studii Gebertově, Bartolomäus Albrecht, der Nürn-berger Münzer und Erzkaufher, Nürnberg 1894.

³⁾ Udání týkající se B. Albrechta otiskl z archivu pražské mincovny částečně E. Fiala, Die Goldprägung der Prager Münzstätte im 16. und 17. Jahrhundert, N. Z. 31, str. 401 sl., ale neúplně a s chybami. Právě tak i ve své dřívější studii Die Beamten u. Angehörigen der Prager Münzstätte 1537—1625, N. Z. 27, str. 181 sl., kde uvádí dokonce jako léta Albrechtových dodávek rok 1586—1589, 1591—1601, ač otiskuje množství kovu jen při prvé roce součtem s chybou 1 lotu a 6 denárů. Z části doplnil jeho zprávy A. Loehr, Die Münzreihen der Münzstätten Budweis u. Prag, N. Z. Neue Folge 19, str. 137 sl., vlastní otisk množství Albrechtových ražeb na str. 141, ač ani zde nejsou úplné. Dr. Loehr nepraví, kde čerpal své poznatky; podle soukromého sdělení právě v archivu pražské mincovny. Ale uvádí (až na jeden případ) množství zmincovaného zlata jen v markách, neudává jejich zlomků. Otiskují tedy úmyslně veškeré množství zmincovaných kovů i peněz, aby podle dnešních možností bylo úplným.

⁴⁾ Das österreichische Münzwesen unter den Kaisern Maximilian II., Ru-dolph II. und Mathias, Vídeň 1885, str. 84.

⁵⁾ Beschreibung der Sammlung Donebauer, Praha 1889, str. 162—4.

⁶⁾ Mince království českého za panování rodu Habsburského od r. 1526, Pardubice 1891—1913, I. str. 55—6.

⁷⁾ K dějinám mincovny pražské a budějovické za vlády Rudolfa II., Věstník Num. Spol. v Praze čís. 9, str. 219—220.

⁸⁾ I. c. 137—138. — Dříve již poukázal na Albrechta v úvodu k Millerovým Öst. Münzprägungen.

⁶⁾ Num. čas. čsl. II., tab. X. č. 56.

⁷⁾ Dr. Georg. Habich, Hans Kels als Konterfetter, Monatsberichte über Kunst und Kunswissenschaft III., č. 1., str. 13, obr. 9 a 10.

hledati zvláštní mincovní znamení pro něho. Že kolem této osoby jest jakési temno, plné mysterií. Neboť všeobecně se mu vytýkaly špatné ražby, kterými prý zaplavoval peněžní trh. Zkoušky těchto ražeb však ukazují, že nebyly horší jiných současných. Ono zlo, ze kterého byl B. Albrecht viněn, spočívalo, podle Loehra, v tom, že skupoval všechno zlato, později i velmi mnoho stříbra, dával je zmínkovati a prodával hotové peníze pokud možno draze tomu, kdo jich nejvíce potřeboval. Poněvadž pak tímto byl v první řadě císař sám, vrhá Albrechtovo obchodování stín na císařské finančnictví. Rozhodně však nestonal osobní ješitností, pro kterou by potřeboval míti každou minci zvláště označenu. Loehr správně poukazuje, že právě znamení při ražbě špatných a méně hodnotných mincí bylo by věcí velmi nebezpečnou pro obchodníka penězi.

Přesné potvrzení těchto vývodů nacházíme i v archiváliích pražské mincovny, předně v účtech mincmistrů a mincovních kontrolorů. Jest jen s podivem, že ze způsobu, jakým byly vedeny záznamy o pracích pro B. Albrechta, nevyčetl při svých zkušenostech již Fiala, o co se jedná. Záznamy jsou téhož druhu, jakým účtuje mincmistr nebo kontrolor zmínkování kovů pro jiné cizí osoby, tedy české šlechtice, nebo jednotlivce jiné, kteří dodali materiál k mincování a brali si hotové peníze, vyražené již z něho. Povinnosti platební byly tytéž. I B. Albrecht platil šmitmistru a mincířům za vybití „svých“ peněz: od jednoho dukátu 1½ kr., za zmínkování 14 marek černých tolarových plátů 1 kopu míš. Z obého však kynul zisk mincovně, neboť Tobiáš Gebhart hned v prvním vyúčtování ražeb pro B. Albrechta upozorňuje, že B. Albrecht platil za zmínkování 1½ kr. od kusu, ale poněvadž on, Gebhart, platí mincířům jen tři malé peníze za jeden kus, zbývá ostatek mincovně⁹⁾. Při ražbě tolarů platil B. Albrecht mimo mzdu mincířům od zmínkování 100 tolarů 30 kr. poplatku mincovně. Neslo tedy mincování obou druhů peněz zisk, pro který bylo vítáno, ač se vracelo kruhem, aby působilo neblaze i na pražskou mincovnu. Nikde však v zachovaných archiváliích nenacházíme zmínky nejen o zvláštním mincovním znamení, ale ani o jiných zvláštních podmínkách, v nichž by se dělo.

Hodnota Albrechtových mincí byla v Praze zkoušena vardajny, jako hodnota jiných. Také dodaný kov zkoušeli vardajnové, jak o tom svědčí nečetné sice, ale přece zachované zápisy v mincovních knihách o zkouškách a jakosti kovů (Probation und Haltbüchel). Pro dodané zlato byla podle dochovaných zpráv zkouška vždy velmi příznivá: měloť v kvartálech Crucis a Luciae roku 1580, Reminiscere, Trinitatis, Crucis a Luciae 1581 a Reminiscere 1582, kdy zkoušel vardajn Šimon Harder¹⁰⁾ a v kvartálech Reminiscere, Trinitatis, Crucis a Luciae 1587 a Crucis i Luciae 1588, kdy zkoušel, poněvadž Š. Harder mezi tím 8. září 1582 zemřel¹¹⁾, vardajn

⁹⁾ Praha, Zemský archiv, Mincovní archiv, účet mincmistra Tob. Gebharta Rem. a Trin. 1580.

¹⁰⁾ Tamtéž, fasc. 6.

¹¹⁾ Tamtéž, účet mincmistra Gebharta, Crucis 1582.

Petr Keck¹²⁾ vždy 23 karátů 8 grénů čistého kovu. Stříbro, podle dochované zprávy o jediné zkoušce jeho jakosti vardajnem Petrem Keckem za čtvrtletí Crucis a Luciae 1588, mělo zrno 14 lotů 4 grény¹³⁾. Výsledky zkoušek hotových mincí nejsou znamenány a právě v této okolnosti lze ve spojení s jinou hledati jedinou oporu pro mínění, že mince ražené v pražské mincovně pro B. Albrechta byly horší, než měly býti. Upozorňuji tu na fakt, který níže rozvádím, že z Albrechtova materiálu bylo vyraženo více mincí, než náleželo. Mincovna si tu patrně uměle opatřovala zisk a mincovna také byla zodpovědná za hodnotu odvedených peněz. Jiná myšlenka na snižování vnitřní ceny peněz ražených v pražské mincovně pro B. Albrechta a ne Bartlem Albrechtem jest nemožná už pro jeho postavení, které se různilo od postavení jiných dodavatelů jen ohromným množstvím sehnání kovu.

O koupi kovu pro pražskou minci nenacházíme v mincovním archivu zpráv. Jen tolik zvidáme, což jest při velikosti obchodu Albrechtova přirozeno, že nedodával kov osobně. Již Newald¹⁴⁾ se zmínil o tom, že si zřídil faktorie. V Praze, v době, kdy pro něho pracovala mincovna (tedy v letech 1580—1595 s přestávkou v roce 1591) měl faktory dva. Prvým z nich byl Václav Albrecht, strýc Bartlův, soused a obchodník na Starém městě pražském¹⁵⁾, který dodává kovy a kvituje příjem peněz jménem Bartlovým od čtvrtletí Crucis 1580¹⁶⁾ do Trinitatis 1583, kdy stvrzuje příjem naposled¹⁷⁾. Od roku 1582 jest nazýván císařským vagmistrem. Do čtvrtletí Crucis r. 1587¹⁸⁾, kdy jest 30. srpna po první jmenován druhý z obou faktorů Martin Vogel (píše se i Vogl)¹⁹⁾, později uvedený jako soused a oby-

¹²⁾ Tamtéž, fasc. 7.

¹³⁾ L. c. str. 81.

¹⁴⁾ Městské právo na Starém městě dostal Václav Albrecht v květnu r. 1574, ukázav zachovací list od práva novoměstského (Archiv města Prahy 535, f. 89 a 89'). Téhož roku v srpnu vzdal veškerý svůj majetek své ženě Anně, která opět vzdala jemu svůj, v němž jmenuje i dům, ač nepraví, který to jest (Archiv města Prahy 2118, fol. 378). Patrně též dům vzdal své druhé ženě Evě, když se s ní dohodl v dubnu r. 1579 o veškeren majetek a jeho dědictví (Archiv města Prahy 2112, fol. 46—46').

¹⁵⁾ Praha, Zemský archiv, Mincovní archiv fasc. 6.— Tamtéž, účet mincm. Gebharta, Crucis 1580.

¹⁶⁾ Tamtéž, fasc. 6.

¹⁷⁾ Tamtéž, účet mincm. L. Erckera, Crucis a Luciae 1587.

¹⁸⁾ Již r. 1579 dodal uherskou měď do mincovny. Tamtéž, fasc. 5. — Ženou Martina Vogla byla Anna, rozená Vorlová, která 9. srpna 1593 dostala od Martina od Vilímků, svého příbuzného, dům v Benátkách (pražských) a r. 1604 ustanovením Markéty Kromerové, dcery jmenovaného Martina a vdovy po Jiříku Kromerovi, dům u Vilímků na Velkém staroměstském náměstí vedle hřbitova sv. Michala (na jižní straně č. p. 461), ale až po její, Markéty, smrti. Tak dlouho však nečekáno. R. 1605 byla Anna Foglová zmocněna tohoto domu, kam se nastěhovala již za živobytí paní Markéty, aby opatrovala tuto svou neteř v nemoci. R. 1618 sama dům prodala za 5000 kop čes. Martinu Smertoši z Ryzentalu a Veronice, vymínivši si do své smrti bezplatné obývání hořeniho pokoje a tří komor a používání sklepa. Tu jest nazývána již vdovou po Martinu Voglovi. — Srovn. Teige, Základy starého místopisu pražského I., Praha 1910, Dům u Vilímků.

vatel Starého města pražského, není jmenován žádný. Snad dodával B. Albrecht sám, snad jeden z dotčených faktorů. Jmen jejich ale nečteme v mincovních účtech a kvitance nejsou zachovány. Martin Vogel vedl obchody Albrechtovy až do Luciae 1590, kdy jest datována jeho poslední kvitance¹⁹⁾, ač ještě 30. června 1596 obchoduje sám s mincovnou²⁰⁾. Oba faktori nejenom dodávali kov a přijímali hotové peníze pro B. Albrechta. Často na přání některého úředníka mince objednali rozličné potřeby pro mincovnu v Norimberce a postarali se o dovoz. Ve čtvrtletí Trinitatis 1582 praví přímo pan Václav Albrecht²¹⁾, že opatřil nářadí požadované mincmistrem Gebhartem pro pražskou mincovnu prostřednictvím svého strýce Bartla Albrechta. Týž sám v roce 1586 dodal 28. ledna nářadí na zkoušky pro vardažna²²⁾ a 30. března poslal 1/2 centnéře beljackého olova, koupeného v Norimberce, také pro potřebu vardažnovu²³⁾. Martin Vogel v r. 1594 dal dovést z Norimberka vážky na zlato, kovadliny do šmiten a 1 centněř vinného kamene, ač se nepraví, zda prostřednictvím Albrechtovým²⁴⁾. Později dodával sám²⁵⁾, hlavně dobrý ravenspurgský papír, i když už jeho „principál“, jak B. Albrechta ve svých kvitancích jmenuje, v pražské minci nerazil.

Zmínované peníze byly tedy vydávány obyčejně faktorů, který jejich příjem přesně kvitoval. Jest zajímavé, že v letech, kdy můžeme sledovati zpracování zlata pro vlastní potřebu mincovny z kovu jí přímo dodaného, byl počítán dukát B. Albrechtovi dražší, než vlastní mincovně²⁵⁾. V účtech r. 1580 činí cena dukátu pro mincovnu 108 krejc. a za týž obnos jest počítán B. Albrechtovi; v účtu za kvartál Luciae r. 1583 počítá mincovní kontrolor Röder (Ercker nemá toho výslovně ve svém účtu) jeden dukát mincovně po 108 kr., B. Albrechtovi po 109 1/2 kr.; v zachovaných účtech z let 1586–1588 do čtvrtletí Reminiscere a Trinitatis jsou v obou případech hodnoty tytéž (po 111 kr.), teprve od Crucis a Luciae téhož roku zvýšen B. Albrechtovi dukát na 112 kr., za kterou cenu byl počítán pro vlastní mincovnu až od Crucis a Luciae 1590.

Ražba kovů, dodaných B. Albrechtem, počíná v pražské mincovně, jak jest známo, r. 1580, kdy se s ním v dubnu shodl tehdejší mincmistr Tobiáš Gebhart v přítomnosti účetního rady pražské komory Hanuše Hardera a s předchozím svolením komorních radů²⁶⁾, že dá mu zmínovati v pražské mincovně všechno dobré dukátové zlato předepsaného zrna,

¹⁹⁾ Praha, Zemský archiv, Mincovní arch., fasc. 8.

²⁰⁾ Tamtéž, fasc. 10.

²¹⁾ Tamtéž, fasc. 6. a účet. mincm. Tob. Gebharta.

²²⁾ Tamtéž, účet mincm. Erckera, Rem. a Trin. 1586. Účty z let 1584 a 1585 chybí naprosto a v nich jistě i nějaký nový detail o B. Albrechtovi.

²³⁾ Tamtéž, fasc. 9.

²⁴⁾ Tamtéž, fasc. 10.

²⁵⁾ Tamtéž, účty mincmistrů uvedených let a fasc. 6.

²⁶⁾ Neznám doslovného znění tohoto povolení. Jest obsaženo patrně v citaci Newaldově, I. c. str. 69.

které dodá, na dobré dukáty, když zaplatí za každý kus na mzdu mincířům i jiná vydání po 1 1/2 krejc.²⁷⁾

Od této doby sledujeme v účtech mincmistrů a kontrolorů zápisy o práci pro B. Albrechta, k níž se ve čtvrtletích Crucis a Luciae 1588 připojila nová: zmínování stříbra na tolary. Množství dodaného zlata a odvedených dukátů jest následující²⁸⁾:

Za mincmistra Tobiáše Gebharta:

1580	Trinitatis	52 mr 15 l	pražské váhy dukát. zlata	3.836 dukátů	²⁹⁾
	Crucis	111 „ 13 „ 2 kv 1 den	„	8.130 „	²⁹⁾
	Luciae	238 „ 14 „ — 1/2 „	„	17.324 „	²⁹⁾
1581	Reminiscere	103 „ 9 „ — —	„	7.513 „	³⁰⁾
	Trinitatis	220 „ 12 1/2 „ — —	„	15.997 „	³¹⁾
	Ccucie	54 „ 1 „ 3 „ —	„	3.934 „	³¹⁾
	Luciae	223 „ 7 „ 3 „ —	„	16.221 „	³²⁾
1582	Reminiscere	61 „ 3 „ 2 „ —	„	4.447 „	

Za správce Gebhartova Hanuše Rödera:³³⁾

	Trinitatis	260 mr 11 l 3 kv 2 den	„	18.916 „	
	Crucis	103 „ 9 „ 2 „ 2 „	„	7.511 „	
	Luciae	457 „ 11 „ — —	„	32.219 „	³⁴⁾
1583	Reminiscere	84 „ 10 „ 1 „ —	„	6.140 „	
	Trinitatis	451 „ 13 „ 2 „ 2 „	„	32.780 „	³⁵⁾

²⁷⁾ Praha, Zemský archiv, Mincovní archiv, účet mincmistra Gebharta, Rem. a Trin. 1580, fol. 13'.

²⁸⁾ Tamtéž, účty jednotlivých mincmistrů z uvedených let a kvitance faktorů Albrechtových fasc. 6., 7. a 8.

²⁹⁾ Nemá ani Fiala, Die Goldprägung I. c., ač uvádí počet dukátů zmínovaných pro mincovnu, ani Loehr. I. c., poněvadž tento zaznamenává ražby pouze z let 1581–Trinit. 1583.

³⁰⁾ Fiala I. c. nemá vůbec.

³¹⁾ Fiala I. c. nemá; Loehr uvádí, jako ve všech následujících udáních, pokud nejsou jinak označeny, množství kovu jen v markách. — Při tomto údaji nacházíme poznámku, že sice mělo býti vyčteno 16.006 dukátů a jest tedy o 9 dukátů méně, ale tím nevznikla žádná škoda císaři a proto nejsou zapsány do nedoplatků.

³²⁾ Nemá Fiala ani Loehr.

³³⁾ Účty jsou vedeny jménem Gebhartovým, ale podepsány Röderem.

³⁴⁾ viz pozn. 32).

³⁵⁾ Až sem sahají kvitance Václava Albrechta, které nám nahrazují pro kvartály Crucis a Luciae 1581 a Reminiscere 1582 zápisy účtů, jež chybí v archivu. V jeho kvitancích (fasc. 6.) nacházíme také po prvé součet několika období, již vyúčtovaných, když se dodatečně na konci Trinitatis 1581 objevil schodek, který nahradil Gebhart hotově. Sečteme-li jednotlivé položky kvartálů Crucis 1580–Trinitatis 1581, nedostaneme však přesně týž součet, který uvádí Václav Albrecht, totiž 675 mr 1 l 3 den. Rozdíl velmi nepatrný (součet činil 675 mr 1 l 1 1/2 den.) vysvětlíme malými odchylkami v údajích účtů a kvitancí (pro Luciae 1580 a Trinitatis 1581).

Za správce mincovny Hanuše Hardera:

Crucis 141 mr 7 $\frac{1}{2}$ l — 2 den „ 10.220 „ ³⁶⁾

Za mincmistra Lazara Erckera:

Luciae 459 „ 21 3 kv — „ 31.223 „
74 kr. 1 den
(31.171 dukátů ³⁷⁾)

1586 Reminiscere a
Trinitatis 1217 „ 2 „ 3 kv 1 den „ 82.841 $\frac{3}{4}$ „
(82.767 „ ³⁸⁾)
Crucis a Luciae 1104 „ 10 „ 1 „ 3 „ „ 75.188 „ ³⁹⁾
(75.116 „)

1587 Reminiscere a
Trinitatis 426 „ norimb. váhy dukát. zlata 28.992 „
(28.968 „)
Crucis a Luciae 1204 „ 2 l — — „ 81.959 „
(81.880 „)

1588 Reminiscere a
Trinitatis 987 „ 14 „ 2 kv — „ 67.243 „
(67.177 „)
Crucis a Luciae 1004 „ — 3 „ 3 „ „ 68.276 „ ⁴⁰⁾
(68.319 — „)

1589 Reminiscere a
Trinitatis 1347 „ 5 „ 2 „ — „ 91.619 „
(91.639 — „)

³⁶⁾ Fiala l. c. neuvádí.

³⁷⁾ Fiala l. c. neuvádí, ač otiskuje počet dukátů ražených pro vlastní mincovnu. — Odtud sledujeme zajímavý zjev, na něj jsem již upozornila v textu. V účtech se objevuje poznámka, že mělo být vyraženo méně dukátů a toto množství jest číselně udáváno. Sama uvádím je nahoře v závorce pod vlastním počtem vyčtených dukátů. Zde jedině se tedy může opřít stížnost na špatnější minci Albrechtovu a zde opět lze vytknouti škodu, která vznikla nedochováním výsledků zkoušek vyražených mincí. Mincmistr poukazuje na přírůstek při stříhání střížků (von der Schaer zugangen). Tento přírůstek byl novým zdrojem příjmů mincovně. Bylyť dukáty B. Albrechtovi odvedeny všechny, ale „přírůstek“ zvláště účtován v ceně dukátů, jak výše byla naznačena. Maně vyvstává domněnka, že pro tento případ nutno vinit pražskou mincovnu z úmyslného využívání materiálu.

³⁸⁾ Fiala l. c. uvádí tento počet dukátů, aniž praví, z jakého množství kovu byly zmínčovány. — Léta 1584 a 1585 chybějí v účtech. Počet kovu dodaného v nich B. Albrechtem dozvídáme se zhruba z konečného účtu Z. Erckerové, kde jsou obě léta zahrnuta v součtu. Obnášel přes 3000 mr. norimb. váhy.

³⁹⁾ Údaj Fialův bez uvedení množství kovu. Tímto způsobem udává i dále počet Albrechtových dukátů, není-li nahoře označen jinou poznámkou.

⁴⁰⁾ Odtud se mění postup v účtech: uvedeno dříve, kolik má být zmínčováno, pak teprve kolik vskutku bylo i s „přírůstkem“. Fiala zůstává ve svých údajích stále při prvním čísle, ač nyní znamená něco jiného, než v předchozích.

Crucis a Luciae 661 „ — 2 „ — „ 44.950 — „ ⁴¹⁾
(44.948 „)

1590 Reminiscere a
Trinitatis 552 „ 9 „ — — „ 37.574 „
(37.584 — „)

Crucis a Luciae 473 „ 6 „ — — „ 32.189 „ 56kr.
(32.214 — „)

1592 Reminiscere a
Trinitatis 215 „ — 3 „ — „ 14.628 „ ⁴²⁾
Crucis a Luciae 440 „ 15 „ — — „ 29.997 „

1593 Reminiscere a
Trinitatis 496 „ 12 „ — 3 „ „ 33.789 „
Crucis a Luciae 738 „ 2 „ 2 „ 2 „ „ 50.215 „

Za správkyně mincovny Zuzany Erckerové⁴³⁾

1594 Reminiscere a
Trinitatis 1055 „ 71 1 „ — „ 71.820 „
Crucis a Luciae 254 „ 12 „ — — „ 17.345 „

1595 Reminiscere a
Trinitatis⁴⁴⁾ 0
Crucis a Luciae 248 „ 4 „ — — „ 16.900 „

Tím se končí mincování zlata pro B. Albrechta v pražské mincovně v roce, který se pro něho samotného stal osudným velikým norimberským procesem, jenž mu zabraňoval obchodovati dále. Fiala uvádí⁴⁵⁾ ještě k r. 1596 ve čtvrtletí Reminiscere a Trinitatis 6.068 dukátů. Jde však o omyl. Uvedené dukáty byly ze zlata, jež dodali Tomáš Engländer, pan Hanuš

⁴¹⁾ Poněvadž bylo vyraženo o dva dukáty méně, než mělo být, byly zaplacený B. Albrechtovi, jak uvádí i kvitance M. Vogla, prvá tohoto faktora (Mincovní archiv fasc. 8.). Kvitance Voglový, pouze tři, z let 1589 a 1590, jsou zvláště důkladné, zaznamenávajíce u každé položky datum, množství kovu i počet vyražených mincí. Byly psány v mincovně a Vogel je jen podpisoval.

⁴²⁾ Odtud B. Albrecht více neúčtoval schodek na šmitnách ani dukáty, kterých bylo použito na zkoušky, nýbrž vzal je dobrovolně na sebe. Za to byl mu ponechán bez účtování přírůstek, vzniklý při stříhání střížků. Tak jest podotknuto ve vlastních účtech i konečném, níže otisknutém účtu Z. Erckerové. — Fialova udání souhlasí odtud s archiváliemi po další poznámku, třebaže ani nyní neudává množství kovu.

⁴³⁾ Účty jsou vedeny i dále jménem Lazara Erckera, ale Z. Erckerovou „a dědici“.

⁴⁴⁾ Fiala uvádí, týmž způsobem jako dříve, 1.331 dukát, zmínčovaný pro B. Albrechta. Jest to omyl, neboť se jedná o zmínčování zlata pro jiné osoby cizí, ačli se nekryje B. Albrecht za postavou Martina Vogla, který dodal zlato vedle Abrahama Goldschaidra (patrně vlastní jméno, neznamená-li zaměstnání) a pana Hanuše Proskovského.

⁴⁵⁾ l. c.; jeho chybné přiřčení ražeb Albrechtových i do let 1596—1601 v Die Beamten, N. Z. 27, 181 sl. bylo již vyčteno.

Pop, komorní úředník (Cammerdiener), žid Schmol, Jeroným Pinernell, obchodník z Milána a Abraham Goldschaidler.

Z mincí stříbrných si vybral B. Albrecht nejhrubší, tolary. S ražbou jejich pro něho bylo počato v pražské mincovně ve čtvrtletí Crucis a Luciae 1588 a pokračováno v ní do r. 1594 s přestávkou roku 1591. Jest následující:

Za mincmistra Lazara Erckera⁴⁶⁾:

1588	Crucis a Luciae	prant	1706	nr	9	1	norimb.	váhy	
		fejn	1524	„	15	„	— kv	2 den	13.944 tolarů
									(13.724 „ ⁴⁷⁾)
1589	Rem. a Trin.	Ø							
	Crucis a Luciae	prant	317	mr	4	„	—	—	
		fejn	281	„	15	„	2 kv	—	2.575 tolarů
									(2.537 „)
1590	Rem. a Trin.	prant	230	„	14	„	3 „	—	
		fejn	205	„	4	„	—	2 den	1.875 „
									(1.847 „
									17 kr)
	Crucis a Luciae	prant	665	„	13	„	2 „	—	
		fejn	591	„	14	„	2 „	2 „	5.409 tolarů
									(5.327 sex 13 gr 4 den)
1591	Ø								
1592	Rem. a Trin.	prant	1107	„	12	„	—	—	
		fejn	986	„	11	„	2 kv	—	9.055 tolarů
									(8.880 sex
									36 gr 3 den)
	Crucis a Luciae	prant	557	„	1	„	—	—	
		fejn	496	„	4	„	2 „	2 den	4.538 tolarů
									(4466 sex 36 gr)
1593	Rem. a Trin.	prant	1138	„	11	„			9.264 tolarů
		fejn	1012	„	3	„			(9109 sex 41 gr 1 den)
	Crucis a Luciae	prant	3456	„	6	„			28.118 „
		fejn	3072	„	5	„	1 kv		(27.650 sex 57 gr 1 den)
1594	Rem. a Trin.	prant	2223	„	12	„	2 kv		
		fejn	2019	„	7	„	—	1 den	18.474 tolarů
									(18.174 sex 58 gr 2 den)

⁴⁶⁾ Praha, Zemský archiv, Mincovní archiv, účty mincmistrů. Kvitancí na příjem tolarů není. Srovn. otisk E. Fialy, Die Beamten, N. Z. 27, str. 192, kde však nalezneme údaj jen pro rok 1588.

⁴⁷⁾ V účtech za zmíněné tolarů pozorujeme ihned „přirůstek“. Normálně počítáno, šlo 9 tolarů na 1 marku norimb. váhy; 16 marek norimb. bráno pak zhruba za 15 marek pražské váhy.

Zrno tolarů zmíněných pro B. Albrechta jest 14 lotů 4 grény a šlo jich 8 na kolínskou, 9 na norimberskou marku. Dukátů na jednu marku norimberské váhy bylo počítáno 68 kusů.

Dodaný kov byl patrně ihned zpracován. Přirozeně, že všechno množství nebylo dovezeno do mincovny najednou, ale v jednotlivých oddílech, větších neb menších, jejichž počet byl rozličný. Počet oddílů vlastního zpracování můžeme sledovat podle počtu zkušebních peněz. Neboť z každého díla byla vzata jedna mince k vyšetření zrna. Myslím, že zpracování dodaného kovu činilo někdy i menší nesnáze pro nedostatek pracovních sil.

Jak byli za práci mincíři placeni, bylo již pověděno. Největší starost s věcí měl šmitmistr; přivažek byl prý povolen, podle zprávy paní Zuzany Erckerové, tuze malý a přece byl schodek při častém lití a vybíjení dukátů veliký. Snad proto povolen císařským listem z 18. října 1588⁴⁸⁾ na žádost o zvýšení přivažku šmitmistru místo přivažku přidavek ze zmíněného zlata, totiž z deseti marek dvacet krejcarů, ale zároveň upozorněno, že nutno, poněvadž jest zlato stále velmi drahé, opatrně vážit. Toto povolení bylo adresováno Hanuši Pragerovi, který vedl jako šmitmistr mincování dukátů pro B. Albrechta v pražské minci od počátku, to jest od Trinitatis 1580 do poloviny Crucis 1588. V době, kdy bylo vydáno, byl však Prager již mrtev. Jeho nástupcem se stal Petr Keck a jemu byl přiřknut přidavek od Luciae 1588. Ale do té doby podle výtahu české komory ze dne 25. října 1588⁴⁹⁾ připadl přidavek pokladně. Při schodku, který byl ovšem velmi různý podle množství dodaného zlata, byl účtován 1 kvintlík po 108 krejcarích. Povolení malého přivažku při schodku v lití činilo prý — podle níže otištěné zprávy Z. Erckerové — hojné potíže Lazaru Erckerovi, který o věci často přemýšlel a konečně žádal o instrukci císaře. Tato došla až v roce 1592 a povolovala „řádný“ schodek, totiž z 10 marek zlata 1/2 kvintlíku. Schodek při lití stříbra způsobovalo prý i časté rozbití a „vyběhnutí“ tyglíků.

Zlato bylo původně váženo na pražské marky, teprve později, patrně od Reminiscere a Trinitatis r. 1587 (ač poslední výslovná připomínka se děje ke Crucis 1583) na norimberské marky. Poměr obou, jak jsem již naznačila, jest uváděn v účtech zhruba čísly 15 : 16.

Upozornila jsem na výdělek, který kynul z práce, již B. Albrecht opatřoval do syta. Věřím, že bylo, jistě aspoň valnou většinou, mincováno v rázu pražské mincovny i pod značkami pražských úředníků⁵⁰⁾, možno-li vůbec připustiti myšlenku, že byl B. Albrechtovi vyražen i jiný druh mincí,

⁴⁸⁾ Opis, Praha, Zemský archiv, Mincovní archiv, asc. 8.

⁴⁹⁾ Cituji podle data uvedeného v účtu L. Erckera z Crucis a Luciae r. r., Praha I. c.

⁵⁰⁾ Pro to dokladem jsou zachované dukáty s pražskou mincmistrovskou značkou i z let 1580—1583, kdy, jak jasně z účtů vysvítá, nebyly v Praze mincovány jiné dukáty, než ze zlata, dodaného B. Albrechtem. Zlato sice jest v minci přijímáno, ale mincmistr poukazuje, že zůstalo nezpracováno v pokladně.

než pražského rázu, myšlenku, která se ozývá při čtení velikých sum vybitých dukátů i tolarů a nesrovnalé s tímto faktem vzácnosti zachovaných exemplářů těchto mincí. Pro značné obnosy peněz bylo jistě třeba i dobré přípravy vlastní mincovny. Slyšíme sice (ač obdobně jiným letům) o častých správkách v jednotlivých místnostech, o časté koupi i opravách mincovního nářadí. Ale nikde lépe nemůžeme sledovati vzrůst mincovní činnosti, než na práci mincovních řezačů želez. V letech mincování pro B. Albrechta se vystřídalo několik jmen těchto mužů⁵¹⁾. Nejčastěji jest jmenován a nejvíce kolků dodal Michal Stolz, který pracoval hned v r. 1578 a v období Albrechtově již r. 1580 ve čtvrtletí Luciae.

Dodávky kolků byly tyto (vybírám pouze železa a štoky na dukáty a toлары ve zmíněných letech)⁵²⁾:

Michal Stolz

1580 Luciae na dukáty 3 štoky 9 svrchních želez po 30 mal. gr.
1581 Crucis a Luciae „ 2 „ 3 „ „

Jiřík z Řásné

1581 Crucis „ 1 „ 2 „ „

Michal Stolz

1582 Trinitatis „ 2 „ 2 „ po 1/2 tolaru
Crucis „ 3 „ 5 „ „
Luciae „ 4 „ 8 „ po 15 bíl. gr.
1583 Reminiscere „ 3 „ 5 „ po 1/2 tolaru⁵³⁾
Trinitatis „ 4 „ 10 „ po 30 mal. gr.
Luciae „ 1 „ 1 „ „ (oprava
různých želez)⁵³⁾

Hanuš Schneider^{53a)}

1587 Reminiscere „ 10 „ 17 „ po 15 bíl. gr.
Trinitatis „ 5 „ 12 „ „

⁵¹⁾ Pramenem jsou nám zde jejich kvitance, o nichž nelze povědět s určitostí, zda jsou zachovány všechny, kterých jest ale větší řada a podávají i obraz celých let. Velmi nutno litovati, že předcházející léta, která by bylo zvláště zajímavé srovnati s obdobím ražeb Albrechtových, mají, s výjimkou roku 1579, jak ukazují níže, zachovány jen zlomky v archiváliích a že v letech následujících, od konce 1595 podle císařského nařízení z 12. července 1593 (podle zprávy Enderlovy, Praha, Zemský archiv, Mincovní archiv fasc. 10.) řezač kolků David Engelhard kvituje sumárně jeden tolar za jeden týden bez uvedení, jaké kolký pracoval.

⁵²⁾ Praha, Zemský archiv, Mincovní archiv, fasc. 6., 7., 8., 9. a 10. — Fiala ve svém článku Die Beamten, N. Z. 27, str. 181 sl. otiskuje jména kolkařů a časová udání, byť i ne přesná. — Sama zachovávám chronologický postup a úmyslně vyjádření třeba téže hodnoty v rozličném druhu peněz, jak jest uveden.

⁵³⁾ Tento rok chybí u Fialy l. c.

^{53a)} Pracoval pro mincovnu již v r. 1586, kdy patrně nastoupil, neboť jest jmenován „nynějším“. V Reminiscere a Trinitatis dělal štoky a železa vedle M. Stolze, nevíme jakého druhu a množství. Vydělal tehdy 40 sex 58 gr. V Crucis a Luciae

Wolf Wirth

1587 Crucis „ 12 „ 20 „ po 15 bíl. gr.
Luciae „ 2 „ 17 „ „
na toлары — 1 „ po 40 mal. gr.
1588 Crucis na dukáty — 11 „ po 15 bíl. gr.
na toлары 3 „ 4 „ po 20 „
Luciae na dukáty 10 „ 29 „ po 30 mal. gr.
na toлары 3 „ 6 „ po 20 bíl. gr.
1589 Reminiscere na dukáty 4 „ 12 „ po 15 bíl. gr.
na toлары — 3 „ po 20 „
Trinitatis na dukáty 11 „ 29 „ po 30 mal. gr.

Michal Stolz

Crucis na dukáty 2 „ 7 „ po 45 krejc.
na toлары 2 „ 3 „ po 60 „
Luciae na dukáty 9 „ 21 „ po 45 „⁵⁴⁾
1590 Reminiscere „ 4 „ 9 „ „
na toлары 1 „ 3 „ po 60 „
Trinitatis na dukáty 9 „ 16 „ po 45 „
na toлары — 2 „ po 60 „
Crucis na dukáty 9 „ 17 „ po 45 „
na toлары 2 „ 3 „ po 60 „
Luciae na dukáty 2 „ 4 „ „
1591 Reminiscere — „ „ „
Trinitatis na dukáty — 2 „ po 45 „
Crucis — „ „ „
Luciae — „ „ „
1592 Reminiscere na dukáty 1 „ 2 „ po 45 „
na toлары — 5 „ po 1 fl. r.
Trinitatis na dukáty 7 „ 17 „ po 45 krejc.
na toлары 2 „ 6 „ po 1 fl. r.
Crucis na dukáty 2 „ 5 „ po 45 krejc.
na toлары 1 „ 2 „ po 1 fl. r.
Luciae na dukáty 2 „ 8 „ po 45 krejc.
na toлары 1 „ 2 „ po 1 fl. r.
1593 Reminiscere na dukáty 2 „ 13 „ po 45 krejc.
na toлары — 3 „ po 1 fl. r.
Trinitatis na dukáty 2 „ 3 „ po 45 krejc.
na toлары 2 „ 5 „ po 1 fl. r. ⁵⁵⁾

t. r. pracoval sám a jeho mzda byla 41 sex. 13 gr. (Praha, Zemský archiv, Minc. archiv, účty L. Erckera z r. 1586).

⁵⁴⁾ Fiala l. c. uvádí nevyčtené dodávky tohoto roku k r. 1588, kdy Stolz nepracoval. Rok 1589 vůbec neuvádí, jakož i rok 1591 a 1592.

⁵⁵⁾ Kvitance, vydaná na tyto dva kvartály, datovaná 30. června 1593 v Praze,

David Engelhardt⁵⁶⁾

1593	Crucis a Luciae	na dukáty	4	„	26	„	po 45 krejc.
		na toлары	4	„	20	„	po 1 fl. r.
1594	Rem. a Trin.	na dukáty	2	„	15	„	po 45 kr.
		na toлары	2 ⁵⁷⁾	„	12	„	po 1 fl. r.
	Crucis a Luciae	—					
1595	Rem. a Trin.	na dukáty	2	„	5	„	po 45 kr.

Od kvartálu Crucis a Luciae 1595 kvituje David Engelhardt sumárně svůj příjem, který činil, jak již řečeno, jeden tolar za jeden týden. Nelze tedy ani podle výše platu dohadovati se alespoň přibližně, jaké kolky dělal a v jakém počtu.

Z nahoře uvedených záznamů o práci řezačů lze sestaviti srovnání jednotlivých let mezi sebou. Předchází je rok 1579, z něhož máme zachované kvitance Stolzovy. Nedodal ani jeden kolek na dukáty a pouze 1 štok a 2 svrchní železa na toлары⁵⁸⁾, ač se razily dukáty v Reminiscere i Crucis a Luciae a toлары v Reminiscere⁵⁹⁾. Prvá z uvedených let nejsou asi úplná, za to od poloviny roku 1588 jest patrně nejen řada kvitancí, ale i počet dodaných kolků naprostý. V těch pak jest zvláště zajímavé srovnati rok 1591, z něhož, jak známo, nejsou zachovány zápisy o ražbě pro B. Albrechta, s lety předcházejícími i následujícími. Na první pohled zarazí nás malé množství dodaných kolků, i když připustíme, že pro druhou polovinu roku se mohla ztratit kvitance řezače.

R. 1595 se tedy končí zprávy o B. Albrechtovi v dnešním archivu pražské mincovny, ač víme odjinud, že právě na počátku 17. stol. v Praze žil a snad i zemřel a ve své snaze, aby se znovu uplatnil v peněžním obchodu, měl jistě mnoho styků s českým mincovnictvím⁶⁰⁾. Záznam mincovní z r.

jest opatřena pouze pečeti, nikoli již podpisem Stolzovým, který v tomto kvartálu přestal pracovati. — Fiala l. c. k Reminiscere chybně: na toлары 4 štoky.

⁵⁶⁾ Patrně po odchodu Stolzově hleděli v pražské mincovně získati zdatného řezače kolků a D. Engelhardt nebyl jediným, kdo se o tu práci ucházel. Alespoň 3. března 1594 kvituje Bonifacius Riedel, mincovní řezač kolků v Budějovicích Zuzaně Erckerové a vardajnu Davidu Enderlemu, že mu správně zaplatili od 1 štoky a 2 svrch. želez na toлары a 1 štoky a 2 svrch. želez na dukáty, které řezal na zkoušku 4 toлары 28 gr. 4 den. a kováři, který ztvrdil železa 2 toлары 40 gr. Praha, Zemský archiv, Mincov. arch., fasc. 9. — Bon. Riedel byl zlatníkem v Budějovicích. Srov. R. Huyer, Die Münzstätte in Budweis u. der Rudolfstädter Bergbau, N. Z., Neue Folge 19, str. 131 i Fiala, Die Beamten, N. Z. 27, 194.

⁵⁷⁾ Fiala, l. c. 194: 5 štoků.

⁵⁸⁾ Praha, Zemský arch., Mincov. arch., fasc. 5. Fiala, l. c. str. 190 uvádí dodávku Stolzovu v roce 1579 v Crucis a 31. května. Za Crucis opravdu kvituje Stolz 30. září, kromě toho dodal však i dílo v Reminiscere, Trinitatis a Luciae.

⁵⁹⁾ Praha, Zemský arch., Mincov. arch., účet mincm. Gebharta, 1579. Michal Stolz dodával kolky i r. 1578 na bílé, malé a početní groše. Jeden štok a jedno železo byly i na toлары, které se však v r. 1578 nerazily, jak svědčí záznamy účtů.

⁶⁰⁾ Viz Gebert a Newald l. c.

1595 nebyl však přece posledním v knihách účtů pražských mincmistrů. Když se 20. září 1600 loučila paní mincmistrová Zuzana Erckerová, správkyně mincovny, se svým dosavadním úřadem, složila ovšem i svůj konečný účet, který však překvapil nesrovnalostí v pokladničním zůstatku, již podle slov vardajna D. Enderleho, paní Erckerová buď vyrovná nebo vysvětlí⁶¹⁾. Správkyně mincmistrovského úřadu užila raději druhé možnosti a tu slyšíme opět po pěti letech v účtech jméno Albrechtovo, když paní Zuzana vysvětluje část svého schodku obtížemi při mincování jeho kovů. Zní pak část výkazu tohoto pokladničního zbytku, týkající se hospodaření pro B. Albrechta, do slova takto⁶²⁾:

Item so seint vom Quartall Luciae anno etc 83 bis Crucis und Luciae anno etc 90 vonn Bertelmeh Albrechten zue Nurmberck Ducatengolder einkohmen und vermunczt worden 12573 Mr 2 Lot-Q 1½ Den⁶³⁾, denen Goldern ist in denselben unterschiedlichen Raittungen per Abgann im Giesen einbracht worden 3 Mr 7 Lot 2 Q 3 Den. Wan dan gemelte Golder bei einen so schlechten und geringen Abgann im Zain- und Schrotengiesen nicht haben erhalten werden können, auch solches vielmal von meinem Hauswirdt seeligen gedacht vnd umb ein Instruction bey Ihr Käy. Mt. etc vntertenigist angehalten, damit ehr sich in ein vnd andern hernach zuerichten hat wieszen. Als aber von Ihr Käy. Mt. etc solche Instruction allergenedigist verfertigen laszen vnd dieselbe allererst im 92 Jahr gemeltem meinem Hauswirdt seeligen zue Handen zuegestellt worden, in welcher dan Ihr Mt. etc zue einem ordentlichen Abgann, je von 10 Mr Goldes ein halbes Quintl allenthalben genedigist paszieren thuen, so kombt Abgann auf die obenbemelten 12573 Mr 2 Lot-Q 1½ Den Ducatengoldes 9 Mr 13 Lot-Q 2 den. Dauon wirdt abgezogen der eigenstelte Abgang 3 Mr 7 Lot 2 Q 3 Den. Ist derwegen mehr Abgann, welcher Abgann jeder Zeit in der Münnczcassa bey den Resten verblieben, als 6 Mr 5 Lot 1 Q 3 Den alles nurmbergischen Gewicht, die thuen 431 Stueck Ducaten 12 Kr 1 Den, das Stueck per 112 Kr. gerait, bringt...

691 sex 12 gr 1 den.

Dan so ist mehr vonn Reminiscere unnd Trinitatis anno etc 92 bis Crucis unnd Luciae anno etc 95 auch von Bartolmeh Albrechten zue Nurmbeerk Ducatengolder einkohmen vnd zur Vermunzung geantwortet worden 3449 Mr 5 Lot 3 Q 1 Den⁶⁴⁾. Von dieser gemelten Zeit ahn hat ehr Bartolmeh Albrecht wegen des Zuegannes vor

⁶¹⁾ Praha, Zemský arch., Mincovní arch., účet vardajna Davida Enderle z Burgstadtu, Crucis 1600.

⁶²⁾ Tamtéž, konečný účet Z. Erckerové z 20. září 1600 fol. 24—26'. — Kde vzal Fiala, Die Beamten, N. Z. 27 str. 194, svou zprávu, že ražby Albrechtovy byly pro malé zrno roztaveny, nevím.

⁶³⁾ Součet zde uvedený lze těžko kontrolovati, poněvadž neznáme počty let 1584 a 1585.

⁶⁴⁾ Součet až na nepatrný rozdíl (2 denárů) souhlasí.

der Schaer, welcher ihme gelaszen worden, an den Abganng im Zain und Schrotengiesen neben den Probgroschen zue Hilff oder Stöger bewilliget vnd vber sich gehen lassen. Als von 100 Mr Goldes 2 Q bringt auf die oben-bemelte Summa 1 Mr 1 Lot -Q 3 Den Abganng. Dieweil hinein zue sehen, das mit diesen gering und schlechten Abganng das Zain und viel feltige Schrotengiesen (welches offtmals bies auf ein 10 oder 15 Stueck Ducaten hat müssen so genaw gegoszen werden) nicht haben können geendet werden und alwegen daruber im mehrers Abganngen bringt derwegen der Abganng, welchen Ihr Mt. in der gegebenen Instruction genedigist zue paszieren bewilligen auf die bemelten 3449 Mr 5 Lot 3 Q 1 Den Ducatengoldes benentlichen 2 Mr 11 Lot-Q 1 Den. Daron den Abgang, welchen Bartolmeh Albrecht vber sich genohmen, gezogen bleibt noch 1 Mr 9 Lot 3 Q 2 Den. Die bringen 109 Ducaten 108 Kr 3 Den, welches auch jeder Zeit bey der Münnczcassa abganngen vnd bey den Münnczrest verblieben ist, thuet aufs Schock meisznisch ... 175 sex 57 gr.

So ist auch diese Zeit uber, als die stercken Silberlieferung von Bartolmeh Albrechten gewest, welche allein sich machent in die Zehentausent Mr, so ihme auf gannce Taler vergoszen worden, erstrecken, sowol auch was von andern Parteyen und Perckwerken einkohmen, und auch auf gannce gannce (!) Taler vermünctet. In solchen Silbervergiesungen seint vielmals die Tigr ausgelauten und allein am Taler guet 9 Mr 14 Lot - Q so uber den gebuerlichen Abganng dahinter blieben vnnd der Münnczcassa gleichfals abganngen, sowoll auch in den kleinen Groschengueszen, da der Tigr auch viel und offtmals geriesen und ausgela(u)ffen, ist auch uber den eingestellten und paszierlichen Abganng zueruck blieben und der Münnczcassa abgangen 15 Mr 2 Lot-Q alles preger Gewicht. Weilln solches nicht vorsezlich vorsehen, sondern leichtlich und unuorsehens beschiebt, darbey dan der geburliche Abganng nicht zuerhalten ist, sondern alwegen daruber ein mehrers Abgehen thuet, dagegen dan die Kraeczsilber so von den Münnczkraeczen gewaschen unnd geschmelzt, auch Ihr. Mt. hinwieder zuegueten in Empfang genohmen vnd verraittet worden. Derwegen weil solcher Abganng einmahl der Münnczcassa abganngen wirdt ehr auch hiemit in die Anweisung des Cassarests gebracht, welches von beyden Sorten oder Münnczsilbern zuesammen am Gellt austregt ... 146 sex 53 gr 2 den.

Těmito zápisý končí, i když ne styk Bartla Albrechta s Prahou, tož přece jeho stopy v archivu pražské mincovny.

OTTO OLIVA:

FINANČNÍ NÁSLEDKY KALADY.¹⁾

Podle pramenů z archivu dvorské komory z r. 1624.

Když došlo 28. prosince 1623 k prohlášení bankrotu-kalady — ohlásila se úředně tato neblahá událost obyvatelstvu t. zv. „patenty mincovními“, které se tenkrát předčítaly v obcích. Patenty se také kalada odůvodňovala ... „aby ta roztržitost strany mince, která jest se posavad v království tomto rozmohla, jednou skutečně zastavena a zase dobrá a hodná mince uvedena a nařízena byla.“ Stanovilo se, zač které peníze se mají bráti; „reformuje se mince až posavad bitá lehká, a na to místo dobrá mince uvozuje.“²⁾ A podle tohoto patentu obyvatelstvo se má chovati. Že se kaladou obyvatelstvo ožebračilo, o tom se patent nezmiňuje.

Jak se jevila hospodářská situace po kaladě, vysvětlují záznamy, vybrané z archivu dvorské komory, podle kterých jest upraven i tento článek.

Po kaladě byla na potraviny, zvláště na chleba, určena taxa. „Teď ale“, píše kníže Karel z Lichtenštejna, 31. ledna 1624 „většinou obilí spečeno a snědno a v dřívější ceně se nekoupí a při takovém množství vojska den ode dne se ztrácí. Ani se nedá stanoviti na obilí určitá taxa, ale jak obilí stoupá, podle toho se musí stanoviti i cena chleba.“³⁾

Však také na polích byla práce ztěžována, protože soldateska všechno ničila a proto obilí v ceně stoupalo. Poddaní jsou v bídě.⁴⁾

A kolik bídy bylo u nás počátkem roku 1624, vyličují stavové (des konigreichs Böhheim obriste, landofficire, landrechts beysizer und böhemische camer) ve spise podaném 8. ledna. Stěžují si na vojsko, kontribuci a prosí, aby země nebyla docela zničena. Ukazují, že již celé vesnice i panství jsou v niveč obráceny, v městech mnoho domů že zeje prázdnotou.⁵⁾ Kníže

¹⁾ Kalada z italského calata znamená sestup, klesání, svah, pokles. S tím souvisí franc. calade, svah v závodní dráze. Naše kalada — münz-calada znamená tedy pokles peněz, finanční zhroucení. Srov. o tom *Otto Oliva*, Finanční politika v Čechách po Bílé hoře do kalady r. 1623. Nákl. Českého čtenáře v Praze 1925.

²⁾ Archiv města Litoměřic. Protokol radní 1623 — 28 fol. 62 b, 17. jan. 1624, Opis v Zem. arch. v Praze. Srov. o tom moji práci str. 106 a násl., kde jest uvedeno, zač se mají bráti peníze.

³⁾ Archiv dvorské komory 31. januarii 1624. Tamže dopis knížete z Lichtenštejna, psaný do Vídně císaři z 20. jan. 1624. Die weil aber mit der calada die pretia rerum nicht der proportion nach, wie man verhoft gefallen, sondern noch mehr gestiegen sein.

⁴⁾ Archiv dvorské komory, Lichtenštejnův dopis z 31. ledna 1624. ... bey den wirtschaften alle mühe und arbeit vmbsonst, weil die soldaten alles vmbkeren vnd verwusten, von den mairhöfen die rosse neben andern klein vnd grossen viehe wegnehmen ... die vntertanen in grosser hungersnot stehen müssen ...

⁵⁾ Archiv dvorské komory 8. januarii 1624 ... damit das landt nicht ganz vnd gar in ruin vnd verterb gesezt werde.

Lichtenštejn doprovodil žádost stavů k císaři příznivě podáním z 9. ledna, kde žádá panovníka, aby se kontribuce tak veliká — 100 tisíc zlatých měsíčně — z království nežádala. Sto tisíc měsíčně a dobré měny! To bylo přespříliš. Upozorňuje proto na náрек zničených poddaných jak v městech, tak na vesnicích a žádá, aby mírněji vše bylo požadováno.⁶⁾ A stejně bylo také na Moravě. Země zničena a ničí se ještě den ode dne, takže dvě třetiny byly spáleny. Prosí proto Moravané, aby aspoň na rok se svými poddanými byli kontribuce ušetřeni.⁷⁾

Ale nejen v Čechách a na Moravě bylo tak zle!

Stavové v Horním i Dolním Slezsku upozorňují na finanční obtíže pokud se týče polských a braniborských (wegen brunbergischen) stříbrných grošů, kterak po publikování redukce peněz v obchodě nastala konfuse.

A také knížata a stavové v Horním a Dolním Slezsku obraceli se na císaře. Upozorňují ho na finanční obtíže, pokud se týče polských a braniborských stříbrných grošů. Žádají, aby mezi královstvím polským a knížectvím slezským, dříve kvetoucí (jak píší in flore gestandene commercien), nyní pro nezdravou minci upadající obchod znova byl restaurován.

Přejísi, aby tolar říšský, který v Polsku 2½ fl. platil, tak byl od Poláků přijímán, doma ale, protože říšský tolar jenom na 1½ fl. byl hodnocen, ve stejně vysoké ceně byl vydáván a připouštěn a tak jím bylo v zemi obchodováno. Dudků při nejlepším 10 kusů na stříbrný groš. Nutno zajistiti valor v těchto zemích, odstraniti tím nejistotu, aby tak obchod znova se mohl povznést a nevymřel, ale znova oživil.⁸⁾

A tak dobře praví Dačický, že „ještě l. 1624 nesnáze a nevole vznikly o minci peněžitou, novau, lehkého zrna stříbrného, jenž se tu na H. K. (Horách Kutných) dělala a mincovala a zhusta vuobec šla, již juž víceji bráti a nic za ni prodávati nechtěli, což velikau závadu zvláště chudým lidem učinilo. A ti toho užili, kteříž tau mincí nabitau, lehkau dluhy své platili a statků sobě nakaupili. Skrže kteraužto minci a ony nesnáze ta přehrozná ve všelijakých věcech drahota rozmáhati se nepřestávala. A nenasyčení lakomci jak mohli, tím nabejvali. Židé pak zlořečení také sobě z toho nemalé užitky přivozovali. Tak se křesťané sami hubili ... bral a nabejval jak kdo mohl, přespólní i domácí, nebylo žádného napravení. A ani l. 1625 nebylo lépe. Drahota všech věcí a v říši germánské vojenská pozdvižení a jedných proti druhým puntování, v cestách nebezpečnoství od vojákuv, dráčuov, laupežníkův atd.“⁹⁾

⁶⁾ Archiv dvorské komory 9. januarii 1624 ... so vieles jammers der armen maistentheils im grundverterbten vntertanen in städten vnd dörfen ...

⁷⁾ Archiv dvorské komory ... das landt so albereit vber die massen verdörbt, wirdt noch von tag zue tag, je lenger ye mehr verwüstet, das also mehr als zwey thail (so ein steinernes hertz beweinen möchte) angebrändt ist vnd in der aschen liegt.

⁸⁾ Archiv dvorské komory, dopis slezských stavů k císaři ze 7. martii 1624. Geben zu Breslau bey gehaltenen fürstentage. Podepsáni N. N. fürsten vnd stände in Ober vnd Niederschlesien.

⁹⁾ Paměti Mikuláše Dačického z Heslova II. Vydal Dr. Ant. Rezek. V Praze 1878, str. 238, 257.

A stejně bylo na Moravě. Vojáci se zdráhali bráti starou minci, protože jí musí všechno platiti trojnásobně. A tak z těchto nepořádků mincovních vznikl neklid, protože denně se přiházely, a drahota vzrůstala den ode dne.¹⁰⁾ Kdo měl čtyřicetiosmikrejcarey, dvacetičtyřkrejcarey, patnáctikrejcarey a třikrejcarey, těžko za ně kupoval, nikdo o ně nestál, leda že jich požadoval trojnásobné množství.¹¹⁾ Také kardinál Dietrichštejn z Mikulova píše císaři o špatných peněžních poměrech. „Kde jsem počítal s deseti tisíci, tam přijdu sotva na 3 — 4000 zl.“¹²⁾ Všechno to bylo jen následkem poklesu peněz. Bankrot — devalvace má za následek, že nadbytek peněz, který byl před bankrotem, přestává, ba naopak, že se peněz nedostává. Protože lehkou minci nechtěl nikdo bráti, bylo nutno přemincovati peníze na říšské toлары. Přes to však lehká mince má býti brána až do vyjití léta 1624.¹³⁾ Přidán tedy termín k braní lehké mince s připomenutím, aby se každý podle toho chovati a spravovati hleděl.“ Pro výplaty, zvláště vojenské, byla lehká mince přemincována už l. 1624.¹⁴⁾ Jinak přemincování trvalo i v roce následujícím.¹⁵⁾

Celková situace hospodářská byla špatná. Odevšad ozývají se nářky na špatné peněžní poměry. Žádný kredit nebyl, nikdo nechce nic půjčiti, jak si naříkají úředníci od stavebního úřadu. (Zum pauambt beigethane personen). Peníze přijaté stačí jen k zaplacení dluhů a oni sami s ubohými ženami a dětmi musí snášeti hlad a bídu. A nakonec je čeká jen žebrácká hůl.¹⁶⁾ I když víme, že při prosbách jest to obvyklá již fráze, přece nesmíme bráti na lehkou váhu tehdejší bídu. Bylo opravdu zle. Mincovní zmatek (Münz Confusion) trval dále.

Přes předešlé patenty, zvláště patent z 20. července 1624, zpěčují se mnozí bráti minci v ustanovené ceně, zvláště groše tříkrejcarové po třech krejcarích nechtějí přijímati. A tak nový patent z 28. září 1624 nařizuje, „aby žádný jakoukoliv minci v předešlých patentech valvovanou pod

¹⁰⁾ Archiv dvorské komory, dopis Dietrichštejnův z 21. martii 1624 ... die soldaten solches gelt anzunehmen ... verweigern, weiln sie darumb alles in dreyfachen wert gegen dem newem gelt zurechnen bezahlen müssen ... Die tewerung von tag zu tag mehreres zuenimmt.

¹¹⁾ Archiv dvorské komory 16. martii 1624.

¹²⁾ Archiv dvorské komory, dopis Dietrichštejnův, Nicolspurk den 18. martii a^o 1624. (Dopis byl psán císaři.)

¹³⁾ Zemský archiv — opis Arch. města Litoměřic. Protokol radní 1623—28, fol. 80b.

¹⁴⁾ Zemský archiv, opis Arch. roudnického ze 17. april. 1624 v Praze. Také v Arch. m. Roudnice B 217, Praha, 23. januarii 1625, opis v Zemském archivu v Praze. Pavel Michna z Vacinova píše Zdeňkovi Adalbertovi z Lobkovic, nejvyššímu kancléři království Českého, že „pro lid bavorský již sou peníze shledány, nyní se přemincují, a tak smejším, že se již toho lidu bavorského jednou zbudeme.“

¹⁵⁾ Zemský archiv — opis Archivu roudnického, 1625, 23. januari Praha. Pavel Michna z Vacinova Zdeňkovi Adalbertovi knížeti z Lobkovic píše: „takto již téměř všechny peníze pro ten abdank (roz. propuštění pluku) shledány jsou, toliko musejí se přemincovati na říšský toлары.“

¹⁶⁾ Archiv dvorské komory, dopis Lichtenštejnův ze 4. září 1624.

trestem v týchž patentech obsaženým ani výše ani níže nebral.¹⁷⁾ A rok po tom, kdy byla vyhlášena kalada, tedy 28. prosince 1624, vydává Karel z Lichtenštejna nový patent, kterým vzniklý zmatek ve financích má býti odstraňován. Otiskujeme tu velkou jeho část. Nařizuje se jím, „aby jeden každý ve všech koupích, prodejích, handlích a obchodech“, jak ty staré české groše, kterým se říká „plecháči“, nebo „zmrzlíky“ a „hubáčky“ i „tyrolky“ v předešlé ceně a valoru přijímal a vydával.

Tříkrejcarník má býti brán po dvou krejcařích. Ostatní příliš lehké a malé peníze, které byly bity před šesti lety, mají se srovnati s lehkými groši, kterých devět kusů, nyní toliko tři krejcary má platiti. „Než co se dotýče bílých a malých grošů, dvoukrejcarníkův, krejcarův a trojníkův, též bílých peněz, které byly bity až do léta 1618, ty v tom valoru, jako tenkrát i nyní od jednoho každého mají se bráti a vydávati.“ Stejně „cizí po desíti krejcařích groše (které na onen čas po dvanácti krejcařích byly vydávány) ačkoliv na větším díle proti nynější proporci říšského tolaru sotva po devíti krejcařích stojí, nicméně přece jako prve po devíti krejcařích a nic vejšeji mají platiti.“

Protože pak „mnozí zlí a fortelní lidé“ roztrušují, že „duplovaný a jednoduchý šedesátník a jiná patenty vyhlášená mince opět znova zrušena neb dokonce zapověděna býti má“, nařizuje se, zač má býti brána. A nařizeno jest, „aby taková mince, tak jakž při calladie publikováno bylo, budoucně bez dalšího ztenčování po celý rok 1625 v svém valoru a ceně byla jako předešle.“ Tedy „duplovaný šedesátník, po 20 krejcařích, jednoduchý po deseti krejcařích, čtyřicetiosmkrej. po 6 krej., čtyřmecník po 3 krejcařích a tříkrejcarníci po dvou penězích malých.“ Zakazuje se jednati proti tomuto nařízení, a nesmí se proto jinak mince bráti ani vydávati, než jak nařizeno. Říšské tolary a jiná oblíbená mince „mají se bráti i vydávati v tom valoru, podle té ceny, jakž v předešlých patentech vyměřeno.“ (Srov. O. Oliva: Finanční politika str. 106 a násl.).

Zlaté peníze mají býti brány takto: dukát za 2 zl. 30 kr., rejnský zlatý za 1 zl. 50 kr., španělská a francouzská koruna za 2 zl. 15 kr., vlašská koruna za 2 zl. 10 kr., rosenobel za 5 zl. 30 kr., šifnobl za 4 zl. 50 kr., engelot za 3 zl. 40 kr., cruciat anebo křížový dukát za 2 zl. 20 kr. Nemá býti tedy mince ani mimo tento publikovaný valor zvyšována ani nadsazována.

Kdo by se patentem neřídil, bude potrestán „sconfiscováním statku, též i na hrdle podle povahy a usouzení vrchnosti.“¹⁸⁾

¹⁷⁾ Archiv města Prahy 1083 fol. 124, 28. sept. 1624. Opis v zem. arch. v Praze. Stejně též v arch. m. Prahy, kniha patentův 744/n fol. 124. Roku 1624, 28. září vydán v Menším městě Pražském nový patent místodržícího knížete Karla z Lichtenštejna, aby groše české po 3 krejcařích a nic výše a níže brány a vydávány byly. Tento patent dovolává se patentu z 20. července 1624, „strany přijímání a vydávání všelijaké mince . . . jak by, a jak vysoce jeden každý ve všelijakých koupích, handlích a prodajích touž minci přijímati a vydávati měl.“ Zemský archiv — opis místodržitelského archivu 1624, 28. sept.

¹⁸⁾ Archiv m. Prahy, kniha patentův 744/a fol. 134, 28. decembris 1624. Opis

A ještě 4. ledna 1628 nařizuje se patentem Ferdinanda II., „aby groše, které na dlouhé minci platily po 24 kr., byly brány po 3 kr.“¹⁹⁾

Tedy také tenkrát se jenom pomalu hojily rány špatnou měnou způsobené.

v Zem. arch. v Praze. Totéž z Arch. m. Prahy 1083, fol. 134. Tento patent odvolává se na starší patent, vydaný již 20. juli 1624, kde bylo nabízeno výše uvedené hodnocení.

¹⁹⁾ Zemský arch., rukopis z Archivu města Prahy 1083 fol. 236, p. v. 1628, 4. jan. . . . „přikazujeme všem, jak oficírům našim, tak berníkům, vejběřčím, jednomu každému, abyste nadepsané groše v též ceně tří krejcarův beze všeho a všelijakého rozpakování pod skutečným a neprominutelným trestáním bráti a vydávati hleděli.“ Srov. též Zemský archiv, opis Arch. m. Prahy, kniha patentův 744/a fol. 236. 1628, 4. januarii.

VIKTOR KATZ:

ALESSANDRO ABONDIO.

Studie o jeho medailérské činnosti v Praze se zvláštním zřetelem na jeho vrstevníky Paula van Vianen a Jana des Vos.¹⁾

V „Jahrbuch der kunsthistorischen Sammlungen des allerh. Kaiserhauses“ oceňuje Heinrich Modern²⁾ v obšírné stati činnost utrechtského rodáka Paula van Vianen, jenž byl koncem r. 1603 ustanoven dvorním zlatníkem a malířem na pražském dvoře Rudolfa II. s měsíčním platem 20 zl. Modern se zmiňuje, že otec Vianen byl v Utrechtu zlatníkem, že se tam Paulus vyučil se svým bratrem Adamem kreslířskému umění, modelování ve vosku a tepané práci ve stříbře. Paulus van Vianen se dostal na svých cestách do Říma a stal se r. 1599 v Mnichově mistrem tepané práce. Roku 1610 měl čtyřměsíční dovolenou a jel do své vlasti, kde se asi též oženil, neboť bratr jeho Adam účtuje r. 1620 jmění nezletilých dětí po svém bratru Pavlovi, zemřelém r. 1613 v Praze.

Popisuje četné znamenité zlatnické práce tohoto mistra, uvádí Modern zvláště džbán „Nereidek“, konvici s „Triumfy smrti, slávy, času a pravdy“, reliefs „Musy“ a „Hody Bohů“ a připisuje ku konci Pavlu van Vianen řadu medailí vládních i soukromých.

Není pochybnosti o tom, že velká litá medaile³⁾, zhotovená asi na oslavu ukončení turecké války r. 1606, na které v lici Rudolf II. v bohatém brnění, ověnčen Viktorií, jede na koni přes muže na zádech ležícího (svár), v rubu sedí císař na trůně mezi bohyněmi Míru a Války, máje u nohou spoutaného Marta, obklopen po obou stranách sedícími kurfirsty, jest prací Paula van Vianen. Medaile tato se vymyká již svým průměrem (77 mm) z prací tehdejších medailérů z povolání a budí spíše dojem tepané práce zlatnické. K ní přidružil Dworschak správně tři jiné práce a to medaili na dobytí Tirgovestu r. 1595⁴⁾, na dobytí Rábu Adolfem Schwarzenberkem r. 1598 a medaili znázorňující Paridův soud a Jupitera s Danaí⁵⁾.

¹⁾ Díky jsem zavázán p. řediteli vídeňského mincovního kabinetu *Dru A. Loehrovi* a kustodu téhož kabinetu *Dru F. Dworschakovi*, kteří mně ochotně zaslali odlitky příslušných medailí z kabinetu. Stejně děkuji i p. řediteli *Dru G. Habichovi* v Mnichově, jenž mně ochotně zapůjčil zvláštní otisk své práce o Abondiovi a dovolil otisknouti z ní i portrét Alessandra Abondia.

²⁾ *Heinrich Modern*, Paulus van Vianen, 1894, svazek XV., str. 60—102.

³⁾ *K. Domanig*, Die deutsche Medaille in kunst- und kulturhistorischer Hinsicht, Vídeň, 1907, č. 456 a Herrgott XIII—24.

⁴⁾ *Adolf Resch*, Siebenbürgische Münzen und Medaillen, Hermannstadt, 1901, tab. 63-64, č. 19.

⁵⁾ *Dr. Fritz Dworschak*, Die Renaissance-medaille in Oesterreich, Sonderabdruck aus Jahrbuch der kunsthistorischen Sammlungen in Wien, 1926, str. 238 a násl. (tab. XXXI.) a *týž*, Der Manierismus in der deutschen Medaille (Archiv für Med. und Plakettenk., V., tab. XI.—4 a 5).

O prvých dvou z nich soudí, že byly zhotoveny také na oslavu míru r. 1606. Přidělení toto jest nepochybné, ježto celkový charakter práce a zvláště pohyby znázorněných osob a jejich postavení připomínají figurální výzdoby na výše uvedených pracích jmenovaného zlatníka.

Ze 13 ostatních medailí, jež Modern podle monogramu na některých z nich přiděloval Paulu van Vianen, vyřadil Habich v článku „Jan des Vos oder Paulus van Vianen?“⁶⁾ dva ražené kusy, jednu jako práci saskou, druhou jako brunšvickou. Zbytek rozdělil ve dvě skupiny. Do první, kterou přiděluje také Paulu van Vianen, zařadil obě menší medaile na Rudolfa II. (Modern, tabulka X., 5 a 6; viz *tabulku I.*, č. 1. a 3.), ostatní práce pokládá za díla medailéra Jana des Vos, kterého Rudolf ustanovil 1. ledna 1605 dvorním zlatníkem s platem 10 zlatých měsíčně a jenž asi 8 let pracoval v Praze.

O osobě Jana des Vos se ví celkem málo. Habich uvádí, že dle augsburských zlatnických aktů se narodil v Kolíně n. Rýnem, ve 12. roce svého věku přišel do Augsburgu a učil se 6 let u svého strýce, zlatníka Andressena Adamstatta, šel pak světem, zdržel se v Drážďanech, a konečně se usadil v Praze. Vrátil se do Augsburgu a oženil se tam se Sabinou, dcerou tamního lékaře Adolfa III. Occo. Poslední zpráva o něm jest z r. 1619. Z doby jeho působení v Praze jest také medaile na Hanse Petzolda, norimberského zlatníka.

Ku zmíněným dvěma medailím na Rudolfa II. připojuje zde Habich ještě medaili téže práce (Donebauer 1388) s nápisem na rubu „OB CIVES SER“.

Habich si není však docela jist přidělením těchto prací Paulu van Vianen, připomínaje, že charakter medailí Rudolfa II. jest příliš všeobecný, než aby bylo lze přesně stanoviti mistrovu ruku. Práví, že by mohl přicházeti v úvahu i plodný mistr Alessandro Abondio, neboť ten byl vlastně dvorním medailérem.

Dříve než vyšel tento Habichův článek připojil Dworschak k medailím Paula van Vianen řadu prací shodných právě s uvedenými zde medaillemi Rudolfa II.⁷⁾ tak oválnou medaili na Rudolfa II. (Donebauer 1385) a medaile na Matyáše a Annu (Domanig⁸⁾ 130 a 143, viz *tabulku II.*, č. 18 a 19), jež Kenner přidělil Alessandru Abondiovi⁹⁾. Do tohoto zmatku přináší nyní trochu světla právě uvedená Habichova práce o Janu des Vos, jež vychází z okolnosti, že smrt Paula van Vianen jest prokázána rokem 1613 a že mu tedy nelze přidělovati ani malé me-

⁶⁾ *Georg Habich*, Jan des Vos oder Paulus van Vianen? (Das schwäbische Museum, 1927, str. 124 a násl.).

⁷⁾ *Fritz Dworschak*, Der Manierismus in der deutschen Medaille, str. 61 a násl. a *týž*, Die Renaissance-medaille in Oesterreich.

⁸⁾ *Karl Domanig*, Die Porträtmedaillen des Erzhauses Oesterreich, Vídeň, 1896.

⁹⁾ *Friedrich Kenner*, Bildnismedaillen der Spätrenaissance, Jahrb. d. Samml. d. All. Kaiserhauses XII., 1891, str. 159, obraz 14 a 15.

dailky na Matyáše a Annu¹⁰⁾, signované F a datované rokem 1614, ježto monogram tento patří právě medailéru Janu des Vos, ani nesignované práce, vzniklé po roce 1613.

Výše uvedené medaile na Matyáše a Annu (Domanig 130 a 143) jsou v tak těsné technické souvislosti s prokázanými dnes pracemi Alessandra Abondia z jeho činnosti na mnichovském dvoře, že není pochybnosti o tom, že náhled Kennerův byl správným. Pak ale nelze ani v shodných pracích na Rudolfa II., jež se dosud přidělovaly Paulu van Vianen, hledati jiného autora, než právě dvorního medailéra Alessandra Abondia, tvořícího dlouho nejen za vlády Rudolfovy, nýbrž i za panování Matyášova a ještě v době Ferdinanda II.

Kenner cituje poznámku v Heraeově journalu, že Karel VI. r. 1712 prostřednictvím Heraeovým ve Vídni získal dvě stříbrné jednostranné medaile na Ferdinanda III. a IV. od Abondia, k nimž Heraeus sám pak opatřil ruby, a vyobrazuje dvě medaile Ferdinanda III. (tab. XII., č. 9 a 10¹¹⁾), na které by se poznámka tato hodila. Medaile odpovídají skutečně rázu prací Abondiových a to jak povšechnou povahou, tak i písmeny a komposicí. Soudím, že i medaile na Ferdinanda III. a jeho manželku (Domanig č. 169), jejichž stříbrné exempláře se zdají býti odlitky, zhotovené Heraeem patrně podle voskových modelů, jsou ještě pracemi mistra Alessandra Abondia.

Že dvůr, jenž na počátku třicetileté války používá jako dvorního medailéra štyrského umělce Pietra de Pomis, se vrací opět k bývalému svému mistru Alessandru Abondiovi, vysvětluje Kenner okolností¹²⁾, že Pietro de Pomis pozbývá po těžkých obžalobách pro zneužití stavebních peněz pro Mausoleum kolem r. 1630 svého výsadního postavení.

Regesty, jež uvedl Stöcklein¹³⁾, jest sice vyvrácen Kennerův náhled, že Alessandro Abondio se přestěhoval do Mnichova až po roce 1631, ale jest patrné, že pracoval ještě i v třicátých letech XVII. století pro dvůr vídeňský, ačkoliv si získal občanství v Mnichově, neboť r. 1635 věnuje svému příteli a žáku Mannlichovi voskové poprsí a na věnovacím lístku se podpisuje: „Alexander de Abundijs Anton. (ii) F. (ilius), Alex. (andri) N. (epos) Nobilis Tridentinus, Divis Imppp. Rodolpho, Matthiae et Ferdinando nec non Maxaemiliano Bauariae Electori princ. (ipi) a Consilij beneuolae memoriae ergo Imaginem Johannis Mannlichij caerae insculpsit Aug. (ustae) Vind. (elicorum) Mense Maio CIO CCXXXV.“¹⁴⁾

¹⁰⁾ Donebauer č. 1870.

¹¹⁾ Jedna z nich je vyobrazena na tab. II. č. 16.

¹²⁾ Friedrich Kenner, l. c., str. 161.

¹³⁾ Hans Stöcklein, Alessandro Abondio, Urkunden und Regesten, Archiv für Medaillen- und Plakettenkunde, I., 1913-14, str. 42 a n.

¹⁴⁾ Friedrich Kenner, l. c., str. 158.

Tomuto voskovému poprsí věnuje prof. Habich nejnověji článek v časopise „Das schwäbische Museum“ s titulem „Wachsbildnis des Johannes Manlich von Alessandro Abondio“^{14a)}. Habich zde toto voskové poprsí, jež je pod sklem v rámečku ze slonoviny uloženo ve vídeňském museu pro umělecký průmysl, poprvé vyobrazuje a z počátečních slov Abond em asi vlastnoručně psaného nápisu „Alexander de Abundijs, Anton. (ii) F. (ilius), Alex. (andri) N. (epos) Nobilis Tridentinus“ správně usuzuje, že Alessandro Abondio je synem Antonia Abondia, že dědeček jeho nejmenoval se Antonio, nýbrž také Alessandro, a že Alessandro Abondio mladší narodil se v Tridentu.

Nevidím důvodů, proč Modern a s ním Habich i Dworschak přiděluji nesignované medaile Rudolfovy Paulu van Vianen. K jeho velkým medailím z doby jeho pražského pobytu, oplývajícími vesměs skupinami celých nahých postav, byly, jak poukazuje Dworschak¹⁵⁾, vzorem práce dvorního malíře Jana z Cách, a sám Dworschak se zmiňuje o italském vlivu, jenž jest patrný z uvedených medailí na Rudolfa a který by přece spíše mluvil pro Abondia než pro Vianen. Nebylo ani důvodu, proč by Rudolf byl svoje „Gnadenpfennige“ dal modelovati dvorním „zlatníkem“, když měl po ruce kvalifikovaného vlastního medailéra a když mohl případně své portréty si objednat i u soudobých znamenitých medailérů cizích, nevyhovovali-li mu mistři k tomu u dvora ustanovení a vybavení stálým měsíčním platem. Třeba jen poukázati na tuto mylnou domněnku o Paulu van Vianen, již lze asi těžko ještě jednou vzkřísiti k novému životu. Ostatně připomíná již Raudnitz ve svých dodatcích a opravách k popisu vídeňské sbírky razidel, že nelze v aktech zjistiti, že by se byl Paul van Vianen zabýval řezáním ražebních želez¹⁶⁾.

O Alessandru Abondiovi víme z doby jeho pražské činnosti velmi málo. Byl tedy synem Antonia Abondia a narodil se kolem r. 1580. Dne 1. června 1606 byl jmenován dekretem Rudolfa II. císařským „skulptorem“. Že byl tenkrát ještě velmi mladým, o tom svědčí dopis Adherbale Manerbia, jenž mluví o něm jako o jinochovi doporučuje jej svému pánu, vévodovi Vincenci I. z Mantuy r. 1606¹⁷⁾. Téhož roku odvádí Alessandro Abondio jmenovanému vévodovi práci s postavami Marta, Venuše a Cupida.

^{14a)} Ročník 1928, sešit 3., str. 57 a násl. — Článek mne došel, když již tato moje studie byla vysázena. Použil jsem proto z něho jen nejdůležitějších dat, jež vsunul jsem do korektury.

¹⁵⁾ Fritz Dworschak, Der Manierismus in der deutschen Medaille, Archiv f. M. u. P., V., str. 68.

¹⁶⁾ Bemerkungen und Berichtigungen zu den drei ersten Bänden des Kataloges der Münzen- und Medaillen-Stempelsammlung des K. K. Hauptmünzamt in Wien, str. 1403.

¹⁷⁾ V italském dopise nazývá jej „giovane“.

Ještě r. 1615 jest pod titulem „Wachspossierer“ v seznamu dvorního služebnictva v Praze¹⁸⁾.

Z četných regist sestavených Stoeckleinem poznáváme, že se oženil až r. 1619 s Reginou, vdovou po svém příteli Janu z Cách (Hans von Achen), malíři na dvoře Rudolfa II., a žil od té doby v Mnichově, kde získal občanství a pracoval nejprve pro leuchtenberského vévodu Albrechta VI., mladšího bratra kurfirsta Maxmiliána I. bavorského.

Z křestních knih zjišťuje Stöcklein dva syny Alessandra Abondia a to: Albrechta, nar. 1620, a Viléma, nar. 1621, a dceru Františku. Ježto Albrecht Abondio a jeho sestra platí r. 1651 daň ze jmění rodičů, soudí Stöcklein, že Alessandro Abondio nepřežil tohoto roku. Habich zjišťuje jeho úmrtní datum ve výše citované právě vyšlé práci z úmrtní knihy mnichovské „Frauenkirche“ ze zápisu, že kurfirstský dvorní služebník Alexander Abundius byl pohřben dne 29. dubna 1648 „cum processione“.

Dvorní účty Albrechta VI. potvrzují již dříve vyslovenou domněnku, že Alessandro Abondio jest autorem četných „Gnadenpfennige“, portrétů to medailí vévodových, jež se vyskytují v bohatých zlatých lemováních a ozdobách. Několik jich vyobrazuje Habich ve své studii o Antoniu a Alessandrovi Abondiovi¹⁹⁾ a i v dodatku ku zprávám Stöckleinovým.

Povaha těchto jemných nesignovaných bavorských prací medailérských, zjištěných nyní děl Alessandra Abondia, jejich písmo, vynikající svojí jemností a zvláště některá charakteristická písmena jako R, se svojí mírně prohnutou dlouhou ostrou čarou, kulaté O, na jehož zvláštní stínování, které je staví do šikmé polohy, poukázal již Kenner²⁰⁾, X, M a jiné porovnáme-li je s pražskými medailemi Rudolfa II. a Matyáše, dosvědčují, že i všechny tyto práce, dosud mylně a bez příčiny přikládáné Paulu van Vianen, jsou pracemi oblíbeného mistra Alessandra Abondia, jenž portréty Rudolfovy zhotovoval podle obrazu téhož, vytvořeného svým přítelem Janem z Cách²¹⁾.

Z pražské činnosti Alessandra Abondia lze dnes zjistiti tyto medailérské práce, jež jsou známy jednak z medailí samotných, jednak z ražebních želez uložených ve vídeňské sbírce razidel²²⁾:

¹⁸⁾ Eduard Fiala, Antonio Abondio, Praha 1909, str. 24, týž, Katalog der Stempelsammlung, Vídeň 1906, 4. svazek, str. 1197.

¹⁹⁾ Georg Habich, Studien zu Antonio und Alessandro Abondio, Hugo Helbings Monatsberichte über Kunstwissenschaft und Kunsthandel I. No. 10.

²⁰⁾ Friedrich Kenner, l. c., str. 158.

²¹⁾ Uveřejnil jej Karel Chytil v práci Umění a umělci na dvoře císaře Rudolfa II. Nákladem Krasoumné Jednoty v Praze 1920, tab. I., str. 19.

²²⁾ Pan ředitel vídeňského kabinetu, Dr. A. Loehr zaslal mně ochotně olovené odrazky dotyčných razidel, začež mu vzdávám srdečný dík. Obrázky jich na t a b u l c e I. a II. nejsou však dosti jasné, ježto lesknoucí se olovo těžko se fotografuje.

Z vlády Rudolfa II.

a) Medaile kruhové:

1. na líci poprsí z 3/4 profilu – na rubu kozorožec a orel, opis: FVLGET CAES ASTRVM.

32 mm, Doneb. 1386, Loebecke 673, Domanig 116, Herrgott XII—14 (viz tabulku I. č. 3).

2. jako č. 1, ale bez okras pod poprsím.

36 mm, Doneb. 1387.

3. na líci poprsí podobné jako u č. 2, na rubu andělíčků fouká z oblaku na orla, jenž svírá, stojí pravým drápem na zeměkouli, levým půlměsíc. Opis: CVI MILITAT AVSTER.

40 mm, Modern 6, Herrgott XII—20 (viz tabulku I. č. 1).

4. na líci poprsí podobné j. dř., na rubu dubový věnec s nápisem: OB CIVES SER, dole dva kozorožci nad zeměkouli.

34 mm, Doneb. 1388, Herrgott XIII—23.

5. na líci poprsí podobné jako u č. 1., ale ploší a hrubší práce, na rubu v palmovém věnci pod vavřínovým věncem korunovaná iniciálka R a korunované II, pod tím: CAES. AVG.

34 mm, Stempelsammlung č. 125 (tab. XIII—9, viz tabulku I. č. 10 a 11).

6. líc podobný jako rub č. 5, nad iniciálkou R malé poprsí Rudolfa II., na rubu andělíčků nad rakouským štítkem fouká na půlměsíc k němu obrácený, opis: CVI MILITAT AVSTER²³⁾.

34 mm, Stempelsammlung č. 126 (tab. XIV—1) (viz tabulku I. č. 8 a tabulku II. č. 15).

7. líc i rub podobný jako u č. 6, na rubu opis WIE GOT WIL.

33 mm, Stempelsammlung č. 127 (viz tabulku I. č. 7 a tab. II. č. 14).

8. líc podobný jako u č. 6, ale R. II. nekorunované, rub neznámý.

34 mm, Stempelsammlung č. 128 (viz tab. I. č. 9).

9. na líci asi poprsí Rudolfa II., na rubu kozorožec nad zeměkouli a hvězda, nad níž vzlétá orel, opis VADVNT SOLIDA VI.

33 mm, Stempelsammlung č. 129 (viz tab. I. č. 6).

10. neznámý líc, na rubu poprsí Rudolfa II.,

33 mm, Stempelsammlung č. 133 (viz tab. II. č. 13).

11. líc poprsí podobné jako u č. 3, na rubu andělíčků foukající na hvězdu a srpek měsíce, opis WIE GOTH WIL.

Herrgott XII—17.

²³⁾ Spodní razidlo je rezem poškozeno.

12. líc jako u čís. 11, na rubu orel, držící v drápu šíp, stojí na stuze s nápisem ADSIT²⁴⁾.

Herrgott XII—18.

13. Jednostranné:

a) obraz jako rub č. 9, leč kozorožec s leva stočený okolo zeměkoule a orel letící zleva.

Herrgott XII—13.

b) obraz jako rub č. 1, leč vše obráceně.

Herrgott XII—14.

b) Medaile oválné:

14. na líci poprsí, na rubu kozorožec nad zeměkouli a vzlétající orel, opis: FVLGET GAES ASTRVM.

35/43 mm, Doneb. 1385, Loebecke 672, Herrgott XII—12.

15. na líci podobné poprsí jako dříve, na rubu kozorožec nad zeměkouli, nahoře slunce a orel, opis: FIRMAVIT—OMEN.

38/46 mm, Belli 6389 (viz tab. I. č. 2).

16. podobná jako č. 14.

30/38 mm, Stempelsammlung č. 130 (tab. XIII—10) Wellenheim 6962²⁵⁾, (viz tab. I. č. 4).

17. podobná jako č. 3 s opisem CUI MILITAT AVSTER.

30/38 mm, Stempelsammlung č. 131 (viz tab. I. č. 5).

18. na líci poprsí, na rubu v palmovém věnci korunované R. II., pod ním CAES AVG.

24/29 mm, Katalog Felix 38, Neustätter 1899 (č. 81), ve zlatě Helbing 1899 č. 1272 a Katalog Trau č. 614. Ve vídeňském kabinetě vyskytuje se tato medaillka též s alegorií v rubu jako u č. 14.

Z vlády Matyáše II.

a) Medaile kruhové:

19. (vzniklá před r. 1608), na líci poprsí Matyášovo, na rubu jeřáb stojící na jedné noze mezi válečným náradím.

35 mm, Donebauer 1857, Loebecke 678.

20. na líci poprsí Matyášovo, korunované uherskou korunou, na rubu jeřáb letící přes moře, ze čtyř stran foukající naň z mračen andělčkové. Opis: AMAT VICTORIA CVRAM.

57² mm, Domanig 128, Donebauer 1862 (viz tab. II. č. 12).

²⁴⁾ ADSIT se vykládá buďto Adiuvante Domino Superabo Imperatorem Turcarum nebo Adiutorium Domini Sit Inimicis Timor.

²⁵⁾ Katalog Belli 6390 s nápisy do hloubky, 26/32 mm.

b) Medaile oválné:

21. na líci poprsí Matyáše v uherském kroji, na rubu Cerberus před vchodem do podsvětí, nad nímž je strom, opis j. dř.

35/43 mm, Domanig 127, Donebauer 1859, Loebecke 676 (viz tab. II. č. 20).

22. na líci poprsí j. dř., na rubu stojící bohyně míru a války, na zemi zbraně a jeřáb, opis j. dř.

36/44 mm, Loebecke 677 (viz tab. II. č. 21).

23. na líci ověncené poprsí Matyáše téměř ze předu, na rubu Cerberus jako u čís. 18.

35/43 mm, Domanig 130 (viz tab. II. č. 17).

24. na líci poprsí j. dř. na rubu jeřáb stojící na jedné noze na zbroji, bez opisu.

35/43 mm, Dworschak, tab. XXXI—4 (viz tab. II. č. 18).

25. jednostranná, na líci královna Anna.

35/43 mm, Domanig 143 (viz tab. II. č. 19).

Do doby pražské působnosti Alessandra Abondia náleží asi také medaile na arcivévodu Karla, knížete-biskupa vřatislavského a brixenského a velmistra německého řádu (Domanig č. 152), medaile b. l. Don Matthias ab Austria (Domanig D. M. č. 267) a r. 1612 datovaná medaile na arcivév. Maxmiliána (Domanig č. 108²⁶⁾) jako velmistra a regenta. Z medaile této seznáváme, jak Al. Abondio datoval své práce.

Jako je sdružuje v celek velikost, písmo, perličkovitý okraj a všeobecný charakter práce, o němž se vyjádřil Habich²⁷⁾, že „se vyznačuje reprezentativní noblesou, jež je stejně vzdálena od dvorní škrobenosti jako od vlažné idealisace“, nalézáme i speciální, mistrem oblíbené a častěji jím užívané obrazy, z nichž lze souditi na téhož původce všech těchto prací. Mistr vyobrazuje portréty nejraději ve třech čtvrtích profilu a neopomíjí dodati podle své povinnosti potřebného lesku těmto oficiálním portrétům ověncením. Na rubu medailí využil Abondio astrologických zálib Rudolfa II., zobrazuje často kozorožce ve vesmíru a dekoruje scény oblaky, měsíci a hvězdami. Jsou to zvláště andělčkové, foukající z mraků a bouřící mořské vlny, spojující několik prací, neboť se vyskytují na medailích č. 3, 6, 7, 11 i 17 a řadí sem i medaili č. 20, jež se připisovala dosud neznámému Nizozemci, ač obličej jest totožný s obličejem na č. 21 a 22, odmyslíme-li si korunu na hlavě Matyášově. Orel na medaili č. 3 jest úplně shodný s orlem na medaili č. 17. Poprsí Rudolfovo zakončuje Abondio zvláštním spirálovitým ornamentem, jež vidíme na několika medailích. Tam, kde této okrasy není, zasahuje poprsí až k dolejšímu okraji medaile a jest jaksi zakončeno jeho perličkami. U vladařů se udržuje oficiální zobrazení

²⁶⁾ I s rubem vyobrazena v katalogu Leo Hamburger 1913 jako č. 510.

²⁷⁾ Georg Habich, I. c., poslední stránka.

v brnění s přehozeným pláštěm spjatým na pravém rameni knoflíkem, jak je vidíme i na tolarech.

Podle provedení jednotlivých prací lze stopovati i Abondiovu umělecký vývoj, nelze-li ovšem nižší uměleckou úroveň některých medailí klásti na vrub okolnosti, že Alessandro Abondio neřezal sám kolků a provedení jejich bylo tedy závislé na vyspělosti řezače želez, jemuž bylo svěřeno. Potvrzují to i regesta uveřejněná Stöckleinem²⁸⁾, z nichž vidíme, že Abondio zhotovil sice „Conterfeten“, že však jel do Augsburgu, aby tam dal zhotoviti razidla. Ani lité medaile Abondio nedělal sám, nýbrž i tyto pracovány byly příslušnými zlatníky. Jest záznam z r. 1639 (II. Quartal), kde jsou placeny tři osoby za jednu práci a to Alexander Abundi „für in Wachs possierten Hercules“, Bernhart Ernst zvonař „für Giessung in Metall“ a Melchior Epstein zlatník „für Verschneidung“.

Medaile zachované v originálech jsou lité a ciselované, někdy i ražené. Z velké většiny kolků, nalézajících se ve vídeňské sbírce razidel, nedochovály se na naše doby medaile, ač jistě takové byly zhotovovány. Svědčí to o tom, že mnohé z medailí přišly časem na zmar. Domnívám se, že razidla nebyla zkouškami, jež nebyly schváleny, jak se o nich soudí. Schvalovány byly jistě již voskové modely, podle nichž byla rytá razidla.

Neméně jest zajímavé, že všechny práce, zde přepisované Ales. Abondiovi, nejsou datovány; svědčí to o jejich všeobecném rázu, umožňujícím jejich používání jakožto „Gnadenpfennige“ v každé době a ke každé příležitosti.

Myslím, že datování těchto medailí tak, jak je provádí Kenner, není správné, zvláště u medailí na Matyáše a jeho manželku. Mají-li medaile v opisu pouze REX BOHE bez titulu římského císaře, vznikly před volbou Matyášovou římským císařem; medaile však, které mají již plný titul, jak to právě vidíme u medailí vyobrazených na tabulce II. č. 17 a 19, vznikly třeba k volbě římským císařem a byly asi od té doby vyráběny podle potřeby stále v téže podobě.

Za to lze, soudím, přibližně datovati oválné medaile Rudolfovy, ač jsou také všeobecné povahy a nevztahují se k určitým událostem. Alessandro Abondio pracuje nejprve medaile kruhové a později teprve oválné. Je to patrné i z Rudolfova poprsí, jež je na oválných medailích zřejmě starší. Z toho, že Matyášova medaile (č. 20), zhotovená teprve po r. 1608, jest ještě kruhovitá, soudím, že Alessandro Abondio tvořil oválné medaile teprve po roce 1608.

Na rubech zde uvedených medailí Alessandra Abondia jest často provedena myšlenka Antonia Abondia. Tak je orel ve spojení se zeměkoulí vzat z medailí Maxmiliánových (viz Fiala, Antonio Abondio, tab. II. č. 1) a jeřáb, stojící na vojenském náradí, se vyskytuje na medaili Matyáše od Antonia Abondia (Fiala, tamže, tab. V—6). Větec na rubu s nápisem v poli se vyskytuje na pracích Ant. Abondia (viz medaili na arcivévodu

²⁸⁾ Hans Stöcklein, I. c., str. 43.

Arnošta, Fiala, tab. V—5) stejně jako vzlétající orel s oblaky (viz medaili na Rudolfa II., Fiala, tab., V—1).

Andělíčky z mraků foukající a rozvířující tím vlny mořské shledáváme na četných italských medailích, tak na př. na medaili na Jana Františka Trivulzia z r. 1538, zhotovené podle signatury, již shledal na ni Fiala, asi otcem Antonia Abondia, Alessandrem Abondiem starším (viz Fiala, tab. X. č. 11). Andělíčků těchto použil i Antonio Abondio na medaili Lazara Swendiho z r. 1566, již vyobrazil Habich v dodatcích k Antoniu Abondiovi (Archiv f. Med. u. Plakettenkunde I., tab. XI—6). Habich vyobrazuje zde i starší

Alessandro Abondio. (Podle tušové kresby z mnichov. kabinetu mědirytin.)

medaili na tohoto císařského vojevůdce z r. 1557 (obr. č. 1), kterou připisuje Jonghelinckovi, na níž jsou na rubu také foukající andělíčky. Podobnost této práce s uvedenou medailí na Jana Františka Trivulzia jest tak nápadná, že i nesignovaná medaile jest, myslím, prací Alessandra Abondia staršího. Velmi blízká dotčeným pracím jest i medaile janovského patricia Battisty Spinoly, na jejímž rubu jest zobrazena loď na rozbouřeném moři. (Armand II., str. 209, 30; Cahn, aukční seznam č. 59, č. 2214).

I z uvedených zde medailí Rudolfových a Matyášových byly zhotoveny „Gnadenpfennige“ v bohatých zlatnických obrubách. Jeden takový známý také ze sbírky Trau²⁹⁾, vyobrazuje M. Bernhart v díle „Medaillen und Plaketten“ jako č. 148³⁰⁾.

²⁹⁾ Vydražena u vídeňské firmy Brüder Egger v roce 1904.

³⁰⁾ Bibliothek für Kunst- u. Antiquitätensammler, Band 1, Berlin 1920, str. 104.

Habich uveřejnil také vlastní portrét Alessandra Abondia podle tušové kresby z mnichovského kabinetu mědirytin, avšak s nápisem neodpovídajícím skutečnosti: Alexander Abundius Nobil. Florent. Discipulus Mich. Angel. Buonarrotti etiam arte cera imagines fingendi celebris ad finem Saeculi XVI. Monachii et Pragae Aular. ubi mortuus est.

Dobu, kdy Alessandro Abondio dlel mimo Prahu, zpracoval jednak Habich, jednak osvětluje ji regesta Stöckleinova. Z medailí uvádí a vyobrazuje Habich ony na Albrechta leuchtenberského (Lanna 816), kurfirsta Maxmiliána bavorského (varianta Lanna 813), na Albrechta Sigismunda biskupa freisingského, syna Albrechtova, a Ferdinanda, arcibiskupa kolínského, bratra kurfirsta Maxmiliana. Z jiných prací sem náleží oválná medaile na Vladislava IV., krále polského (Löb. 681), na Jana knížete z Zollern (Domanig, D. M. 263), medaile na Wolfganga Viléma z Falc-Neuburgu (Lanna 836) a Františka Viléma hraběte z Wartenberka, biskupa osnabrückerkého (Löb. II 301). Mimo práce medailérské uvádí Habich ještě velkou práci z vosku, figurální skupinu „Pieta“ v životní velikosti z mnichovského chrámu sv. Trojice patrně z r. 1640, kterou daroval chrámu kurfirst Maxmilian I. Hainhofer³¹⁾ se zmiňuje o skupině z barevného vosku „Venus mit dem Cupidelin“, již viděl r. 1616 u stuttgartského dvora. Ve studii pojednávající o voskovém medailonu Manlichově Habich uvádí ještě Abondiovy voskové portréty manželů Freherových, jež Pavel von Stetten viděl, jež však jsou nyní nezvěstny, a zjišťuje ze zápisků norimberské rady, že tyto portréty vznikly v dubnu 1614 a že Freherové byli sešvakřeni s rodinou Manlichů.

* * *

Erman sestavil pod heslem „Oestreich 1600 ff.“ sedm nesignovaných medailí, z nichž jedna, Adama Linhart z Najenberku má v rubu český opis „Pan Buoh spomocnik mui.“ Fiala spojil několik těchto prací s jinými ve školu Abondiovu³²⁾. Kenner³³⁾ hledá původce jejich též v Alessandru Abondiovi. Náзор ten přijímá i Domanig³⁴⁾. Řečené medaile tvoří skupinu i lícem i rubem. Lze je stopovati od r. 1600 až do r. 1607. Medaile z r. 1600 na Jana Ephraima se vyskytuje u Löbecke (675) spojena s medailí Jana Calephusa, biskupa české církve bratrské z r. 1587, práci to Antonia Abondia. Již z toho možno souditi na blízké spojení umělce této naší serie medailové s Antoniem Abondiem. Ostatně jsou ty medaile pracím Antonia Abondia neobyčejně podobné. Osoby mužské jsou znázorněny téměř vždy s prava s knírem a bradou, s účesem nápadně podobným a s okružím, na

³¹⁾ Georg Habich, I. c.

³²⁾ Eduard Fiala, Antonio Abondio, tab. X., 1–6.

³³⁾ Friedrich Kenner, I. c., str. 159.

³⁴⁾ Karl Domanig, Die deutsche Medaille, č. 261, 262, 265, 266 na tab. 29.

O správnosti tohoto názoru pochybuje již Habich (Archiv F. Med. u. Pl. I., str. 165).

rubu je znak téměř všude téže velikosti a rozlohy. Opis jest ohraničen vrytými kruhy, tak, jak to bývá na pracích Antonia Abondia. Okraj je hladký, často vyvýšený, písmo větší a hrubší než na medailích Ant. Abondia. Seskupení znaků na rubu medailí této skupiny se podobá znakům na medailích Kašpara Lindegga z r. 1576³⁵⁾ a Jana Bedřicha saského z téhož roku³⁶⁾, jež obě jsou na líci signovány Ant. Abondiem.

Některé z těchto nesignovaných prací vznikly snad i v Praze, poněvadž znázorňují osoby ve službách císařského dvora pražského. Jest velmi nápadné, že v této serii medailí není medaile na člena císařského domu, až jde o umělce velmi zdatného.

Jako můžeme o těchto medailích říci, že se velice blíží pracím Antonia Abondia, tak lze tvrditi, že mají velmi málo společného s řadou medailí, jež jsme zde připsali jeho synu Alessandru. Ani na jedné z dosud uvedených medailí Alessandra Abondia jsme neshledali na rubu znaku. Bylo by jistě zvláštním úkazem, aby byl Alessandro Abondio, jemuž Kenner tyto práce připisuje, na medailích vládních používal na rubu vždy nějaké alegorie, na medailích pro osoby soukromé pak zhotovoval jen znaky typické svojí formou. Neméně zvláštním by bylo, že by byl Alessandro Abondio, jenž již za vlády Rudolfa II. počal s medaillemi oválnými a při této formě dlouhou dobu zůstal, pro osoby soukromé pracoval jen medaile kulaté, z nichž téměř každou na rubu datuje, kdežto jeho medaile vládní, až na výše uvedenou medaili Maxmilianovu, vůbec nejsou datovány. Písmo na medailích této skupiny se liší značně od písma na těch, jež jsme přidělili Alessandru Abondiovi, hlavně silnými stínovými čarami, zvláštním rázem písmena T s velmi dlouhou příčnou čarou a jinak. Opisy na medailích Alessandra Abondia nejsou nikdy ohraničeny vrytými kruhy, jež při naší, posléze uvedené skupině připomínají velice medaile Antonia Abondia a svědčí, že tu jde asi o jeho přímého žáka. Uvážíme-li, že Antonio Abondio zemřel v posledním desetiletí XVI. století a že v roce 1606 se mluví o Alessandru jako o mladíku, mohl se Alessandro Abondio, o němž se myslí, že se narodil asi kolem roku 1580, sotva dlouho učiti umění medailérskému ještě u svého otce, ač možno zvláště na vládních jeho medailích, často pozorovati, jak jsem ukázal, stopy prací jeho otce. Jest patrně správný náhled Kennerův, který v pracích Alessandra Abondia vidí vliv tehdejších znamenitých mistrů nizozemských, jichž školou Alessandro prošel³⁷⁾.

Pro tuto poslední naši skupinu medailí nutno tedy hledati autora mezi žáky Antonia Abondia a není snad chybou, poukázat-li k rakouskému mistru signujícímu písmeny R. R., kterého označil Habich jakožto velmi šťastného napodobitele Antonia Abondia a jehož osobu se podařilo Dworschakovi zjistiti v medailéru Raphaelu Ranghierim³⁸⁾. Právě to, co neodpovídá

³⁵⁾ Ed. Fiala, I. c., IV., č. 1.

³⁶⁾ Ed. Fiala, I. c., IV., č. 8.

³⁷⁾ Friedrich Kenner, I. c.

³⁸⁾ Fritz Dworschak, Die drei Monogrammisten WV, DR und R-R (Wolf Verdross,

způsobu práce Abondiovy, jest typickou součástí medailí mistra Ranghieriho. Jest to hned znak v rubu, o němž již Fiala soudil³⁹⁾, že jej vyrobil některý žák Abondiův. Medaile Abondiovy se znakem na rubu z r. 1576 se opakují v r. 1595. A zde možno již i na lici poznati ruku Ranghieriho. Označil-li Dworschak za charakteristickou stránku rubních znaků medailí Ranghierových, že fafrnochy spadají hadrovitě po stranách štítů, nemohl tím lépe charakterisovati ráz znaků na naší serii medailí. Podle typických

Medaile Hanuše Hoffmana z r. 1607.

čísel v letopočtech můžeme jíti po stopě Dworschakem ztracené dále, přidělití Ranghierimu i medaili z r. 1600 na Jiřího Wiesinga, správce panství

a) Rub medaile Linharta z Najenperku z r. 1602. — b) Rub medaile Jiřího Wiesinga z r. 1600. — c) Rub medaile saského vévody Jana Bedřicha II. z r. 1595 pracované Raphaelem Ranghierim.

Mödlingu a Lichtensteina⁴⁰⁾, z r. 1601 na Jakuba Grüntalera (Löb. 674) a následovati jej pak do Čech, kde zhotovil, pokud dnes lze ovšem zjistiti, nejen medaili s českým nápisem na Linharta z Najenperku r. 1602⁴¹⁾, nýbrž i medaile na Martina Fruweina z r. 1603⁴²⁾, na malíře Rudolfova dvora Hanuše

David Rottlius, Raphael Ranghier). Archiv. f. Med. und Plakettenkunde, Halle (Saale) IV., str. 80 a n. a *týž*, Die Renaissancemedaille in Oesterreich, tab. XXVII.

³⁹⁾ *Eduard Fiala*, l. c., str. 36.

⁴⁰⁾ *týž*, l. c., tab. X., č. 6.

⁴¹⁾ *týž*, l. c., tab. X., č. 1.

⁴²⁾ *týž*, l. c., tab. X., č. 2.

Hoffmana z r. 1607⁴³⁾ a Erasma van de Perre⁴⁴⁾. I medaile pražského šifera a „ručníkaře“ Bernardtina Elsassera (M. N. 61) z r. 1593 se podobá medaili opata Ulricha (Domanig D. M. 255), práci to Ranghieriho z r. 1581, a jeho medaili na Hieronyma Wurmprandta (Dworschak XXVII—9). Zikmund Winter uvádí, že u tohoto Elsassera se provozovaly „řezby a malování“⁴⁵⁾. Dworschak zjistil, že Ranghier bydlil v sedmdesátých a osmdesátých letech 16. století v Johannesgasse ve Vídni, že jeho manželka Helena zemřela r. 1580 a že se již r. 1581 oženil s Felicitou Eppelovou⁴⁶⁾. Byl-li v letech sedmdesátých žákem Abondiovým, mohl býti, aniž by se byl dožil příliš velkého věku, i mistrem naší řady medailí z prvních let 17. století.

Vyloučíme-li tuto skupinu medailí z prací Alessandra Abondia, zbývá nám pak probrati ještě několik prací, jež mu přidělili Kenner a Domanig, pokud nejsou uvedeny v seznamu výše sestaveném. Sem patří medaile na Petra Voka z Rožmberka (M. N. 369), datovaná rokem 1611. Medaile se nedá dobře zařaditi mezi práce Ales. Abondia. Jest sice v úzkém spojení s nedatovanou medailí na volbu Matyáše římským králem z r. 1612⁴⁷⁾, která se také podobá pracím Ales. Abondia, liší se však písmem a koncepcí, právě jako oválná medaile na Bedřicha Falckého⁴⁸⁾, ač tato je alegorií na rubu podobná medaili na Ferdinanda, arcibiskupa kolínského, bratra kurfirsta Maxmiliana bavorského, jak ji na konci svého pojednání vyobrazil Habich. Na obou těchto medailích totiž vyobrazen ležící lev s državou v drápu a použito k alegorii říšského žezla a mraků. Medaile na Bedřicha Falckého jest však prací velmi primitivní. V této době pracují i Lorenz Schilling a Paul Zeggin, a jejich pracím se obě medaile více podobají. Medaili na ředitele dvorní kaple Rudolfa II. Jakuba Chimarrheuse zařadil již Dworschak⁴⁹⁾ mezi práce mistra R. R. Ani medaile na polního hejtmána Jiřího Landau (Bergmann XXI—107) a Václava z Vrbna (Domanig, D. M. 264) nejsou asi Abondiovými pracemi.

Kenner soudí⁵⁰⁾ že medailí Ferdinanda IV., o níž mluví Heraeus, jest medaile Domanig č. 196. Tomu však odporuje datum úmrtí Alessandra Abondia, zjištěné nyní rokem 1648. Ferdinand IV. byl totiž korunován na německého císaře teprve v roce 1653 a zmíněná medaile, jež má v opise titul římského císaře, nemůže býti z let dřívějších. Jiných portrétních medailí na Ferdinanda IV. zatím neznáme.

⁴³⁾ *týž*, l. c., tab. X., č. 4.

⁴⁴⁾ *týž*, l. c., tab. X., č. 3.

⁴⁵⁾ *Zikmund Winter*, Řemeslnictvo a živnosti v XVI. věku v Čechách, Praha 1909, str. 497.

⁴⁶⁾ *Dr. Fritz Dworschak*, Die Renaissancemedaille in Oesterreich, str. 228.

⁴⁷⁾ Donebauer 1865.

⁴⁸⁾ Donebauer 2031.

⁴⁹⁾ *Dr. Fritz Dworschak*, Die Renaissancemedaille, str. 229.

⁵⁰⁾ *Friedrich Kenner*, l. c., str. 161.

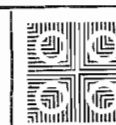
Jest zajímavé, že jest celkem málo medailí Abondiových z doby vlády Matyášovy. Zdá se, že Alessandro Abondio zabýval se tenkrát asi figurálními pracemi ve vosku, jak svědčí o tom i zmínka o práci, nacházející se u stuttgartského dvora.

Výsledky předcházejících řádek shrnul bych stručně tedy asi takto:

Paulu van Vianen lze s jistotou přidělit pouze zmíněné čtyři velké medaile lité a ciselované, kdežto ostatní medailérské produkty, jemu v literatuře dosud připisované, jest rozdělit mezi Jana des Vos a Alessandra Abondia. Z medailérské činnosti Alessandra Abondia u pražského dvora pochází 25 kusů medailí zde popsanych, mimo četné práce, zhotovené u dvora mnichovského. Alessandro Abondio není však původcem skupiny medailí se znakem na rubu, které mu připisuje Kenner a Domanig, nýbrž autorem těchto prací je některý žák Antonia Abondia, snad Raphael Ranghieri.

NÁLEZY.

NÁLEZ ANTICKÝCH MINCÍ U POLNÉ.

Ve sbírkách musea v Polné jest uložen zajímavý nález římských mincí, který byl r. 1862 učiněn na poli Karla Novotného, zvaném „Na stínadle“, za Horním městem nad starou zemskou stezkou, která za pradávných dob spojovala Prahu s Brnem a již bylo používáno pravděpodobně již za doby římské¹⁾.

Nález obsahoval 14 mincí římských z I. až IV. stol. po Kr., které lze rozdělit na 2 skupiny; skupinu první tvoří mince římských imperátorů provenience evropské a sice 2 bronzy Claudia (41—54 po Kr.) a Nerona (54—68 po Kr.) a 3 stříbrné denáry Antonina Pia (138—161 po Kr.), jeho manželky Faustiny (141 po Kr.) a Aureliana (270—275 po Kr.).

Skupina druhá se skládá z 1 velké a 8 malých bronzových značně silných mincí alexandrijských:

1) *Fillipus jun.* (249 po Kr.)

Líc: poprsí imperatora >, z opisu čitelné jen ... II II OCEYCEB;
rub: orel >, po stranách L/B.

2) *Tacitus* (275—276 po Kr.)

Líc: Poprsí imperatora >, opis: AKKATAKITOCCEB;
rub: stojící Elpis <, opis: ETOYC-A.
W.²⁾ 2716. M.³⁾ VI., 5340.

3) *Probus* (276—282 po Kr.)

Líc: poprsí imperatora >, opis: AKMAVP II POBOCCEB;
rub: orel obrácený <, po stranách L €.-W. 2731. M. VI., 3571.

4) *Maximianus Hercules* (286—305 po Kr.)

a) Líc: Poprsí imperatora >, opis: A.K.M.AOYAMAEIMIANOCCEB;
rub: stojící Aequitas <, po stranách L*/€.

¹⁾ Za zprávu o nalezišti a obsahu nálezu jsem zavázán díky pp. notáři E. Ritschlovi a řediteli měst. školy Břet. Rérychovi v Polné, kteří mi nalezené mince poslali k nahlédnutí a určení. Stezka, o níž jde, se nazývala také Habrskou a šla též přes Čáslavsko, kde při ní zjištěn větší počet nálezů antických mincí. Srv. *Kl. Čermák*, Zemské cesty z Moravy do Čech, zvláště Ljubětina a Gabrská v Musejníku Čáslavském, roč. I., a Schránil, Soupis nálezů antických mincí v Čechách, P. A. XXVII., str. 125—139.

²⁾ W. = Collection Ernst Prinz zu Windischgraetz, V. Band. Griechische Münzen (Dr. Jos. Scholz).

³⁾ M. = T. E. Mionnet: Description des Medailles antiques.

- b) líc: poprsí imperatora >, opis AKMAOYAMAEIMIANOCCEB;
rub: stojící Elpis >, po straně, L/B.-W. 293. Roll.⁴⁾ 1209.
- c) líc: jako b);
rub: stojící Pax <, po stranách L/A.
- d) líc: poprsí imperatora >, z opisu čitelnéMAEIMIAN...;
rub: stojící postava <, po straně L/A.
- e) líc: hlava imperatora >, opis částečně čitelný AKMA...MAEI-MIA...CCEB;
rub: orel >, po stranách L/A.

Kromě těchto shledán ještě jeden velký bronz značně otřelý, bezpochyby též původu alexandrijského, mající na líci hlavu vpravo a na rubu 2 postavy, legenda je až na 2 písmena nečitelná.

Takovéto provinciální římské mince ražby alexandrijské se nalézají u nás dosti zřídka. Několik kusů jest známo též z Kolínska⁵⁾, jímž rovněž ona cesta probíhala.

Josef Ječný.

DALŠÍ NÁLEZY ANTICKÝCH MINCÍ NA ČESKÉM JIHOZÁPADĚ.

V článku „Antické mince na českém jihozápadě“, uveřejněném ve II. ročníku tohoto časopisu (str. 8—20), jsem zaznamenal 29 nálezů těchto mincí. Dodatečně podařilo se mi zjistit ještě tyto další nálezy, jejichž dislokace podporuje vesměs náhled o pravděpodobném směru římských obchodních cest, vyslovený v uvedeném článku:

30. Sv. Dobrotivá (okres Mýto).

V letech 90tých minulého století našel otec p. Fr. Anýže, továrníka v Praze VII.¹⁾ na poli u vsi 3 stříbrné denáry římské z I. a II. stol. po Kr.:

a) Marcus Cocceius Nerva (96—98 po Kr.)

Líc: IMP NERVA CAES AVG — PMTRPCOSIIIPP,

ověnčená hlava imperatora v levo;

rub: FORTUNA - AVGVSTI, stojící bohyně s rohem hojnosti v levé ruce. Coh. II. 66.

b) Marcus Ulpius Traianus (98—117 po Kr.)

Líc: IMPTRAIANOAVGGER..., ověnčená hlava jako u předešlého denáru;

⁴⁾ Roll. = Rollin et Feuerdent: Catalogue d'une collection des medailles des rois et de villes des l'ancienne Grèce.

⁵⁾ Jos. Štolba, Nálezy antických mincí a staré obchodní cesty na Kolínsku ve Věstníku klubu čsl. turistů — odbor Kolín uvádí nálezy Alexandrijských na Baštách u Starého Kolína, u kolínského cukrovaru a u Radimě.

¹⁾ Podle laskavého sdělení téhož.

rub: COSVPPSPQR..., sedící Aequitas drží v pravé ruce váhy. Coh. II. 86.

c) Antoninus Pius (138—161 po Kr.)

Líc: ANTONINVS AVG - PIVSPIMP II; ověnčená hlava jako u předešlých denárů;

rub: TRPOT XX - COS IIII, sedící postava Jupiterova. Coh. II. 1003.

Mince ty daroval p. továrník Anýž r. 1926 měst. historickému museu v Plzni. Naleziště jich jest na východ od Rokycan, tudíž právě ve směru římské obchodní cesty, která vedla s Hůrkou nad Plzencem údolím říčky Klabavy přes Rokycany (nálezy č. 3, 4 a 6) a pohoří brdské (nález č. 11) směrem ke hradišti stradonickému²⁾.

31. Vodňany.

Koncem měsíce března 1926 byla nalezena na pozemku, patřícím k domu čp. 20 (majetek p. vrch. fin. rady Bělohávků), malá bronzová mince řecké osady Kalakté na Sicílii z 3. stol. př. Kr. (241—210) o průměru 15 mm, na líci s hlavou Dionysovou v levo, na rubu s vinným hroznem. W. 389³⁾.

32. Mlynářovice (okres Prachatice).

Při kácení lesa mezi Mlynářovicemi a Milejšicemi jz. od Prachatic nalezena mezi kořeny poraženého stromu malá bronzová mince cis. Constantse (335—350 po Kr.):

Líc: DNCONSTAN - SPFAVG, ověnčená hlava v levo;

rub: postava s věncem a ratolestí, opis nečitelný⁴⁾.

Obě tato naleziště leží při tak zv. zlaté stezce, stejně jako nálezy č. 1, 2, 8, 9, 13, 14, 15⁵⁾.

33. Podmokly (okres Zbítov).

V letech čtyřicátých minulého století našel Václav Krolmus, farář ve Zvíkovci⁶⁾, v blízkosti osady nedaleko místa, kde byl r. 1771 učiněn známý velký nález tak zv. duhovky⁷⁾, malý bronzový peníz cis. Valense (364—378 po Kr.):

²⁾ N. Č. Č., roč. II., str. 18—19.

³⁾ W.-Collection Ernst Prinz zu Windischgraetz, V. Band, Griechische Münzen. Jmenovaný majitel pozemku zapůjčil mi laskavě tuto minci prostřednictvím p. rady Jar. Schiebla v Plzni k určení.

⁴⁾ Ve sbírce člena N. S. p. J. Beránka v Prachaticích.

⁵⁾ N. Č. Č., roč. II., str. 8—16.

⁶⁾ Srv. tamže nález č. 18.

⁷⁾ Adauct Voigt a St. Germano, Schreiben an einen Freund über die bei Podmokl gefundenen Goldknollen (Praha 1771).

Líc: DNVALEN - SPFAVG, hlava imperatora s čelenkou v levo;
 rub: SECVRITAS- REIPVBLICAE, postava s věncem, po stranách
 písmena P -M, dole BSISC (mincovna Siscia v Illyricu).⁸⁾

34. Branišov u Vimperka.

Před několika lety byla vyorána na poli náležejícím k usedlosti pí.
 Hořejšové malá bronzová mince cis. *Valense* (364—378 po Kr.) podobná
 předešlé:

Líc: ověšená hlava imperatora v levo, opis jako u č. 33;

rub: postava s věncem v pravo (bez písmen po stranách), opis při
 okraji rovněž jako u č. 33, dole značka SM (list) RP (mincovna
 v Římě). Coh. II. 47⁹⁾. Josef Ječný.

NÁLEZ ČESKÝCH, RAKOUSKÝCH A NĚMECKÝCH MINCÍ 15. STOL. BLÍŽE DRAHOŇOVA U KAMENICE N. L.

Na počátku t. r. byly při kopání nové silnice u Drahoňova v hlíněné
 nádobě, která byla bohužel úplně zničena, nalezeny tyto mince:

Mince české:

10 pražských grošů se jménem kr. Václava III(IV, 1378—1419) a 1
 zlomek a 215 jednostranných haléřů se lvíčkem, bez čtyřrázu.

Mince moravské:

4 znojenské jednostr. halěře bez čtyřrázu, 4 jihlavské jednostr.
 halěře bez čtyřrázu, 1 jednostr. halěř s orlicí šachovanou a 2 jednostr. halěře
 s orlicí s nezjistitelným písmenem na prsou.

Mince rakouské:

2 vídeň. feniky Viléma (1404—06), 3 vídeň. feniky Albrechta V.
 z doby pozdější (do r. 1439), 2 vídeň. feniky Ladislava Pohrobka (1440—
 57), 4 vídeň. feniky společenstva „Wiener Hausgenossen“ s got. písm.
 H-I-S. z doby Bedřicha V. (1457—93) a 4 solnohradské feniky jedno-
 stranné se znakem (z poč. XV. stol.).

⁸⁾ Nálezce P. Krolmus daroval minci místnímu učiteli p. E. Kosovi, jehož
 sbírka je nyní majetkem jeho synovce v Plzni.

⁹⁾ Podle sdělení člena N. S. p. Václava Hořejše, úředníka Škodových závodů
 v Plzni, v jehož sbírce se nachází. Srv. sousední nálezy Vimperk a Vrbice (č. 10 a 16).

Mince saské:

1 míšeň. groš Bedřicha II. a Viléma III. (1442—45), 1 míšeň. groš
 Bedřicha II. a Markéty (kol. r. 1460), 4 míšeň. groše Bedřicha II. (do r.
 1464) a 2 míšeň. groše nezjistitelné.

Mince jihoněmecké:

2 mnichov. feniky Arnošta I. a Viléma III. (do r. 1435), 2 mnichov.
 feniky Arnošta I. a Adolfa (do r. 1438), 6 mnichov. feniků Alberta III.
 (1441—60), 5 landshutských feniků Jindřicha IV. (1429—50), 3 oettingské
 feniky Jindřicha IV. (1429—50) a 1 falcko-neuburský fenik Krištofa (do
 r. 1448). Fenik ten se zachoval jako odštípnutá polovina, měděnkou při-
 lepená ke groši Václava IV., tedy s obrácenou kresbou líce (falcký lev
 a bavor. kosočtverce, nad nimi got. písm. Ch) a 1 augsburský biskupský
 fenik z poč. XV. stol. s B na rubu.

Všech zachovaných mincí jest celkem 279 kusů. Mincí bylo však
 daleko více, zvláště haléřů příp. feniků, což bylo lze zjistiti zvláště před
 čištěním nálezu. Mince totiž byly značně pokryty měděnkou a našly se
 jistě úplně spečené v jeden kus. Nálezci však hleděli ze zvědavosti, patrně
 nožem, odlupovati mince od sebe, což se jim dařilo jen do jisté míry, neboť
 při křehkosti stříbra zbaveného oxydací mědi se naopak mince rozštíply,
 takže zbyly z mincí často 2 poloviny, totiž líc zvlášť a rub zvlášť, když se
 při čištění měděnka rozpustila. Jde tu zvláště o obyčejné české halěře
 a bavorské feniky. Ježto ale falc.-neub. fenik Krištofa se v nálezu objevil
 jen v jednom exempláři, totiž v polovině přilepené k čes. groši, nečistil
 jsem tohoto kusu vůbec, abych ho nezničil. Druhé poloviny jsem nenašel.
 Groše byly často naříznuty nožem, z jednoho zbyla jen čtvrtina. Odlu-
 pováním odprýskl od jednoho míšeň. groše kus, kde právě bylo jméno,
 u jiného byl tam kus odlomen.

Poklad byl zakopán kolem r. 1460, nejmladší mincí jest asi groš
 Bedřicha II. a Markéty. Nelze však říci, byl-li nález zachován jako celek.

České halěře obsahují 375/1000 stříbra. Nejvíce mají mědi, dále ne-
 patrné množství olova. K. Turnwald.

Ve Čmelíně u Nepomuka bylo v květnu 1926 při bourání staré zahradní zdi sta-
 vení č. 15 uhozeno na 53 *pražských grošů Václava IV.*, které byly uloženy ve strou-
 chnivěm již váčku ve zdi pod větším kamenem v malé výšce nad zemí. Groše jsou
 vesměs značně otřelé, mělce a nedbale vyražené, kontramarkován nebyl žádný. Jde
 o malý poklad, skrytý asi v letech 1420—1430. Josef Ječný.

V měsíci květnu 1928 bylo nalezeno při bourání domu *pro stavbu ministerstva
 obchodu v Praze* na Františku čp. 1039 dvacet mincí, uložených v době Ferdinanda I.
 Nejstarší jsou sasko-míšenské halěře z poloviny 15. stol., halěře zhořelecké a malý
 peníz Vladislava II.

Zastoupeny jsou:

Čechy: Vladislav II. (1471—1516), malý peníz (Smolík, Pražské groše a jejich dříly III. 44), 1 kus.

Ludvík Jag. (1516—1526), malý peníz (Smolík, IV. 56, IV. 57, IV. 59 (2 k.), IV. 61), 5 kusů.

Ferdinand I. (1526—1564), malý peníz (Smolík, IV. 75), 1 kus.

Slezsko: Lehnice-Břeh, Fridrich II. Lehnický (1495—1547), groš bez letopočtu, 1 kus.

Groš nečitelného letopočtu, 1 kus.

Město Vratislav, Vladislav II. (1471—1516), haléř bez letopočtu, 2 kusy; město Vratislav, Ludvík Jag. (1516—1526), haléř bez letopočtu, 1 kus.

Braniborsko-kurfiřtství: Jáchym a Albrecht (1499—1513), groš z r. 1506, Frankfurt, 1 kus. Jáchym I. (1513—1535), groš z r. 1524, Stendal, 1 kus.

Sasko-Míšeň: haléře z poloviny 15. stol., 2 kusy.

Uhry: Ludvík Jag. (1516—1526), denáry, 3 kusy (jeden na av. štít. se znaky mezi C — S a ozdobami, na rev. uherskou pannou Marii mezi L — R).

Em. Nohejlová.

R. 1926 byl vykopán *ve Dvoře Král. n. L.* na zahradě při domě č. 332 v hloubce 70 cm. hrnek, v němž byly uloženy stříbrné mince ze 2. pol. 16. a z 1. pol. 17. stol. 441 kus mincí a hrnek zachráněny byly pro měst. museum ve Dvoře Král. n. L., asi 60 kusů bylo rozebráno. Mezi mincemi v museu jsou mince *polských králů Zikmunda I., II., a III. a císařů Rudolfa II., a Maxmiliána a Ferdinanda II.* Jedna *španělská* mince nedala se určit, ježto je poškozena. Hrdlo jednoduchého hrnku je uvnitř částečně poléváno. Poklad byl zakopán po bitvě na Bílé Hoře, neboť nejmladší mince je z r. 1621.

L. Domečka.

J. M. AUGUSTA: RUKOVĚŤ SBĚRATELOVA, svazek I. bibliotéky Knihomola, nakladatelství L. Bradáče, Praha 1927, stran 1102.

V objemných dvou svazcích jsou zde probrány téměř všechny předměty sběratelství, takže každý sběratel nalezne v knize něco ze svého oboru, nemá-li příručky zvláštní. O mincích a medailích se pojednává na stránkách 476—530. Z nich jest věnováno 14 stránek faksimiliím značek, jež jsou na jiných 24 stránkách vysvětlovány. Pro obor tak rozsáhlý jako je numismatika je zbývajících 16 stránek garmondu příliš málo, než aby se mohlo o ní i povšechně něco podstatného napsati. Při tom zabírají ještě hlavní část značky umělců cizích, zvláště z doby renesanční, jejichž medaile bychom u nás mohli sečísti na prstech, které tedy budou mít sotva kdy cenu pro našeho sběratele, pro nějž je přece tato příručka psána. Za to se zde zanedbává téměř úplně antická numismatika, našim sběratelům jistě bližší než italské renesanční medaile.

Jak lze souditi z oprav a dodatků na konci II. dílu, neměla právě numismatika v „Rukověti“ valného štěstí. Opravy tyto se snaží sice zachrániti, co se ještě zachrániti dalo, nedrží se však nejnovějších poznatků v tomto oboru. Není účelem těchto řádek,

aby bylo uvedeno na pravou míru vše, co by se mělo opravit. Značky jsou uvedeny bez ladu a skladu, takže se ani odborník v nich nemůže vyznati. Četné z nich, zvláště značky českých mincmistrů jsou zbytečně opakovány s různými obměnami, které nejsou závažnými a knihu zbytečně zatěžují. Tak jsou vyobrazeny i různé štíty, v nichž mincovní značky jsou umístěny, různosti závorek, jež při tom ani kresbou nevystihují skutečnost, details, jichž neuvádějí ani odborné příručky. Jest nepochopitelné, proč v takovéto stručné příručce má býti značka Šultyse z Felsdorfu vykreslena ve 3, značka Margalkova ve 4 obměnách. Ještě méně pochopitelné je, že písmenné značky, jako značka PS—IK a jiné, jsou vykresleny ve velkých faksimiliích, když právě na mincích jsou znázorněny písmeny zcela obyčejnými. Tyto zbytečné podrobnosti se opakují u většiny značek. Vše to svádí pouze k nepřehlednosti díla a k zmatku u sběratele, jenž by chtěl této příručce použiti. Za to nenacházím četných značek, důležitých pro českého sběratele. Uvádím jen namátkou značky Lorence Rosenbauma, Jana de Bommaert, Pietro de Pomis, Jana de Vos, Michaela Fuchse, Samuela Friese a j. V „Rukověti“ uvedené značky 603—622 jsou vysvětleny jako značky neznámých medailérů 16. století. Ale značka 605 jest uvedena ještě jednou jako č. 1273, kde jest označena za značku Jeronyma Dietricha (?), 608 je značka Hanuše Reinharta. O značce 610 a 616 se dnes ví, že je značkou Severina Brachmanna, 619 patří Rafaelu Ranghierimu. Značku uvedenou jako neznámou pod č. 621 uvádí autor jako známou pod č. 644, 1277 a 1278. [Že značka 1272 není značkou Kašpara „Ulíka“, nýbrž jáchymovského medailéra Concze Welcze, není odborníkům tajemstvím. Signatura 635 je značka známého mistra Tobiáše Wolfa, č. 1095 značkou Schönfeldovou stejně jako značka 1217 atd.]

Záhadným je, proč se v příručce sběratelově uvádějí numismatické firmy staré, již dávno neexistující, když nejsou zaznamenány obchodní domy nyní činné; snad budou uvedeny v díle dalším.

V padělcích by naše sběratele byla jistě zajímala činnost Killianova, našim sběratelům nejvíce nebezpečná.

V. Katz.

J. BABELON: LA MÉDAILLE ET LES MÉDAILLEURS. Paris, Payot 1927, 234 str., 32 tab. Cena 60 frs.

Známý numismatik, správce kabinetu medailí v Bibliothèque nationale v Paříži, podává tu v devíti obsažných, svěžím slohem psaných kapitolách, přehled medailérského umění od počátku tvorby medailonů římských až do doby nejnovější. Nebylo dosud podobného díla ani v literatuře německé, tak hojné na zvláštní publikace, které by obsáhlo celou tvorbu medailí. Lze proto tuto příručku, na nynější poměry levnou, vřele doporučiti všem, kteří se zajímají o krásné umění medailérské.

Po krátké předmluvě, v níž vyzdvihuje Gótheovu zálibu v medailích, přichází autor k rozlišování různých druhů medailí, popisuje jejich výrobu, při čemž zehrá na redukční stroj, jímž medaile ztrácí mnoho z jaksi osobního styku s umělcem, a těší se z toho, že v novější době někteří umělci se vrací k technice svých skvělých předchůdců 16. století a ryjí opět přímo do kovu. Po ocenění krásných řeckých mincí a římských medailonů popisuje první medaili v užším slova smyslu, známou to portrétní medaili Francesca II. Novello, vévody carrarského. Tím přichází k tvorbě medailí italských, která z počátku ovlivňovala medailérské umění francouzské, jež se však dosti brzy od vlivu toho odpoutalo. Největší část díla je pochopitelně věnována medailérskému umění francouzskému, které počíná pravděpodobně nedochovanou medailí Michelet Saulmona, zaznamenanou v soupise sbírek vévody z Berry z počátku 15. století. Popisuje pak medaile německé, správně postihuje jejich zvláštní odlišný charakter, který vysvětluje rozdílem uměleckého východiska medailérství italského, které se zrodilo z umění malířského, francouzského, vzešlého ze sochařství, a německého, bezprostředně se vyvinujícího z řezbářství.

Tím lze podle autora vysvětliti jistý, v dobrém slova smyslu měšťácký ráz medailí německých, jež lze označiti nepřeložitelným slovem: *gemütlich*. S politováním postrádáme jakékoliv zmínky o medailích jáchymovských. Omluvíme to však snad tím, že hlavní zřetel je obrácen k medaili portrétní. Z medailérů, jež nazýváme českými, je jen krátká zmínka o Neufabrerovi, že pracoval v mincovně pražské a zemřel v Praze roku 1563. V několika dalších kapitolách se zmiňuje autor podrobněji o medailích holandských, zběžněji o medailích ostatních. V krátkém přehledu o medailérech doby novější je zmínka o „skupině význačných umělců československých, kteří se snaží vytvořiti národní styl jako, na př. Sucharda a Šejnost“. Hojnost skvělých vyobrazení, pořízených vesměs dle originálů medailí, zdobí toto záslužné dílo.

Ant. Mastný.

ROBERT JAMES EIDLITZ, MEDALS AND MEDALLIONS RELATING TO ARCHITECTS. New York, 1927. — Str. XXXVII, 190, tabulí 125.

Nákladná publikace Eidlitzova, vyznačující se všemi vlastnostmi práce ušlechtilé obětavého a nadšeného amatéra a sběratele, je bohatou snůškou materiálu, který není bez významu pro dějiny architektury a pro dějiny medailérství. Po stránce výtvarné zajímá tu nejvíce problém architektury v plastice. Eidlitzova publikace poskytuje právě k tomuto thematicu velmi mnoho materiálu proto, že velká část zaznamenaných a reprodukováných medailí řeší svůj úkol aplikací architektonických pohledů, průmětů a plánů. Cíl práce, publikovati medaile a plakety na architektky v úplnosti pokud možno největší, zbavil autora možnosti výběru a abecední postup podle jmen architektů — s hlediska historického zajisté málo methodický —, v němž autor popisuje a reprodukuje svůj materiál, shromáždil v pestré směsici díla nesourodá časově, koncepcí, stylem i kvalitami, často v nejtěsnějším sousedství. Obrazová část knihy je dokonalá. Na 125 tabulích reprodukuje autor velmi dobře skoro všechny z 1145ti popisovaných kusů, a to z valné části z vlastní sbírky. Úvod, indexy architektů a umělců, rozsáhlá bibliografie i četné biografické údaje v popisech doplňují výzbroj mohutné publikace, již laskavý autor obohatil také příruční knihovnu numismatického oddělení Národního musea v Praze.

Jan Květ.

FR. KULISIEWICZ: NUMIZMATYCZNY PRZYCZYNEK DO HISTORJI MARKOMAŃSKICH I KWADYJSKICH WOJEN CESARZA MARKA AURELEGO. Sprawozdanie roczne pryw. polskiego gimnazjum realnego w Orłowej za rok szkolny 1925—26, str. 1n.

Zvyk otiskovati vědecká pojednání v středoškolských výročních programech dnes již vymizel a jen tu a tam se objeví v nich článek, týkající se spíše jen ústavu samého, jako je i v tomto případě. Ve sbírkách polského soukr. reál. gymnasia v Orlové je uložen římský stříbrný denár váhy $2\frac{1}{2}$ g., který byl nalezen v létě r. 1926 na poli u osady Cierlicko Górne u Orlové v Čes. Slezsku. Na jedné straně denáru je obraz římské císařovny Faustiny ml., manželky císaře M. Aurelia, a nápis „Faustina Augusta“; na rubu je obraz bohyně Fortuny, jež drží v ruce bohyni Victorii, a připojen je nápis „Augusti Victoria“. Kulisiewicz se snaží ve svém stručném pojednání dokázati, že mince tato potvrzuje účast císařovny Faustiny na vojenských operacích císaře M. Aurelia v Podunají proti Markomanům a Kvádům v letech 170—176 po Kr. a že je zároveň „documentum pietatis“ císaře vůči manželce, o níž císař mluví také s vřelým citem ve svých „Zápiscích“ (*Εἰς αὐτὸν* I. c. 17). Ježto války markomanské se skončily vítězstvím Římanů r. 175 a císařovna Faustina zemřela r. 176, soudí autor, že mince byla pravděpodobně ražena ještě za života císařovny v letech 175—176. Na otázku, jak se dostala tato římská mince na území nynějšího Čes. Slezska, odpovídá, že ji snad římscí vojáci, kterým byla vyplacena jako žold, zanesli tam sami při dalších operacích válečných proti Markomanům v letech 177—

180 po Kr. Mění, že ji tam mohli zanést římscí kupci, autor odmítá, ježto prý sotva by se byli odvážili římscí kupci obchodovati tehdy s příslušníky kmene divokého a ještě úplně nepodrobeného. Kdybychom se ovšem chtěli úplně držeti názoru autora, museli bychom uznati, že se tehdy dostala vojska římská poměrně příliš daleko od své operační základny dunajské, což je v tomto případě těžko dokázati, ač to není nemožné. Nesmíme také zapomínati, že údolím řeky Odry vedla tehdy stará obchodní cesta, spojující Podunají a údolí Moravy s Baltickým mořem. K pojednání je připojena i reprodukce mince samé. Odborná literatura, která je citována v poznámkách, je z velké části zastaralá.

Jos. R. Lukeš.

NEDA v. RELKOVIČ: AUS DEM LEBEN DER SIEBEN „NIEDERUNGARISCHEN BERGSTÄDTE“ IM 14.—17. JAHRHUNDERT. V časopise *Ungarische Jahrbücher* 1926, Bd. VI., str. 39—80.

Stať jest přehledem vývoje sedmi báňských „dolnouherských“ měst: Baňské Štávnice, (Schemnitz, Selmezbánya), Kremnice (Kremnitz, Körmöczbánya), Baňské Bystřice (Neusohl, Besterczbánya), Pukance (Pukantz, Bakabánya), Nové Bány (Königsberg, Ujbánya), Lubětové (Libethen, Libetbánya) a Belé (Dilln, Belabánya). Lze se v ní dočísti prvých všeobecných poznatků, opřených a doložených tu a tam detailem, který jest rozveden, ač nikde nesouměrně. Vlastních dějin jednotlivých měst nalezneme hojnost v celkovém skizzování, které, podle citovaných pramenů archiválních a literárních, jest dobře podepřeno, ale jakoby vyříznuto z celkového současného dění. Chybí nám na této práci, věnované báňským městům dnes na území naší republiky, spojitost s hospodářskými dějinami celku a srovnání s nimi, bolestně se nás dotýká v kapitolách o hospodářském životě jednotlivých měst důsledné pomínění (až na tři nepatrné poznámky) kremnické mincovny, která přece v hospodářském životě měla jistě veliký vliv, působila na celý jeho vývin a zasloužila, aby byla vyvednuta, i když studie svým rázem jest přísným souhrnným přehledem. Právě velikou předností její jest snaha autora, aby všestranně zachytil obraz měst v jejich vývoji, všímaje si přirozeně, ač naprosto ne nerovnoměrně, především tří velkých měst a poměrů v nich: B. Štávnice, Bystřice a Kremnice.

Po úvodní kapitole o vývinu městského zřízení probírá pak postupem v jednotlivých dalších správách měst, jejich hospodářský a duševní život, stavitelské památky, historické pozadí, usazování cizích národností (lépe řečeno jiných, než německé), školství, chudinství a zdravotnictví a vzhled měst i jejich úpravu. Každá kapitola má svou důležitost. Slyšíme-li však hned v úvodu o osazování měst a o jejich vzniku (nejstarší, ze 13. stol., jsou Štávnice a Bystřice), pro který zvláštní význam měl rod Anjouovců a císař Zikmund, postrádáme podtržení faktu, že právě Čechy, „vlast hornictví“, přímo význačně se účastnily zakládání uvedených báňských měst (čeští Němci brali podíl na jejich založení). Dále podává autor přehled, jak a z čeho které město žilo, uvádí dávky jak občanů městu, tak města vladaři, kde právě velmi zajímavé by bylo srovnati uvedené obnosy s jinými (v době husitské činila daň Štávnice 800, Kremnice 400 zlatých). Zvídáme, které byly prameny příjmů jednotlivých měst mimo poplatky obyvatelstva (majetek pozemkový, doly, mlýny, vesnice, povinné poplatky, právo šenku, které přinášelo často větší zisk, než daň sousedů, právo tržní, podle něhož platili cizí obchodníci svůj poplatek za povolení k vyložení zboží a prodeji, zisky ze soudů). Vlastní správa měst byla v rukách rady, v jejímž čele stál starosta a jejíž důležitou jednotkou byl městský písař. Členové rady měli rozděleny úkoly, které byly diktovány hospodářskými potřebami měst. V soudních otázkách byli sobě sami soudci, odvolací instancí byl zástupce králův. Hlavním zaměstnáním byla těžba nerostů, proslavená až do ciziny a podklad velikého obchodu, hlavně s mědí, dováženou do celé Evropy. Silný výtěžek lákal jednotlivé bohaté rodiny. Dvě z nich, jedna znalá kovů - Thurzů - a druhá s dostatkem peněz - Fuggerové -, získali

na konci 15. stol. nájem kremnické komory. Byla to doba největšího rozkvětu obchodu s mědí. Za ním bral se k městům jednotlivými údolími, kudy byl přístup do Pohroní, kde se města nalézají, i obchod jiný, jehož hlavní linie, odvětví i podmínky jsou ve stati výtčeny. — V životě duševním přední místo měli duchovní. O vzdělání postaralo v každém městě školou, ve větších latinskou, a nezapomenuto ani na dívky. Po době reformace i školství prodělalo změnu. Dlouho se udržely školy pod obojí, aby pomalu pak ustupovaly jezuitským i jiných řádů. Celá řada jednotlivců studovala v cizině na vysokých učeních a někteří tam vynikli jako spisovatelé. — Stavitelské památky, zachované ve veřejných i soukromých budovách, jsou jen úvodem kapitoly, která si všímá všeho umění, pěstovaného v horních městech. Tím více postrádáme v odstavci o uměleckém zámečnictví a o zlatnictví vyzvednutí slavného kremnického medailérství, které proslulo hlavně v 17. stol. zejména rodinou Rothů z Rothenfelsu. Šest vyobrazení ukazuje především kremnické památky. — Na širším podkladě celku jest založen historický přehled měst z 16. a 17. stol., kde vedle rozšíření luteránství líčena zejména snaha a těžké oběti obrany proti vpádům a nájezdům Turků, doba třicetileté války i počátku protireformace, což vše těžce dopadalo na blahobyt měst. V těchto dobách se usazovalo, ať už z obav před nebezpečím válečným, ať z jiných důvodů, více příslušníků jiných národností, než německé, za hradbami měst. Z nich se uplatňoval hlavně živel slovenský, takže po tuhém a dlouhém odporu německých měšťanů slyšíme o slovenské kapli v Bystřici i o slovenské škole a kantořích. V Pukanci němečtí mizí téměř naprosto. Tyto změněné poměry i historický rámec těžkých dob nemohly zůstat bez vlivu na správu města, která se též změnila. Rady městské se snažily zregulovati v mnohých otázkách život sousedů, aby města mohla dostáti svým povinnostem. V těžkých dobách utrpěla i těžba kovů, ač neupadala nad míru. Aby jí pomohl, dal sestaviti již Ferdinand I. nový hornický řád, který byl uveden v život v nové formě r. 1573. V druhé pol. 16. stol. byl organisován nejvyšší úřad komorního hrabství, jemuž města přísahala. I řemesla trpěla pod tíhou poměrů. Jednotlivé cechy byly však zdatné ve svých oborech, hlavně souvisejících s těžbou nerostů (zvonářství, zlatnictví, kotlářství). V menších městech spojovaly se i cechy různých řemesel k obhajobě svých zájmů. Obchod byl sevřen rozličnými nařízeními, která měla ochrániti především domácí obchodníky a výrobky před cizími. Z domácího zboží vynikal i med, který byl dovážen do Polska. Do Vídně pak ročně 200 centů vosku. Přehled veškerého obchodu udává jednotlivé, velmi zajímavé ceny. Obchod byl tak živý, že nejen obchodníci tvořili svůj vlastní cech, ale v Kremnici byl zřízen r. 1688 celní úřad. — Jednou z pohrom, která několikrát postihla báňská města byl mor. Proti němu obracela se péče jejich, ve které dbáno o čistotu a pořádek. V městech býval lékař, případně společný pro všechna. Veliký význam měly lázně. Bída válečná dopadala hlavně na chudinu, které se snažila správa měst ulehčiti. — Města dobře hrazená, aby se mohla uhájiti proti nepřátelům, neměnila mnoho svého vzhledu. Dnes jest ovšem leccos pobořeno, ať z dob nájezdů tureckých neb odstraněno později, úmyslně či požáry, které strávily valné části měst.

Práce Relkovičova skýtá tedy opravdově dobrý přehledný obraz o horních městech dolnouherských a v uvedené hojně literatuře i možnost detailnějšího studia.

Em. Nohejlová.

MARJAN GUMOVSKI: DZIEJE MENNICY KRAKOWSKIEJ. Poznań 1927. Drukarnia rolnicza Poradnika gospodarskiego. Str. II + 128, tab. XVIII.

Nová práce Gumovského, o níž sám v krátkém úvodu praví, že jest prvním krokem v temnotách, neboť jí předcházely jen jednotlivé statě o krakovské mincovně, týkající se pouze určitých úseků jejích dějin, jest přece důležitá. Nelze ovšem prvním souhrnným zpracováním podati definitivní obraz, jistě některá otázka dozná diskuse i změny a opravy, ale rozhodným pokrokem jest fakt, že práci Gumovského se do-

stává krakovské mincovně souborné historie, jdoucí od nejstarších dob do dnešních, mnohde přinášející přehled ze starších, i vlastních, před léty uveřejněných poznatků, někde ale nová i odlišná mínění proti dosavadním.

Studie jest rozdělena chronologicky podle vlády jednotlivých dynastií a panovníků na kapitoly, v nichž probírána určitá látka. Nejdříve prvé počátky mincování v Krakově, které klade autor do vlády Boleslava Chrabrého, uváděje proti dosavadnímu mínění své, že denár se slovanským písmem nebyl ražen v Kyjevě při Boleslavově ruské výpravě, ale v Krakově, kde se zachovala slovanská bohoslužba ještě od dob Cyrila a Methoda. Denár tento byl, podle mínění Gumovského, ražen před r. 1000, před schůzí císaře Oty s Boleslavem ve Hnězdně, zřízením arcibiskupství tamtéž a podřízením Krakova jako biskupství nové metropoli. Další mincí, kterou lze připsati krakovské mincovně, jsou teprve denáry Boleslava Smělého, poněvadž nejsou známe krakovské mince Měška II., ani Kazimíra Obnovitele, ani krakovských biskupů. Tito, proti velkopolským a slezským, kteří svého používali málo, neměli nikdy, pokud známo, mincovního práva, ač některé mince Gumovskému proto svědčí. Jest to pozdější denár z doby Boleslava Stydlivého (u Gumovského čís. 53 a 54), který nese vyobrazení biskupa, opisem se hlásí mezi knížecí, ale jest záhadným oběma hlavičkami v opisu. Dosud ražba jeho byla vysvětlována jako ražba pamětního peníze na slavnosti, konané v Krakově při kanonisaci sv. Stanislava, jehož poprsí vyobrazeno na denáru. Z hlaviček pak představuje jedna Boleslava Stydlivého, druhá jeho ženu. Pravděpodobnost tohoto vysvětlení jistě jest na snadě. Druhým jest denár téhož panovníka, jehož avers má knížete na trůně, revers poprsí biskupa nad hradbou s opisem: Scs. Wenceslaus. Ten by svědčil pro kathedrálu krakovskou. Mince jest však naprostou napodobeninou českých ražeb Vladislava I. a opis Scs. Wenceslaus může býti vzat z nich a nemíti tudíž nic společného s denáry biskupskými. Nelze tu však nevzpomenouti na nezodpověděné otázky po mincování českých a moravských biskupů, které se vynoří tím spíše, že, probírajíce stránky historie krakovské mincovny, dotkneme se nejjedné otázky českého mincovnictví vůbec, anebo sledujeme rovnoběžný zjev.

Od doby Boleslava Smělého po přestávce, která nastala krakovskou katastrofou, sleduje autor postupem dále ražby jednotlivých knížat. Všimá si nejenom rázu oboustranných denárků, na kterých se objevují latinská písmena, důkaz, že byla dokonána přeměna církve slovanské na latinskou, v obrazech věže nové kathedrály krakovské, takže Gumovský přímo se dotazuje, zda denáry ty nebyly vydány pro zisk na stavbu kathedrály, což jest sice možný, ale velmi neobvyklý způsob ražby. V obrazech na denáru Vladislava II. podtrhuje spisovatel český vzor mince (kníže s postavičkou, něco jemu podávající; revers: kníže bojující se lvem, vyobr. č. 16. a 17.), který byl také použit pro další čísla (18 a 19), což autor opomenul výslovně podotknouti. Dotýká se dále i otázky židů-nájemců mince. Nenachází žádných hebrejských nápisů na krakovských penězích a soudí tudíž, že židé neměli v minci vlivu, jak tomu bylo v mincovnách velkopolských. — Druh mince se mění za Měška III. (1173–77) v brakteáty, které jsou za jeho nástupců a odpůrců vystřídány ještě denáry, aby se ujaly definitivně za vlády Boleslava Stydlivého, kterému ale lze přidělit i pro krakovskou mincovnu i některé oboustranné denárky. Ražby jeho nástupce Leška Černého lze těžko rozdělit mezi jednotlivé mincovny. Proniká na nich, jako na ražbách Boleslava Stydlivého opět český vliv.

V přehledu ražeb sleduje G. i zrno jejich, poukazuje na kratičké zlepšení za Boleslava Křivoústého (1102–38), na obvyklou směnu mincí, jak započata ve velkém za Měška III., čemuž přidává výklad o způsobu, jakým se dala, ukazuje na reformu Boleslava Stydlivého, jehož mince po zevní stránce jsou jedny z nejlepších, po vnitřní vykazují nové zhoršení, všimá si i dochovaných jmen mincmistrů, ale přikládá velký význam i vlastnímu organisování mince v časných dobách. Dochází tak k období, které jest pro nás nejzajímavější, neboť nejen jest tu polská historie částí naší, ale

vliv českého mincovnictví na polské, a tím i hospodářský, uplatňuje se naprosto. Dochází k velké mincovní reformě Václava II., která i v dějinách krakovské mincovny jest důležitým mezníkem.

V bouřlivých dobách po smrti Leška Černého střídalo se panství nad Krakovem, až Vladislav Lokýtek ustoupil Václavu II. českému. Veliký reformátor mincovnictví ve vlastní zemi zavedl pražský groš i v dobytém Krakově. Zprávy Gumovského o tom jsou úplně správné a zajímavé, jen udání, týkající se váhy hřivny piastovské, polské i pražské jsou opět rozličná od všech předchozích. Jmenovitě pražskou hřivnu stanoví G. tuze nízko, počítaje ji na 250-233 gr (kdežto Skalský v článku K dějinám mincovnictví čes. a mor. do poč. XIII. stol., Čas. Mat. Mor. 1924: 253-14 gr). Také při stanovení krakovské patrně si G. nepovšimnul udání Hómanových (v Magyar pénztörténet 1000-1325, Budapest 1916), který ji stanoví průměrem na 195-7 gr (pro r. 1308 nejvyšší hodnota 198-54284 gr). Údaj Gumovského pro krakovskou hřivnu se spíše blíží varšavské (200-017 gr). Také nelze souhlasiti v otázce zavedení českých grošů v Krakově s míněním, že florentský podnikatel Reinherus (Rinieri) byl snad ještě před r. 1300 poslán do Krakova, aby tam upravil mincovní poměry, což samo o sobě jest pravděpodobné. Současné listiny hovoří o Reinherovi jako o člověku v Čechách dlcím a teprve r. 1305 (23. II.) jmenují ho krakovským kapitánem. Sama česká mincovní reforma jest kladena do r. 1300 a zní pravdě nepodobně, že by muž, stojící v čele podnikatelské společnosti italské ihned, aniž se již reforma osvědčila, byl pověřen provedením téže v Krakovsku. Kniha Šustova by Gumovskému byla dobrým doplňkem této stránky jeho Dějin. (Jos. Šusta, Dvě knihy čes. dějin, Praha 1917.)

Další oddíl práce G. počíná opět velmi důležitou kapitolou: vládou Vladislava Lokýtky a jeho mincováním, které vedle oboustranných denárů, českých grošů, jež možno považovati přímo za p o l s k o u m i n c i, přináší i prvou zlatou minci polskou, bitou v r. 1320 neb již 1319, snad ke korunovaci Lokýtkově. Tato mince, zachovaná v jediném známém exempláři, považována dosud za podezřelou. Byla by prvou — časově — zlatou mincí ve střední Evropě. Pro další dobu, až do r. 1456, kdy král Kazimír velikým privilegiem vyjímá cech mincivů z pravomoci soudních činovníků ve státě, jsou městské knihy krakovské pramenem zpráv o poměrech v mincovně, pro niž hned vláda Kazimíra Velikého (1333-70) byla vážnou dobou. Snažil se král odstraniti české groše a ve své reformě nahraditi je polskými, které jim byly velmi podobné. Více však se ujaly průběhem doby polské kwartniky; mimo těchto dvou razí mincovna i ternary a denáry. Jmenované čtyři druhy mincí jsou hlavní i pro doby následující. V určitých obdobích přistupují k nim ještě jiné; tak nejčastější dukáty, které se dlouho nemohly razit pro nedostatek zlata v zemi a které vydává Zikmund I. (1506-48). Současně zavádí i šesti- a třígroše, známou a hojnou polskou minci. Druhy mincí doplňuje pak šilink, 3 půlgroše a tolary i jejich díly. Za Stanislava Augusta vybíjeny jen měděné peníze, na něž kov získán dovozem z Vídně, Uher i Gdanska.

Činnost mincovny nebyla trvalá. Často byla uzavřena. Taková delší období byla na př. v letech 1627-49, 1668-79. Nejdelší v letech 1685-1765, tedy 80 roků. R. 1768 byla mincovna zavřena na dobro. Stroje, nářadí i zásoby odstěhovány do Varšavy. Mincováno bylo na různých místech v Krakově; význačně v domě Kašpara Bera, který byl po dlouhou dobu mincmistrem (stol. 16.). Postavení mincovny bylo v určitých časech vedoucí. Lze říci, že do vlády Zikmunda III. byla prvou v království, i když již do této doby spadají období úpadku. Její postavení i činnost řídily se též zdatností činitelů rozhodujících v mincovně, na nichž záležela též z nemalé části vnitřní hodnota a tudíž hospodářská váha peníze. Hlavním úkolem polské mince od dob Václavů českých bylo vlastně vypuzení českých grošů, na které bylo dlouho ve vlastní polské minci dopláceno vysoké aggio, jehož výše byla různá v jednotlivých obdobích (na př. za Vladislava Jag. nejdříve na hřivně 5-8 grošů, pak v půlgroších

24 gr, v kwartnikách 6-9½ gr.). Za Kazimíra IV. (1447-92) ovládl mezinárodní trh uherský zlatý. Cena dukátu jako i tolaru narostla do velikých výšek na konci 16. a poč. 17. stol. „Inflace“ této doby, způsobená velikým množstvím drobných mincí ražených v krakovské mincovně, nedotkla se právě jen obou druhů jmenovaných peněz. G. přikládá přehlednou tabulku vzrůstu cen, podle níž r. 1589 stál tolar 36 gr, r. 1631 90 gr, dukát r. 1578 56 gr, 1631 165 gr.

Je-li zajímavě sledovati snahu čeliti čes. groši, jest stejně zajímavá otázka vlastní vnitřní hodnoty krakovských mincí. Jest vlastně na stálém ústupu pro rychlou potřebu mnoha peněz, který nezastavil ani návrh z r. 1650 na drobnou minci tak dobrého zrna, jakého nikdy nebyla. Neudržela se, poněvadž nenesla zisku a byla vyvážena za hranice. Časté tabulky nebo cenová srovnání zvyšují v knize snadnost přehledu i hodnotu práce Gumovského.

Neméně zajímavě jest sledovati řadu mincmistrů i úředníků, pod jejichž dozorem se děla ražba a z jejichž řad vyšli často nájemci mince, která byla pronajímána i Vlachům, příp. celým společnostem. Že tito jednotlivci starali se v první řadě o vlastní zisk a ne prospěch mincovny, jest přirozené. G. líčí jejich osudy ať v zbohatnutí, ať v uplatňování se ve věcech veřejných. Byli mezi nimi i polští šlechtici (r. 1655 Stanislav z Brzezia Chrastowski). Autor sám věří ve význačné postavení mincivů v starších dobách, poukazuje na jejich majetek i otázku, dosud nerozřešenou, zda byli rytířského původu. Velmi zajímavou osobností jest Jakub Jakobson van Emden, obchodník, který po r. 1623 rozhodoval v minci, způsobil, jako generální nájemce mincoven, minci těžké škody, ale získal si přízeň i pochvalu královskou. Lze o něm pověděti, že jest polským Bartlem Albrechtem. V pronájmu mincovny ve 14. stol. dochází k zvláštnosti, když ji na žádost města pronajímá král Vladislav Jagiello (r. 1389) samotnému městu Krakovu. Cenný jest tento fakt i tím, že ze zápisů městských knih o zisku z mincovny poznáváme její přímou výnosnost.

Město Krakov nemělo od uzavření mincovny přímého vztahu k penězům. Mělo sice jako svobodné město t. zv. krakovské peníze, ale ty pocházely z Vídně, kde byly raženy v soukromé továrně. Vlastní mincovní práce ustala po celé té řadě těžkých otázek existenčních, na nichž možno měřiti dobře i poměry celé Polsky. Práce Gumovského je cenná. Lituji jen, že v ní jest pominuta otázka techniky a že — poněvadž tak žádá způsob a snad i účel, jakým a pro který jest kniha psána — poznámkový aparát jest skrovný. Nezatěžuje tak alespoň celek, který jest výstižným, souhrnným, vědecky informativním obrazem krakovské mincovny a dějů v ní.

Em. Nohejlová.

V Bautzener Geschichtshefte, svazek VI., 1928, č. 1, str. 12-15, 19-22 uveřejňuje W. HAUPT-WEHRSDORF ČLÁNKY: DER BRAKTEATENFUND VON GRUBSCHÜTZ, GROSCHENFUNDE AUS DER OBERLAUSITZ a EIN FUND GÖRLITZER HELLER. — Z uvedených popisů nálezů je nejzajímavější popis nálezu brakteátů, obsahující vesměs české typy Přemysla II., jenž svědčí o čilé výměně peněz českých a lužických, ježto zase lužické brakteáty bývají hojně v nálezech našich. Autor uvádí i čtyři typy nové, jež si však dobře nelze dle stručného popisu představit. Typ označený jako zrcadlový obraz brakteátu Donebauer č. 596 není neznámý a byl vyobrazen v našem „Věstníku“ na tab. IX., č. 19.

Kz.

Ve Varšavě vyšla publikace MENNICA PAŃSTWOWA W WARSZAWIE. SPRAWOZDANIE Z ORGANIZACJI I DZIAŁALNOŚCI W LATACH 1924-1925 — 1926. RAPPORT SUR L'ORGANISATION ET LES TRAVAUX EXÉCUTÉS PENDANT LES ANNÉES 1924-1925-1926. Monnaie de l'État a Varsovie, osmerky str. 55 a 6 tab. — V druhé polovině roku 1923 počalo se v důsledku připravované

reformy měnové s pracemi k otevření mincovny Varšavské. Po necelém půlroce byla dne 14. dubna 1924 slavnostně otevřena za přítomnosti presidenta republiky. Hned na počátku vznesen na ni obrovský úkol zásobiti celou republiku běžnou mincí. Jest samozřejmo, že mohla požadavku tomu vyhověti pouze částečně. Pět automatických razicích strojů zhotovilo do konce roku 1924 52 miliony kusů mincí dvou- a pětigrošových ze žlutého kovu (bronz, sestávající z 60% mědi, 39½% zinku a ½% cínu). Větší část mincí polských jmenovitě veškeré mince stříbrné a niklové byly dodány mincovnami zahraničními. Roku 1924 ražena v mincovně Varšavské i první medaile objednaná museem Velkopolským v Poznani.

Roku 1925 zvětšena výkonnost mincovny o dalších šest razicích strojů, takže dosahuje výkonu 10 milionů kusů měsíčně. Do konce tohoto roku jest však země saturována drobnou mincí a mincovna zřizuje svá další oddělení. Roku 1926 otevírá laboratoř na zkoušení kovů, rafinerii drahých kovů a ražebnu medailí. Téhož roku bylo počato s ražbou mincí zlatých po 10 a 20 zlotých, jichž raženo celkem 77.590 kusů v hodnotě 1.048.300 zlotých. Kromě toho razí ve dvou letech více než 13.000 medailí a as 20.000 plaket a to jednak na objednávku vlády, osob a institucí soukromých, jednak i na risiko vlastní. V posledním čase vyřídila veliký počet zakázek na razítka a pečeti pro úřady státní i pro úřady puncovní.

Tolik ze zprávy o činnosti mincovny. Krom toho publikace uvádí doslovně řadu nařízení a zákonů, týkající se systému měnového, přehledy a počet jednotlivých druhů mince, ražených v mincovně i za hranicemi, referuje i o jiných vykonaných pracích, o technice ražební a uvádí počet mincí a medailí nacházejících se v museu mincovny. Na šesti tabulkách jsou vyobrazeny mince a některé medaile a plakety, zhotovené mincovnou, vynikající čistou a dokonalou ražbou. Text zprávy jest polský a francouzský.*)

Ks. E. M.

Arethuse, revue trimestrielle dirigée par Jean Babelon et Pierre d'Espezel, r. 1927. — Hayford Peirce: *Le verre peint de Brescia* (F. 14, str. 1, 2 tab.). Podle mínění spisovatele jest na skleněném medailonku kříže v Brescii, o kterém se jedná v uvedeném článku, vyobrazen Alexander Severus a jeho matka Julia Mamaea a babička Julia Maesa. Pocházel by tedy z r. 221 po Kr. — Jean Babelon: *Le médaillon de Mayence du Cabinet des Médailles de la Bibliothèque Nationale* (F. 14., str. 4, 1 tab.). Popis jednostranného oloveného medailonu, nalezeného v Lyonu, staré to římské mincovně Lugdunum. Jest ražen pravděpodobně na paměť t.zv. „largitio“, oslavené asi r. 287 po Kr. v Mogontiacum (Mohuč n. R.). — Sir Martin Conway: *Le reliquaire de Sainte Radegonde à Poitiers* (F. 14., str. 11). Na příslušné tabulce jest vyobrazena tato krásná práce byzantského zlatnického umění z VI. století, dar Justina II. (565—578) Svaté Radegondě, ženě merovejského krále Lothara I. — Georges Bataille: *Les monnaies des Grands Mogols au Cabinet des Médailles* (F. 14., str. 21, 1 tab.). Pokračování článku z 13 čísla. Arethusy, obsahující seznam ražeb mogulů Akbar (1556—1605) až Shah 'Alam II. (1759—1788). — *Médailleurs contemporains: Quelques aphorismes sur l'art du portrait par T. Spicer - Simson* (F. 14., str. 44, na 2 tabulkách ukázky jeho medailerského umění.) — A. Dieudonné: *La*

*) Zprávu, psanou polsky, přeložil p. Vladimír Patera.

monnaie de Louis XIV. (F. 15., str. 49) s 1 tabulkou vyobrazení, mezi nimi vkusné návrhy k zamýšlené, avšak neprovedené reformě francouzského mincovnictví r. 1655. — L. Delaporte: *Les cylindres-sceaux orientaux du musée archéologique de Florence* (F. 15., str. 53., 2 tab.). Popis 31 kamenných pečetítek tvaru válcovitého, nalézajících se ve Florencii. Zajímavé tyto kusy pocházejí většinou z doby sumero-akkadské z euphratského údolí; některé z nich nesou jména a hodnosti svých assyrských majitelů, čímž se dají též časově určit. — Salvatore Mirone: *Monnaies historiques de la Sicile antique* (F. 15, str. 67, 2 tab., F. 16, str. 101, 3 tab.). Autor, známý svými umělecko-historickými pracemi na poli velkořecké numismatiky, sestavuje nejzajímavější z mincí sicilských, jejichž ražba souvisí s historickými událostmi ostrova. Pojednává o mincích měst Messana, Agrigentum, Himera, Syracusae, Leontini, Aetna, Gela a j. s použitím novějších děl i článků, uveřejněných v různých časopisech. — Jean Cordey: *Berthinet portraitiste de Nicolas Fouquet* (F. 15, str. 92, 1 tab.). Popis dvou medailí na známého ministra financí Ludvíka XIV. — Ch. Buttin: *Un chanfrein de l'empereur Maximilien II.* (F. 15, str. 95, s vyobr. na 1 tab. — Hayford Peirce et Royall Teyler: *Deux mouvements dans l'art byzantin du Xe siècle* (F. 16, str. 129., 6 tab.). Byzantské práce desátého století ze slonové kosti. — Georges Huart: *Thomas Picquot et les portraits de Marin Bourgeois* (F. 16, str. 137, 1 tab.). — *L'épée offerte à Albert Besnard de l'Académie française le 8 juin 1926, oeuvre de Antoine Bourdelle* (F. 16, str. 143, 1 tab.). — Agnès Baldwin: *Un trésor monétaire découvert à Césarée* (F. 17, str. 145, 4 tab.). Na začátku tohoto století byl v Cappadocii blízko města Kaisarieh učiněn nález as 800 řeckohřímských mincí, zakopaných r. 121 po Kr. Bohužel, se nález dostal do rukou obchodníků, kterými byl rozprodán. Spisovatelka mohla pouze zjistiti 210 kusů, hlavně ražby císařů Tiberia až Hadriana ve staré Caesarei (Eusebeia); popisuje a určuje tyto mince po stránce numismatické jakož i historické bedlivě a vzorně. S mincemi byl nalezen bronzový káhanek na olej, jehož ozdoby pozůstávají z vyobrazení boha Helia jakož i hory Argaeus, obě často se vyskytující na tamních ražbách. — Nicolas Makarenko: *Sceaux de plomb de la période grand-ducale de l'Ukraine* (F. 17, str. 173, 1 tab.). Ukrajinské olovené pečeti z XII. století. — Emile Cordonnier: *A propos d'une plaquette de Moderno* (f. 17, str. 182, s 1. tab.). Cln.

Berliner Münzblätter. Vydává Emil Bahrfeldt. Neue Folge sv. XLVI., 1926, str. 359—542. — Emil Bahrfeldt: *Ellrich und Clettenberg, zwei Harzer Heckenmünzen des Grafen Gustav von Sayn-Wittgenstein* (str. 395—362, 393—395, 411—414, 428—430). — Dr. Engelke: *Feingehaltsuntersuchungen von Braunschweiger Löwenpfennigen* (str. 362—365). — Dr. Wölfl: *Neues zur antiken Münztechnik* (str. 365—366). — W. Schwinkowski: *Ein Beitrag zur Geschichte der Numismatik im 16. Jahrhundert* (str. 375—381). — J. Günzburger: *Bernards-Medaillen* (str. 381—382). — Dr. Willy Schwabacher: *Eine barbarische Nachprägung des Tiberius-Aureus Cohen I. 15* (str. 391—393). — Dr. Engelke: *Braunschweiger Löwenpfennige, Scherfe und Vierlinge* (str. 396—399, 407—411, 442—445). — J. Günzberger: *Ein Beitrag zur Wallfahrtsmedaillen-Kunde Württembergs* (str. 414—416). — Ortwin Meier: *Die Herkunft der Grafen von Lauenrode, ihre hannoverschen Münzprägungen und ihr Wappen* (str. 423—428, 445—449, 471—475). — Helmuth Duve: *Eine auf Ludwig XIV, bezügliche satirische Medaille von Beuninghens, des holländischen Gesandten in Paris, und die damit zusammenhängenden Medaillen* (str. 439—442). — Leon Ruzicka: *Neue Bleigewichte aus Moesia inferior* (str. 455—462). — Georg Täubert: *Merkwürdige Münzbilder auf mittelalterlichen und neueren Münzen* (str. 464—471, 495—500). Zajímavý výklad mlýnského železa (franc. l'auille) na mincích vévodství burgundského, jakož i dřívě svobodného říšského města Mühlhausen v Durynsku, křesadla (le briquet) na mincích vévody burgundského 15. a 16. století a turnajového límce (le lambel) na mincovních obrazech burgundských a francouzských. — W. Schwinkowski: *Zwei Brakteaten Albrechts des Bären* (str. 479—480). — Willi Pieper: *Unedierte Münzen*

in meiner Sammlung, Nachträge zu Joseph Weingärtner's Kupfermünzen Westfalens (str. 481—483, 501—504, 516—518, 1927: 9—11, 21—26, 38—41, 54—57, 73—74, 89—91, 116—119 s tab. 107, 108 a 111). Známý soestský sběratel Pieper, jehož velká sbírka vestfálských ražeb se loni a letos vydražila v Kolíně n. R., sestavuje zde mince své sbírky, jež dosud nebyly popsány. Práce tato vyšla i jako zvláštní výtisk. — *Julius Gümburger: Die Reichsabtei Zwiefalten in Wrtbg.* (str. 484—487). — *W. Schwinkowski: Der Brakteatenfund bei Riesa* (str. 509—516, 536—537). Popis zajímavého menšího nálezu ve vesnici Poppitz blíže Riesa z r. 1926, obsahujícího 95 kusů celých a 95 půlek míšenských brakteátů, z nichž část je vyobrazena na tabulkách č. 109 a 110 a jež se často mylně řadí do brakteátů českých. V nálezu byl i slitek stříbra ve váze 443 g bez jakékoliv značky. Autor soudí, že jde o váhu dvou hřiven. — sv. XLVII., 1927, str. 1—190, — *Emil Bahrfeldt: Die Herren von Strele in ihrer Münzstätte Beeskow* (str. 1—4). Obsahuje příspěvky k dějinám brakteátů. — *Dr. Wilhelm Jesse: Zur Geschichte des wendischen Münzvereins IV. Das Lübeckische Münzbuch 1365—1376* (str. 4—9). Výpisky o vyúčtování s mincmistrem o ražebním provozu, nákupu stříbra, o ražebním rozsahu, zisku a střížích jednotlivých lübeckých mincí. — *W. Diepenbach: Die Wandlungen der Münzstätte Mainz* (str. 17—21, 36—38, 49—52, 68—72, 84—88, 102—107, 159—163, 179—185, pokračování v r. 1928). Ličí děje mohučské mincovny ve středověku, přechod z královského mincování v arcibiskupské v 11. a 12. století, zastavení mincovny na 150 let ve století 14. a 15. s krátkodobou arcibiskupskou ražbou v 2. polovici 14. století a stejně krátkou ražbou městskou v 1. polovině 15. stol. a konečně znovuzahájení mincování r. 1461. — *Emil Bahrfeldt: Der Denarfund von Quilitz* (str. 34—35, 66—68, 108—112, 147—148, 163—169, pokračování v r. 1928). Obšírné popsání nálezu z r. 1914 ve vesnici Quilitz na ostrově Usedom, jež získalo museum ve Svinemünde. Nález tento zakopaný asi r. 1025 obsahoval hlavně denáry z doby saských a francských císařů, 2121 celých kusů a ostatek mincovních zlomků a sekaného stříbra. Hlavní část mincí tvořily vendické feniky, denáry Otto-Adelheidské a anglické denáry. Pro nás je zajímavým hlavně tím, že v něm byly zastoupeny i české mince a to zlomek záhadného denáru z doby Boleslava II. (Fiala Č. D. III, 10), zlomek denáru Vladivoje (Fiala V, 1), Jaromíra (Fiala VI, 3 a VI, 28) a Oldřicha (Fiala VII, 5). — *N. Bauer: Zwei unedirierte brandenburgische Goldmünzen* (str. 52—53): dukát z r. 1552 a čtyřdukát z r. 1670. — *Paul Feiland: Die Münzprägungen der „Freien Stadt Danzig“ 1926.* — *Moritz Simon: Die Anfänge des Christentums auf der Münze* (str. 81—84, 112—116, 130—133). — *Dr. Karl Kennepohl: Eine Falschmünzwerkstatt im Sauerlande* (str. 99—102). Týká se mincí města Hammu. — *Erwin Nöbbe: Flensburger Münzfund von 1892* (str. 127—130, 143—147). Jde o nález asi 8—10.000 kusů dánských, anglických a německých středověkých mincí. — *Erich Rappaport: Ein Jubiläum* (str. 175—177). Vzpomínka na první tolar ražený Maxmilianem I. na oslavu jeho svatby s Marií burgundskou r. 1477. — *Emil Bahrfeldt: CIVITAS IMPERIALIS MVLHVSINAE* (str. 177—179). Příspěvek k mincovnictví říšského města Mühlhausen. Kz.

Blätter für Münzfreunde. Vydává A. Riechmann & Co, Halle (Saale). Redaktor: Dr. H. Buchenau, Mnichov. 61. ročník, 1926. — *H. Geyer: Regensburger Pfennigfund bei Waldau i. d. Oberpfalz* (str. 385—387). Nález feniků, jejichž původ se hledá v chebské mincovně. — *Dr. Fritz Michel: Kurtrierische Münz- und Stempelschneider in den Jahren 1630—1730* (str. 387—392). — *J. Hagen: Talerfund aus Coblenz vom Jahre 1635* (str. 393—394). Mezi 190 tolarů bylo 10 kusů českých a to: Rudolf II., Kutná Hora 1596 (1); Matyáš, Praha 1614 (1) a 1618 (1), Kutná Hora 1613 (1); Ferdinand II., Praha 1623 (1), 1625 (2), Kutná Hora 1624 (1), Jáchymov 1625 (1). — *M. v. Bahrfeldt: Contremarken auf römischen Kupfermünzen der ersten Kaiserzeit* (str. 395—396). — *H. Buchenau: Ein Höxterer Unikum* (str. 396). — *F. Kraus: Die Münzen Odovacars und der Ostgoten in Italien* (str. 401—406,

431—434). Obsah mnichovské disertace. — *Dr. Lothar Frede: Auf Sachsen-Thüringen bezügliche Schaumünzen von Bruno Eyermann* (str. 406—413). — *M. v. Bahrfeldt: Zwei Finnische Medaillen* (str. 414—415). — *Tornau: Kippermünzstätten der mansfeldischen Vorderortlinie Artern* (str. 417—431 s tab. 312—314). — *Hugo Fischer: Die Fahrbüchse der vormaligen Dresdner Münze* (str. 434—437). — *R. Münsterberg: Amor-Roma* (str. 437—439). — *W. Schwinkowski: Der Brakteatenfund von Meissen 1925* (str. 449—454). Více než dvě třetiny nálezu jsou neznámé kusy, jež jsou vyobrazeny na tab. 319 a 320. — *Alban Voigt: Einige Pflanzenbilder auf Münzen* (str. 455—459, 545—546). — *Tassilo Hoffmann: Ein fürstbischöflicher Dreier von Cammin* (str. 459—461). — *G. Braun von Stumm: Die Münzen der Abtei Hornbach nebst Beiträgen zur Münzgeschichte des Speiergaues zur Hohenstaufenzeit* (str. 439—444, 461—463, 465—474, 481—485, 497—505). — *M. v. Bahrfeldt: Die Ausmünzungen aus der Kgl. Hannoverschen Münzstätte Clausthal in den Jahren von 1818—1849* (str. 474—476). — *Kurt Regling: Claudius Attalus* (str. 476—477). — *M. Bernhart: Ulmer Halbtaler* (str. 477—478). — *M. v. Bahrfeldt: 2½ Tola* (str. 485—487, 505—506 a 574). — *T. Hoffmann: Hohnsteiner Mariengroschen 1672* (str. 487). — *M. v. Bahrfeldt: Lüneburger Guldenprägung 1568—1617* (str. 488—490). — *H. B.: Kloster Ettal* (str. 490—491). — *A. Voigt: Das Krebskraut auf einer sächsischen Medaille* (str. 491—494). — *Tassilo Hoffmann: Braunschweigische Nachprägung der „ora et labora“ — Groschen von Stolberg* (str. 494—495). — *M. v. Bahrfeldt: Die numismatischen Studien an der Universität Halle-Wittenberg* (str. 506—509). — *Týž: Schaumünzen auf die Gründung der Universität Halle 1694* (str. 513—520, 529—534). — *H. Buchenau: Mitteilungen zur Brakteatenkunde* (str. 521—526, 541—543, 546—557, 561—573). — *Benno Hilliger: Die angebliche Kölnische Mark von 229, 456 g* (str. 534—541). — *V. Bornemann: Kelbra, eine Münzstätte des Kurfürsten von Sachsen* (str. 557—558). — 62. ročník, 1927: *R. Münsterberg: Die Aussendung des Triptolemos* (str. 1—2). Oprava popisu medailonu starší Faustiny (Cohen II², 438, č. 301). — *Tornau: Von dem Brakteatenfund von Rohrshausen* (str. 2—3), popis části nálezu, jehož ostatní části jsou v museu v Halle (Saale) a Brunšviku. — *Otto Friedland: Medaillen auf Nicolaus Ludwig Graf v. Zinzendorf und die Brüdergemeinde zu Herrnhut* (str. 3—10). Popis 21 medailů s příslušnými listinami, jich se týkajícími. — *Tornau: Drei Kippermünzen der kurfürstlich sächsischen Kippermünzstätte zu Eilenburg* (str. 11). — *H. Buchenau: Nassau-Weilburger Carolin* (str. 10). — *H. Buchenau: Zur Tiroler Münzkunde* (str. 17—18). Popis dvou tlustých odrazků tyrolských krejcarů. — *H. Joseph Lückger: Eine kölnische Münze ohne Erzbischofsnamen um 1075* (str. 19—22). — *A. Voigt: Einige Pflanzenbilder auf Münzen* (str. 22—26). K tomu řada vyobrazení na tab. 331. — *E. Schnüppel: Benediktenpfennige* (str. 27—31, 38—46). Amulety s patronem proti jedu a moru, patronem dobré smrti, proti d'áblu, zlým duchům atd. — *E. Stange: Zweiter Nachtrag zur Mindener Geld- und Münzgeschichte* (str. 33—38). — *Dr. B. Rein: Drei Schwarzburgische Schaumünzen von Chr. Wermuth* (str. 49—52). — *H. Buchenau: Weissenburg in Bayern* (str. 52—55). Popis mincí tohoto města z doby dlouhé mince. — *H. Jos. Lückger: Die Darstellung des Cölner Münzgebäudes und des Urmarkgewichts auf Denaren des 11. und 12. Jahrhundert* (str. 55—62). — *Karl Roll: Ein weiterer Ettaler-Pfennig* (str. 62—63). Svátostka poutního místa Maria Ettal. — *Dr. Martin Jahn: Römische Medaillons als germanische Schmuckstücke* (str. 65—66). — *Julius Cahn: Bisher unbekannte frühe Salzburger Denare* (str. 66—69). — *K. Kennepohl a H. Buchenau: Nachrichten zur Oldenburgischen Münzkunde* (str. 69—74). — *H. Buchenau: Die Anfänge der Regensburger Bischofsmünzung* (str. 74—76). — *H. Buchenau: Ein schwieriger Wettinerbrakteat* (str. 81—82). — *Dr. Viktor Katz: Ein Beitrag zur Gegenstempelung der Prager Groschen* (str. 83—85). Autor přiděluje „kolo“, jež se dosud považovalo za kontramarku města Mühlhausen v Elsasku, městu Osnabrücku a „lilli“ místo městu Strassburgu městu Sulzbachu. — *V. Bornemann: Die Kippermünzen der Herzöge von Sachsen-Altenburg* (str. 86—103, 116—123, 138—141, 146—155, 167—

175, 186—187). — *P. Bamberg: Friedrich Anton Graf von Schwarzburg oder Franz Anton Graf von Sporck?* (str. 103—104). — *P. Bamberg: Nachtrag zu „Zwei wenig bekannte thüringische Pastoren-Medaillen“ und Lebensgeschichte des Künstlers Georg Daniel Röttenbeck* (str. 104—106). Dodatek k Bl. f. Münzfreunde 1925, str. 333—336. — *H. Buchenau: Niederlausitzer Brakteaten um 1250—1350* (str. 113—116). Poznámky k dlu Emila Bahrfeldta: Zur Münzkunde der Niederlausitz im 13. Jahrhundert. — *H. Buchenau: Bleibulle des Papstes Nikolaus II (1059—61)*, str. 116). — *Paul Bamberg: Schaumünzen auf Carl Gottlieb Aster und das Ehepaar Georg Adolph Fischer* (str. 123—126). — *Dr. Hanus Freydank: Salzsiedergeräte im Wappen der Stadt Kolberg* (str. 129—136). — *E. Mertens: Eine Pfälzer Taufmedaille vom Jahre 1621?* (str. 136—137). — *Dr. Benno Hilliger: Die Dürsteder Karolingergewichte und der Ursprung des mittelalterlichen Pfundes* (str. 161—167, 180—185). — *Dr. August Fink: Münzfund aus Neuhaus bei Vorsfelde* (str. 177—179). Rozbor feniků se lvem, hlavně stanovení jejich chronologického pořadí. — *H. Buchenau: Mitteilungen zur Brakteatenkunde* (str. 188—191). — *E. Mertens: Der Denarenfund von Welppe bei Wildbergerhütte* (str. 191—192).

Kz.

Mitteilungen der Numismatischen Gesellschaft in Wien. Svazek XVI., 1927. — *A. Loehr: Geldzeichen und Geldwesen Russlands in der Kriegs- und Nachkriegszeit* (str. 1, 10, 17). Obšírné pojednání obsahuje zajímavé finanční a statistické údaje. — *Rudolf Münsterberg †* (str. 3). Životopis zaslužilého ředitele antického oddělení vídeň. mincovního kabinetu. — *A. Barb: Ein römischer Münzfund aus Wallern (Burgenland)*, str. 10). Většinou denáry od republiky do Faustiny st. bez císařů od Augusta do Neronu; mnoho legií. Autor podle toho uvažuje o okolnostech zakopání. — *F. Dworschak: Der Münzfund von Schauka (Burgenl.)*, str. 12). Většinou tyrol. krejčary Zikmundovy (3300) a drobné mince rakouské a jihoněm. z poč. XVI. stol., 44 praž. grošů Vladislavových. — *P. Karnitsch: Der Münzfund von Thalham* (str. 14). Různé mince středoevropské, kutnohor. tolar Rudolfa II., 1595. — *P. Karnitsch: Der Münzfund von Hohenschlag* (str. 15). Obsahuje většinou české, moravské, slezské, rakouské, štyrské, korutanské groše, krejčary Ferdinanda II. a III., Leopolda I. a soudobé groše tyrolské a lehnicko-břežské jakož i různé tolary jihoněm., nizozem. a italské. Dále valdštejnské groše jičínské 1628, 29, šlikovské 1632, 34. Zvláštností je: Ferdinanda III. jáchymovský groš, J. Freistein 1650, dosud neznámý. — *A. Loehr: Gesamtverband deutscher Geschichts- und Altertumsvereine* (str. 19). Referát o sjezdu ve Špýru, o přednáškách a vycházkách. — *A. Loehr: Fund von Oberweiden* (str. 19). Dukáty a velké i malé stř. mince rakouské, uherské, jihoněm. a italské z doby Ferdinanda I. a nedávno předchozí. Z bohemik jeho praž. groš b. let. — *F. Dworschak: Der Münzfund von Loosdorf* (str. 20). Bílé haléře Ladislava Pohr. a různé rak. a jihoněm. drobné mince. — *F. Dworschak: Der Goldmünzfund von Gilgenberg* (str. 20). Asi za napoleonských válek zakopané dukáty a jejich násobky, a to bavorské, holandské, francouzské, solnohradské, 1 dobla Isabelly a Ferdinanda Kastilského a vratislavský dukát Leopolda I. z r. 1686. — *F. Dworschak: Der Münzfund von Aepfelschwendt* (str. 20). Různé něm., rak., a uher. střední a malé stř. mince, 6tikrejcar Leopolda I., Vratislav 1673. — *F. Dworschak: Ein Groschenfund in Wien* (str. 21). Většinou groše rakouské, jihoněm. a švýcarské z konce XVI. stol., praž. groše Vladislava II. a Ferdinanda I. z r. 1542. — *F. Dworschak: Ein böhmischer Groschenfund* (str. 21). Zastoupení Václav IV., Vladislav II., Ferdinand I., Maximilian II. a Rudolf II. svými groši a malými groši všech českých mincoven, Ferdinand I. též minc. vratislavskou. Dále tam byly soudobé mince rakouské, německé, švýcarské a polské. — *Verschiedenes: Vom Wiener Münzkabinett* (str. 4, rozdělení prací, přírůstky). — *Albanische Münzen* (str. 22, popis mincí a měny). — *Anzeigen*. — *A. Loehr: Artur Löwenthals Wirken und Schaffen in Berlin* (str. 27). Nástin působení moderního vídeň. medailéra v Berlíně. — *A. Loehr: Fund von Puch* (str. 28). Obsahoval většinou haléře rakouské a jihoněm., některé velmi

vzácné z doby Ferdinanda I., II. a III., Ferdinanda II. vratislavský ½ krejcar 1624. — *Pink: Ein Münzfund von Carnuntum* (str. 28). Gallienus, Salonina, Claudius, Tetricus. — *A. Loehr: Fund von Baumgarten* (str. 30). Většinou polské a uherské drobné mince z XVI. a poč. XVII. stol. Obsahoval bílý peníz Vladislava II., Maximiliana II. 1575 Kut. Hora, svídnické půlgroše Ludvíka II., lehnicko-břežské groše Bedřicha II. — *Aus dem Verlage der Numismatischen Gesellschaft* (str. 30). Mezi jinými: Fiala, Die älteste Raitung des Prager Münzarchivs, Kubitschek, Ein Beispiel keltischer Münzprägung, Hóman, Friesacher Wiener und böhmische Münzen in Ungarn, Koblitze, Beiträge zur keltischen Münzkunde Böhmens. — *Vereinsanrichten*. Twd.

Mitteilungen für Münzsamler. Nachrichtenblatt. Redakt. taj. stav. rada Knitterscheid ve Frankfurtu n. M. Ročník 4. 1927. č. 37—48. — *K. Regling: Gothia*. (str. 1). Vyobrazení provázené pojednání o Konstantinově solidu, uniku berlínského musea, s nápisem GOTHIA na rubu. — *G. Behrens: Ein bisher unbekannter Dukat von Trevoux* (str. 2). — *R. Steimann: Geldwirtschaft vor dreihundert Jahren* (str. 2). Mincovní spor hr. Šimona VII. z Lippe a říš. města Frankfurtu n. M. — *W. Brambach: Litra — libra — libella* (str. 11). Pojednání o vahách pozdních římských mincí, o jejich hodnotách, zrna a označení. — *B. Peus: Die Münzen von Siegen* (str. 13, 21, 43, 53). Historický nástin mincovního práva tohoto města a popis mincí, ražených tam hrabaty nassavskými hlavně ve středověku, ilustrovaný tabulkou a vyobr. v textu. — *W. Diepenbach: Johann Schweickhardt von Kronberg, Erzbischof-Kurfürst von Mainz, 1604—1626* (str. 15, 23, 33, 42). Tabulkou provázený popis medailí a mincí a výklad vyobrazení na nich. — *N. Bauer-W. Schildmacher: Ein wiedergefundener Groschen der Stadt Magdeburg* (str. 31). — *W. Ohm: Der Marsberger Groschen von 1601* (str. 41). Ježto se podle dokladů v tomto roce nerazilo, jedná se asi o chybnou ražbu. — *Jednatel: Die Zinnpest* (str. 51). Poučné pojednání, jak zabránit rozkladu cínových a olověných ražeb. Nejlépe je potřít sapon. lakem. — *O. Loehr: Tagung des Gesamtvereines deutscher Geschichts- und Altertumsvereine in Speyer* (str. 61, 81). Program oddělení IV. sjezdu numismatického. — *Jednatel: Verzeichnis der national wertvollen Kunstwerke* (str. 61). Kritika tohoto soupisu a výpočet medailí a mincí, jichž vyvezení jest zakázáno. Jde zvláště o sbírku římských a italsko-římských mincí sbírky Haebelinovy a štidukát Albr. z Valdštejna (unikum), náležející kn. Fürstenbergu v Donaueschingen. — *O. Paret: Das Gesicht des deutschen Silbergeldes* (str. 63). Úvahy o významu a podobách kreseb na lici a rubu mincí. — *W. Brambach: Römische Währungen* (str. 71, 85, 97, 104, 113). Obšírné, na zajímavých výpočtech založené pojednání o římské měně od nejstarších dob až do pádu říše. — *J. Cahn: Münzfund bei Düren* (str. 74). Většinou porýnské gotické groše. — *J. Hamburger: Luminographie* (str. 75). Návod ke kopírování vyobrazení mincí a listinných dokladů. — *C. W. Scherer: Zur pfälzischen Münzkunde* (str. 82). Pokus o zařazení několika polobrakteátů městům Špýru a Alzeji. — *J. Cahn: Eine alamanische Nachahmung einer Silbermünze des Julianus Apostata* (str. 85). — *C. Kaufmann: Die neueren Prägungen Ysenburgs* (str. 87). Popis 4 knížecích medailí z doby před- i poválečné. — *N. Hess: Goldgulden - und Turnosenfund in Idstein* (str. 88 s tab.) Popis velkého nálezu dukátů a grošů z druhé poloviny XIV. stol., a to hlavně porýnských duchovních a světských pánů, ale též ražeb rakouských, uherských, italských, nizozemských. Z bohemik uvádíme české dukáty Karla IV., lehnické Václava I. a svídnické Bolko II. — *Jednatel: Hauptversammlung des Gesamtvereines der deutschen Geschichts- und Altertumsvereine in Speyer vom 29. VIII. bis I. IX. 1927* (str. 93). Přednášky významných numismatiků týkaly se většinou zemí falckých, podniknuty zájezdy atd. — *A. Alföldi: „ISINT“* (str. 103). Pojednání o významu této zkratky na některých mincích Liciniových a Konstantinových, ražených v Antiochii. — *O. Paret: Das neue 5-Reichsmark-Stück* (str. 119). — *Neue Schaumünzen* (str. 5, 34, 65, 97). Pěknými

vyobrazeními provázené články, referující o nově ražených medailích, plaketách atd. — *Personalm Nachrichten*. — *Literatur*. Obsahy numismat. knih a větších časopisů, referáty o nich. Z našeho časopisu se těší pozornosti práce Skalského, Katzovy, Eisnerovy a Skutilovy — *Vereinsnachrichten*. Spolkové zprávy různých záp.-něm. numism. společností. — *Bevorstehende Versteigerungen*. — *Eingegangene Kataloge*. — *Anzeigen*: Dotazy badatelů po studijním materiálu, pokyny k čištění mincí a pod. *Twid.*

Numismatische Zeitschrift. Vydává Numismatická společnost ve Vídni. Nové série sv. 20., r. 1927 (str. 140, 1 tab.). — *Arnold Luschn v. Ebengreuth: Das Aushängen der Friesacher Währung* (str. 1–9). Ukončení článků v „Numismatische Zeitschrift“ 1922, 1923 a 1924. Konec ražby friesažských denárů ve XIV. stol., kdy byly nahrazeny mincemi sousedních zemí, aquilejskými denáry a vídeňskými feniky. Že autor, slavný badatel na poli středověké numismatiky, sleduje též velice pozorně veškerou cizojazyčnou literaturu, dokazuje v poznámce, ve které se pro své mínění dovolává článku dra Skalského „O marce pražské a moravské na rozhraní stol. 13. a 14.“ v III. ročníku Num. časopisu čl. — *Baldwin Saria: Numismatischer Bericht aus Jugoslawien* (str. 10–19). Kratší zprávy o nálezech, časopisech, publikacích a sbírkách numismatických v Jugoslávii. Skoro s pocitem závisti dočteme se o nálezech: „aes rude, italské a africké mince měděné ve váze přes 64 kg“, „nález měděných mincí římských z pozdější doby ve váze 88 kg“, „další nález, vážící 38 kg“. K článku tomu jest na 1 tab. vyobrazeno několik nepopsaných mincí. — *Zwei frühe donauländische Pfennige* (str. 20): *Heinrich Buchenau*: Denár vévody Jindřicha II. Jasomirgotta. — *F. Dworschak*: Denáry hrabat z Formbachu. — *Behrendt Pick: Ein neues Porträt des Kaisers Justinian, die Vota auf den oströmischen Münzen* (str. 21–26). Studie o velkém stříbrném medailonu s nápisem VOT XXXX MUT XXXX císaře Justiniana I. (527–565). Zajímavé poznatky o východořímských ražbách s nápisy VOT... MULT..., při kterých se v V. a VI. století vyskytuje až nápadně mnoho chyb, pokud jde o datování. K vývodům tohoto článku na základě aversu vyobrazené mince však poznamenává M. v. Bahrfeldt v „Numismatisches Literaturblatt“, ročn. 45., č. 271/272: „Da meine ich, ist das Stück bei der fehlerhaften Rs. auch für die Hs. so beweiskräftig, um darauf Folgerungen einwandfrei zu basieren?“ — *Günther Probst: Zur Geschichte des angeblichen Münzrechtes der Bischöfe von Gurk* (str. 27–31). Vyjednávání biskupa z Gurku hr. F. X. Salm-Reiferscheidta (1783–1822) s dvorní komorou o povolení ražby mincí. Tohoto privilegia dosáhl po dlouhém právnickém uvažování vídeňské dvorní kanceláře v r. 1801. — *Týž: Das Münzrecht der Grafen von Dietrichstein* (str. 32–35). Ražby hraběte Sigismunda Ludvíka z let 1635–1674. — *Wilhelm Kubitschek: Kallatis* (str. 36–41). Na základě dvou v Dobruždi nově nalezených řeckých nápisů, pocházejících pravděpodobně z II. stol. před Kr., zabývá se autor tehdejší poměr zlatu ke stříbru jakož i mincovními hodnotami a jednotkami, o kterých se tyto nápisy zmiňují. — *Rudolf Münsterberg: Die Beamtennamen auf den griechischen Münzen* (str. 42–105). Autorem, dnes již mrtvým, sebrané dodatky k jeho článkům o jménech úředníků na řeckých mincích, uveřejněných v „Num. Zeitschrift“ r. 1911, 1912 a 1914. Redakci tohoto článku obstaral W. Kubitschek. — *Literatura*. — *Seznam členů 1927*. *Cln.*

Revue numismatique, dirigée par G. Schlumberger, A. Blanchet, A. Dieudonné. IV. série XXX., 1927. — *Dieudonné A.: Les monnaies grecques de Syrie au Cabinet des Médailles* (str. 1–50 a 155–169 s 3 tab. a mapkou Syrie). Dosud neukončená studie o mincích Syrie pro Francouze zajímavá proto, že část staré Syrie je nyní pod patronací Francie. — *Bailhache I.: La „fausse“ monnaie de Parthenay (1427–1429)*, str. 51–61 s obr. Historická studie o panu z Richemont, který na svém panství Parthenay razil a kopíroval mince bez svolení krále. Mince

takové lze tedy právem míti za „falešné“. — *Bailhache J.: La Monnaie de Saint-Lô (1351–1693)*, str. 62–74). Ukončení obsáhlé práce o mincovně v Saint-Lô výstem úřednictva v ní zaměstnaného. — *Dieudonné A.: La collection Smith-Lesouëf au Cabinet des Médailles* (str. 75–76 s 1 tab.). Dokončení popisu této cenné sbírky. — *Blanchet A.: Les écus du Palais et la Monnaie de Basoché* (str. 77–91). Pokus o výklad názvů mincí v titulu uvedených, které přicházejí v některých spisech a písních XVI. století. Zdá se, že jde o bezcenné jettony, ražené z olova a jiného nehodnotného kovu, vydané různými bratrstvy, tak četnými ve Francii XVI. století, které volily svého „krále“ a měly i jakési právo vydávati fiktivní mince, používané při různých hrách a slavnostech. — *La direction: L'Exposition du „Siècle de Louis XIV“* (str. 92–95 s 1 tab.). Popis vzácných mincí na výstavě té vyložených. — *Mirone S.: Les divinités pluviales sur les monnaies antiques de la Grande Grèce* (str. 127–143 s mapkou a 1 tab.). Počátek práce o vyobrazení říčních bohů v podobě lidské, býcí a pod. na řeckých mincích jižní Itálie. — *Allotte de la Fuÿe C.: Monnaie inédite de Xerxès, roi d'Arsamosate* (str. 144–154). — *Olivier P.: Les monnaies féodales du Puy* (str. 170–217 se 4 tab.). Nedokončená práce, opřená o rozborby nálezů feudálních mincí X. století. — *Lhéritier C.: Un denier de Mantes inédit de Louis VI ou VII* (str. 218–219). — *Allotte de la Fuÿe C.: Les francs à pied de la trouvaille de Blangy-les-Arras* (str. 220–227). *Mý.*

Revue belge de numismatique et de sigillographie. 79. ročník, 1927. Bruxelles. — *Willems M.: Les épithètes junior et senior sur les monnaies romaines* (str. 1–10). Přídavek „senior“ nachází se jen na mincích Diokletiana a Maximiana Hercula a to po roce 305, kdy se oba vzdali vlády. Mince ty mají zároveň místo titulu Imperator zkratku DN, patrně Dominus Noster. Přídavek „junior“ je na mincích „caesarů“ téhož jména s otci „Augusty“. Na všech téměř je na reversu nápis „gloria exercitus“. Spojitost obou nápisů nelze prozatím odůvodnit a vysvětlit. — *Baillion F.: Le règlement d'ordre intérieur de la Monnaie d'Anvers* (1565, str. 11–39). Publikace a rozbor pracovního řádu antverpské mincovny ze XII. století. — *Hoc M.: Le monnayage de Philippe IV en Flandre* (str. 41–64 s 2 tab.). — *Mahien A.: Numismatique du Congo* (str. 65–78 s 1 tab.). Autor končí serii článků o numismatice Konga líčením zvyklostí při nákupu pozemků od domorodců po okupaci Konga, podává vyobrazení několika kovových známek směnných a nouzových peněz z doby válečné a na konec rozebírá nálezy mincí v Jižní Africe. V samotném Kongu nalezena pouze 1 mince Hadrianova z roku 119, jedna Antonina a několik mincí benátských XVI. století. V ostatní Jižní Africe jsou nálezy velmi sporé, nalezeny ojedinělé mince židovské, římské, řecké, arabské, holandské, španělské atd., vesměs jen blíže pobřeží východního, zanesené tam prvními kolonisty. — *Tourneur V.: Le médailleur Jacques Jougheling et le Cardinal Granvelle* (1564–1578, str. 79–93). Citáty z dopisů doložený vztah mezi vynikajícím umělcem belgickým a umění milovným kardinálem. — *Mazerolle F.: Coins de médailles de Conrad Bloc* (str. 95–98). — *Tourneur V.-Mariette: Le sceau de Watermael-Boitsfort* (str. 99–122 s něk. obr.). *Mý.*

Rivista italiana di numismatica e scienze affini. Vydává Società numismatica di Milano. Vol. III. — Serie terza — XXXIX — 1926. — *Arturo Anzani: Numismatica Axumita* (str. 5–110, s 12 tab. Velmi pilně a bedlivě sestavená studie o mincích králů habešských z III. do X. století po Kr. Ještě před devadesáti lety byly tyto mince úplně neznámé, ale literatura mezi tím vzniklá, jejíž výsledky jsou shrnuty v této studii, umožňuje nám rozeznávat ražby as 25 králů, jmenovaných na mincích, jakož i několika vládařů anonymních. Zlaté, stříbrné a měděné mince mají částečně nápisy řecké, částečně etiopské a pocházejí pravděpodobně ze dvou mincoven, habešské (Axum) a jihoarabské. Autor pojednává předně o numismatice axumitské všeobecně v kapitolách: „Začátek a rozvoj studií o mincích habešských“, „Důležitost numismatiky pro dějiny

ethiopské", „Mincovní systém habešský", „Nápisy" a „Typy". V kapitole „Časové rozdělení mincí" dovidáme se o 6 epochách mincovnictví axumského, autorem rozdělených na: A. Období pohanské od druhé poloviny III. stol. po Kr. až do začátku IV. stol. Ražby králů Endybis, Afilas, Ousanas I., Wazeba a Ezana. — B. Začátky křesťanství. Mince králů: Ezana po jeho křtu, jeho anonymních nástupců, dále Ouazebas a Mhygs; první ražby jihoarabské. — C. Mince s nápisem BACCIN BAXABA, konec IV., V., a začátek VI. stol. — D. Velká říše arabská, VI. stol. (as 525–575), v Axumurazi Kaleb, Nezana a Anaeb (Ebana); mince z jižní Arabie s nápisy Kaleb, Nezana, Ousanas II. a Ousas. — E. Od konce VI. až do VIII. stol. Ražby kr. Alalmiryis, Ella Gabaz, Joel, Israel a Iathlia. — F. Úpadek, VIII. – X. stol. (as do r. 920), poslední ražby v Axumu králů Wazena, Armah, Hataz I., Gersem a Hataz II. V další části zabývá se spisovatel ražbami jednotlivých králů a podává pak v kapitole: „Corpus mincí axumitských" podrobný seznam všech jemu známých kusů. 12 tabulek s vyobrazeními všech typů a důležitých variant a seznam literatury jsou cenným doplňkem této práce. Budiž mi dovolena poznámka: proč přiděluje autor minci č. 281 (vyobrazenou na tab. K), při které jde zřejmě o falsum, ať antické či mladší, „neznámému králi, pravděpodobně ze VII. až IX. století?" Autor sám při jejím popisu píše: „Leggenda etiopica assai confusa... È la sola moneta axumita avente la figura rivolta a sinistra... Nessuna altra moneta axumita presenta una figura intiera stante od in atto di camminare. L'esemplare sembra fuso; ma appare indubbiamente antico; il metallo è una composizione di bronzo e rame con forte lega di piombo, non dissimile dai potin gallici". — N. Monneret de Villard: „La numismatica Sāsānide" (str. 111–113). Při vydání nového díla indickým numismatikem Furdoonjee D. J. Paruck: „Sāsānian coins", Bombay 1924, sestavuje M. krátce hlavní body perské numismatiky z doby Sassanovců. — Carlo Prota: „Memmo Cagiati" (str. 115–118, 1 portrét). Nekrolog italského sběratele, spisovatele a vydavatele numismatických časopisů M. Cagiati. Pracoval na poli své domácnosti, t. j. sicilské a neapolské numismatiky středověku a nové doby. — *Literatura. Cln.*

Schweizerische Numismatische Rundschau (Revue suisse de numismatique) sv. XXIV., 3. sešit, Bern 1927. — Dr. med. Oscar Bernhard: Die Kupfermünzen von Selinunt (str. 207–217, 1 tab.) Seznam a popis měděných mincí sicilského města Selinunt, většinou litých v V. stol. před Kr. — Prof. Dr. M. v. Bahrfeldt: Die Römisch-Sizilischen Münzen aus der Zeit der Republik. Eine Nachlese (str. 218–234, 1 tab.) Na základě článku ředitele musea v Palermu, prof. E. Gábrici-ho: La monetazione del bronzo nella Sicilia antica, jakož i svých studií v četných sbírkách doplňuje Bahrfeldt své pojednání v Revue suisse de num., sv. XII, 1904. Popisuje nové typy a varianty těchto malých římských ražeb v Sicilii v prvním století před Kr., udává přesně jejich váhu a monogramy a vyobrazuje na 1 tabulce 18 těchto mincí. — Emil Gerber: Medaillen zur Erinnerung an Schweizerische Bündnisse (str. 235–255). Popis 13 švýcarských medailí, ražených na paměť různých svazů uzavřených mezi Spřátčenými. Vyobrazení na 3 tab. — E. A. Stückelberg: Münzkabinette in der Schweiz (str. 256–259, 1 tab.) Několik poznámek o švýcarských městských a klášterních sbírkách s návodem, jak postupovati při zařizování veřejné sbírky. — P. Adrian: Prägungen von Schweizer-Münzen (str. 260–261). Počet mincí, ražených švýcarskou konfederací v l. 1910–1926. — Verschiedenes (str. 262–265). — *Literatura* (str. 266–282). — Zpráva o XLVII. valné schůzi, konané dne 24/25. IX. 1927 v Badenu. — Zpráva o úmrtí. *Cln.*

Spink & son's Numismatic Circular. Londýn svazek XXXV., ročník 1927. — The Dream of Sulla or Endymion (str. 3). Úvahy o tom, co představuje scéna vyobrazená na rubu denáru L. Aem. Bucy. Jde asi o zobrazení snu. — J. Bucknill: The coins of the Dutch East Indies (str. 5, 77, 248, 337, 385, 555, 609). Pokračování

v podrobném soupisu mincí Nizozemské Indie. — Dakers: An unpublished groat of James III. (str. 14.). — D. Sherborn: Five new byzantin bronze (str. 15). — A. V. Hands: Notes on the mythological types on roman republican coins (str. 73, 137). Pojednání o mytech, sloužících za motiv kresby rubu řím. republ. denárů, a to Flora a Penati. — Biographical notices of medalists (str. 81, 141, 552). Pokračování v soupisu vyznačených medailérů všech národů, z českých se uvádějí Seidan, Šejnost, Španiel a Sucharda. — Unpublished 18th century tokens (str. 92). — Bailhache: The coinage of Saint-Lô (str. 193, 243, 399, 561). Pokračování v pojednání o franc. mincovně v St.-Lô a to od doby Jindřicha IV. do Ludvíka XIII. — H. A. Parsons: The coinage of Griqualand (str. 197). — E. H. Clark: Channel Island coins (str. 242). Pojednání o mincích, ražených ve středověku a po válkách napoleonských pro ostrovy v průlivu La-Manche, zbytku to anglické nadvlády nad Francií. — H. Goodacre: The Byzantin coinage (str. 295, 397, 449, 499, 549). Po povšechném úvodě, v němž autor probírá mimo jiné způsob psaní písmen, číslic, označování mincoven a složení opisů, přichází k popisu mincí. Na rozdíl od jiných začíná Arkadiem, což krátce odůvodňuje; v tomto svazku došel k cis. Leontiovi (488). — W. G. Wallace: Sidelights on the History of money (str. 343). — L. d. San Pio: Why i collect coins? (Str. 345). — H. E. Jacobs: The 17th century tokens of the Isle of Wight (str. 454). Podrobný popis tokenů, vydaných v XVII. stol. na ostrově Wightu. Jest to výňatek z díla Williamsonova o tokenech XVII. stol. — Ph. Whiteway: Some inedited Roman imperial coins (str. 502). Popis císař. řím. mincí všech období, pokud nejsou uvedeny ve stěžejních dílech. Autor připouští, že jsou snad některé již uveřejněny v prodej. katalogích. — F. Sprawson: Coins of the Knights of St. John at Rhodes (str. 546). Po krátkém dějepisném úvodu popisuje autor podrobně zajímavé mince Johanitského řádu za jeho vlády na Rhodu od 1310 do 1522. — L. Gioppi: The patron saint of numismatics (str. 617). Autor vypočítává různé světky a různá řemesla a zaměstnání, jejímiž jsou ochránci. Patronem zbrojníků, zlatníků, mincířů a tím odvozeně vlastně také numismatiků jest sv. Eligius čili Jiljí. Narodil se r. 588 v Chatelet v střední Francii. Nejprve byl zaměstnán v král. mincovně v Limoges, načež se stal v Paříži pokladníkem merovejského krále Dagoberta I. Za Chlotara II. se stal ředitelem pařížské mincovny. Později se oddal životu čistě náboženskému, stal se missionářem, obrátil na křesťanskou víru různé kmeny pohanské a zemřel r. 665 jako biskup noyonský. — Mimo to je zde několik menších článků, věnovaných modernímu mincovnictví a medailérství, nálezům mincí (římských v Anglii atd.), spolkové zprávy různých anglických a australských numismat. společností, výstav a jiné. Ke každému z 12 sešitů jest připojen cenový katalog pro sběratele s pěknými vyobrazeními, z něhož lze si učiniti obraz o oborech anglického sběratelství. Zájem Angličanů poutají v první řadě mince antické, které dosahují ceny i přes Kč 20.000.—, dále anglické mince středověké, měděné tokeny, ale i mince kontinentální. *Twđ.*

The Numismatist. Vydává American Numismatic Association. Svazek XL., ročník 1927. — C. H. Martin: Notes on money other than United States issues used in Lancaster county, Pennsylvania (str. 1). Pojednání o cizích penězích, které do poloviny minulého stol. kolovaly v území lancasterském; vyobrazení některých bankovek. — G. A. Pipes: Let us branch out (str. 12). Úvahy o tom, zda se má sbírat všeobecně či speciálně, zda jest se věnovati numismatice domácí či cizí. Autor upozorňuje na různé zajímavé a vděčné cizí obory. — D. C. Wiesner: Descriptive list of obsolet paper money (str. 15, 65, 138, 205, 267, 324, 389, 451, 556, 668, 729). Pokračování obšírného, vyobrazeními ilustrovaného soupisu severoamerických bankovek vzatých z oběhu. — M. P. Carey: We come and we go (str. 41). Úvahy o důvodu vzrůstu nebo úbytku ve členství numismat. společností a v odbírání časopisů. — A. C. Philhower: Indian currency and its manufacture (str. 75). Popis různých indiánských směnných prostředků a jejich zhotovování. — W. W. Chadbourne: The degree of rarity of Maine-bank bills (str. 79). — A bigger and better magazine (str. 83, 163, 229, 286). Ná-

měty a názory různých členů zda a jak třeba rozsah časopisu rozšířiti. — *American Numismatic Society* (str. 93). Podrobná zpráva o průběhu valné schůze 8./1. 1927. — *D. Butler: Salzburg, 472—1816* (str. 134). Pohledy na město a vyobrazení mincí provázený článkem dějepisný a přehled mincovnictví. — *J. G. Watson: On collecting coins* (str. 148). Úvahy o sbírání mincí, upozornění na různé numismat. obory. — *T. Venn: Dollars and half dollars of 1794 and 1795* (str. 151). — *P. King: Lincoln in numismatics* (str. 194). Doplněk k soupisu medailí na Lincolna, s pěknými vyobrazeními. — *Coins not always struck in the year are dated* (str. 214). Pojednání o severoamerických mincích určitě ražených jindy, než ukazuje letopočet. — *Coin week observance* (str. 225, 285). Referáty z výstav sběratelů mincí, pořádaných v četných severoamer. městech. — *O. P. Eklund: Copper coins of Mexico, Central America and South America* (str. 257, 317, 381, 442, 513, 549, 661, 717). Soustavný soupis a popis starých i nových měděných mincí latinské Ameriky. — *Coin hoards found in Austria* (str. 263). Soupis nejdůležitějších nálezů mincí v říši rakouské se zmínkou o nálezu podmokelském z r. 1771. — *T. Venn: Those rare Oregon „beaver“ gold pieces* (str. 275). Pojednání o vzácných 5ti a 10tídolarech s obrazem bobra. — *D. Butler: Some curious sidelights on the character of Constantin the Great* (str. 334). Autor si všímá zvláště rubů mincí, z nichž čte dějinné události, na př. uznání křesťanství atd. — *W. W. Neil: The United States half dimes from 1829 through 1873* (str. 456—744). — *E. E. Brennan: Descriptive list of the coinage of Morelos* (str. 510). Soupis mincí vydávaných r. 1811—14 mexickým povstalcem Morelem. — *Albania issues a set of classy coins* (str. 519). Článek o nových antikisujících mincích albánských s vyobrazeními. — *Proceedings of the annual convention of the American Numismatic Association* (str. 563). Průběh několikadenního kongresu v Hartfordu, obsah přednášek, popis výstavy, exkursí, referáty návrhů atd. Náš člen p. E. Černý navrhuje nové vydání starých rozebraných čísel časopisu *The Numismatist* a odůvodňuje svůj návrh. — *G. C. Arnold: Connecticut colonial coins* (str. 619). — *H. Wood: The eagle on our coins* (str. 682). Pojednání o různých způsobech vyobrazení orla na severoamerických mincích, s 16 skicami. — *D. C. Wiesner: Early bank notes issued in the United States* (str. 684). Pojednání o nejstarších sev.-amer. bankovkách. Dle zpráv byly nejprve vydány r. 1784, dosud však se žádný exemplář neobjevil. — *T. T. Belote: Medals of award in the historical collection of the United States National Museum* (str. 722). Pěknými ilustracemi vypravený článek o několika medailích různých slavných Američanů. — *B. Peus: Falconry and its representation on coins and medals* (str. 734). Popis mincí a medailí, na nichž přichází obraz sokola nebo výjev z lovu se sokoly a pod. s pěknými vyobrazeními. — *The Higley coppers* (str. 740). Pojednání o nouzových měděných mincích podnikatele J. Higleye, ražených v Granby v l. 1737—39. — Kromě toho je tu mnoho jiných článků, pojednání a zpráv o nálezech mincí ve starém světě, o návrzích k domácím i cizím mincím běžným i pamětním, a k medailím, referáty o nových ražbách (mnoho medailí na oslavu letce Lindbergha), článků týkajících se sběratelství, spolků, časopisů, referáty četných amerických a anglických numismat. společností a j. *Twđ.*

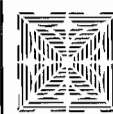
Zeitschrift für Numismatik. Sv. XXXVI., sešit 1—4, str. 306, tab. XV. Berlin 1926. Vydavatel J. Menadier a K. Regling. — *T. Bertel: Monete bizantine inedite o rare* (str. 1—36, tab. I.—IV.). Popisuje italsky neznámé a vzácné peníze byzantské některých panovníků stol. 6.—9. a 11.—15., dále anonymní mince duchovní, některé jednotlivé kusy císařství nicejského, dále Epiru a Neopatrasu. — *F. Mainzer: Das Dekadrachmon von Athen* (str. 37—54, tab. VI.). Proti C. T. Seltmanovi, který tvrdí, že dekadrachmy raženy pro snadné vyplácení podílů zisku na laurijských dolech občanům athenským, Mainzer podporuje názor, že dekadrachma jest pamětní mince na vítězství Atheňanů nad Persany u Marathonu. Stanoví při tom i vývoj ozdoby přilbice Atheniny na minci. — *Ph. Lederer: Ein un-*

bekanntes Athenisches Tetradrachmon (str. 55—61, tab. VII.). Neznámá dosud tetradrachma blíží se svými, pouze dvěma, monogramy ražbám Pergama, kde byla také uctívána Athena. — *Týž: Beiträge zur römischen Münzkunde* (str. 62—67, tab. VIII.). Ungewöhnliche Constantinsmünzen. — Rückseiten-Incusi. — *A. Zograph: Ein Bronze-medailon von Assos* (str. 68—72, vyobr. v textu). Autor přičítá medaillon, zakoupený prof. Pharmakovským r. 1909 při vykopávkách v Olbii a uložený v Eremitáži cis. Commodu. Assos razil jej patrně na památku triumfu tohoto císaře. — *O. Bernhardt-Imhoof: Eine bisher unbekannte Kupfermünze von Selinunt* (str. 73—74, vyobr. v textu). — *N. Bauer: Der Fund von Spanko bei St. Petersburg* (str. 57—94, tab. V.). Nález popsán v Petrohradě r. 1914. R. 1913 byl na luterském hřbitově vesnice Spanko u Petrohradu učiněn nález denárů, vážící 5 liber. Asi 2000 denárů se dostalo do Eremitáže a bylo popsáno, pokud to byly čitelné kusy. Nález obsahoval jeden římský denár (Gordiana III.), mince kufické, byzantské, anglické, dánské, norské a mince různých krajů německých. Zakopán byl patrně ve třetím desetiletí 12. stol. — *F. v. Schrötter: Drei ostpreussische Münzfunde* (str. 95—100.). 1.) Der Fund von Johannisburg 1924 (Dánsko: Kristian IV., Prusko: Jiří Vilém, město Riga: Gustav Adolf Šv., Polsko: Zikmund III.; poslední rok 1625); 2.) von Jucha (Kreis Lyck), 1925. Uložen okolo 1683 (Nizozemské tolary; t. zv. Albertské tolary; Fridrich Vilém, kurfiřt brandiborský a vév. pruský; města Gdansk a Thorn; Polsko: Jan Kazimír.); 3.) — von Allenstein, 1924 (Vév. pruské: Fridrich Vilém, Fridrich III.; král. polské: Zikmund III., Jan Kazimír, Jan III.). — *Arthur Sühle: Zwei Funde aus der sächsisch-fränkischen Kaiserzeit* (str. 101—109, tab. IX.). Der Fund von Neuhoof. Nalezen 1924, zakopán v třetí čtvrtině stol. 11.; obsahuje denáry t. zv. saské menšího typu, rýnské a dolnosaské. — Der Fund von Prenzlau. Nalezen asi 1911, zakopán patrně v 80. letech 11. stol.; obsahuje porýnské, vestfálské, dolnosaské denáry a množství saských. Mezi mincemi jest jeden denár Boleslava II. českého. — *F. v. Schrötter: Ein bisher vermisster Entwurf zu einem Friedrichsdor* (str. 110, vyobr. v textu). Od prvního medailéra mincovny berlínské Brandta z r. 1621. — *H. Gaebler: Zur Münzkunde Makedoniens VII.* (str. 111—141, tab. X., 3 vyobr. v textu). Der Prägebeginn in Thessalonike. — Die ersten Colonialprägungen in Pella, Dium und Cassandrea. Klade počátek samostatného mincování v Thessalonice do r. 187 př. Kr. Thessalonike v téže době razila vedle vlastních i mince pro svůj distrikt. — Stanoví ražby a dobu mincování v městech Pelle, Dium a Cassandrei. — *Týž: Zur Münzkunde Makedoniens VIII.* (str. 183—199, tab. XII.). Die Districte Doberos und Paroreia. — Das Mygdonische Apollonia. — Nachtrag zu VII. Stanoví ražby nových distriktů makedonských, jichž středem byl Doberos a Paroreia. — Vylučuje Apollonii na Sicilii a klade ražby stanovené dosud sem nebo do některé ze tří Apollonií makedonských do Apollonie v Mygdonii. Dodatek rozšiřuje poznatky VII. oddílu práce. — *Týž: Der Elefantenzahn als Weihgeschenk* (str. 142—145, 1 vyobr. v textu). Ozdoby po stranách postavy na reversu mincí Thessaloniky, častém od cis. Caracally, jsou sloní kly. — *Týž: Nachtrag* (str. 200—202, 3 vyobr. v textu). Novým dokladem tohoto tvrzení jsou dvě hliněné lampy a sádrová destička. — *Andreas Alföldi: Die Donaubücke Konstantins des Großen und verwandte historische Darstellungen auf spätromischen Münzen* (str. 161—174, tab. XI.). Ukazuje na vyobrazení tohoto mostu na antickém falsifikátu medaillonu Konstantina Vel. a příbuzná vyobrazení, týkající se hlavně tažení Constantia Chlora do V. Británie. — *Eug. Pridik: Eine gefälschte Kupfermünze des Kaisers Silvanus* (str. 175—182, vyobr. v textu). S popisem falsa mince cis. Silvana, nacházejícího se v Eremitáži, podává přehled jiných falsifikátů mincí téhož císaře. — *A. Friedenthal: Der Münzfund von Pörafer* (str. 203—208). Ukryt mezi 1090—1100, obsahuje 70 stříbr. mincí (německé, anglosaské, irskou, dánské, švédskou a orientálské). — *W. Knapke: Preussisches Münzwesen 1569—1640. II.* (str. 209—221). Die Münzverhandlungen des Herzogtums Preußen unter dem Administrator Georg Friedrich (1578—1603). Vykládá o mincovnictví vév. pruského v poměru k Polsku, se kterým

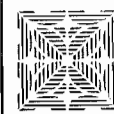
v jmenované době tvořilo též stát, a o snahách, hlavně mincovny v Královci, udržeti minci ve vyšší hodnotě, než byla špatná mince polská. — Týž: *Sieben ostpreussische Münzfunde* (str. 222—235). 1.) Der Münzfund von Rohmanen (ukryt po r. 1610; mince stol. 15.—17.; Prusy, Polsko, Slezsko, Uhry, Německo); 2.) — von Haasenberg (mince pruské, polské, švédské, německé, nizozemské, švýcarské); 3.) — von Tauröggen (mince pruské, polské, švédské); 4.) — von Goldenau (mince pruské, polské švédské, uherské, německé a španělského Nizozemí; všechny tři zakopány po r. 1655, obsahují mince stol. 16. a 17.); 5.) — von Schellen (uschován 1805—7, obsahuje mince Fridricha Vel., Fridr. Viléma III., Kateřiny II. a Alexandra I.); 6.) — von Pissanitz (mince braniborsko-pruské, saské a švédské z let 1685—1735); 7.) — zwischen Sarkau und Alt Lattenwalde (pruské mince z let 1766—1825). — F. v. Schrötter: *Der Fund von Könnö in Estland um 1905* (str. 236—237). Zakopán po r. 1640, obsahuje tolary z 16. a I. pol. 17. stol.: španělské, rakouské a německé. (Na str. 237 v letopočtu říšského tolary Maxmiliana Tyrolského 1717 jde o tiskovou chybu?) — W. Holzhausen: *Die Medaillen des Daniel Kellerthaler* (str. 238—248, tab. XIII—XV., vyobr. v textu). Sestavuje datované a signované práce saského medailleuru a podle nich i řadu jiných, pravděpodobně jeho prací, ale nesignovaných, a podává jeho životopis. — Schrötter: *Knappkuchen* (str. 249). Vysvětlení jména a souvislosti druhu pečiva s druhem mince. — *Literatura* (str. 146—154, 250—283). — *Nekrology* (str. 155—160, 284—293; A. K. Markov. Graf Ivan Tolstoj. W. Fröhner. E. J. Haebler. O. Retowski. M. Kirmis). — *Rejstřík*.

Sv. XXXVII., sešit 1—4, Berlin 1927, str. 323, tab. XIII. — † H. Dressel und K. Regling: *Zwei ägyptische Funde altgriechischer Silbermünzen* (str. 1—138, tab. I.—VI., 3 vyobr. v textu). Prof. Regling doplňuje † H. Dressela v jeho původním rozboru nálezů starořeckých mincí na půdě sev. Egypta u míst Damanhûr a Zagazig, učiněných r. 1901; oba nálezy přinášejí neznámé mince, které jsou popsány a připsány jednotlivým mincovnám po všeobecném kritickém rozboru nálezů jako celku. — Jean Louis Sponcel: *Peter Flötner, nicht Hieronymus Magdeburger* (str. 139—183, tab. VII., 2 vyobr. v textu). Polemisuje s článkem G. Habicha v Archiv für Medaillen und Plakettenkunde V., 26 sl. (Peter Flötner oder Hieronymus Magdeburger?) a rozbohem historických zpráv i materiálu dochází k opačnému výsledku, dokládaje, že sporné medaile jsou prací Flötnera, medailéra v Norimberce. Nepřímo — neboť ponechal jej nepovšimnutým — polemisluje tedy i s článkem V. Katze. (Další přispěvky k dějinám jách. medailérství 16. stol., N. Č. Č. III., 62 sl.), který dochází, odmítnuv M. Hohenauera jako tvůrce řady medailí hlavně portrétních, ke stanovení celé nové řady prací Hier. Magdeburgera, jemuž přiřkl monogram $\ddot{H}$, dosud přičítaný M. Hohenauerovi. — Ph. Lederer: *Beiträge zur römischen Münzkunde II*. Neues Medaillon des Hadrianus. Goldmünze des Victorinus (str. 184—196, tab. VIII., 4 vyobr. v textu). První článek patří medailonu Hadrianově, získanému koupí v Kairu a, podle udání prodávajícího, nalezenému v místě býv. Ptolemais, na němž autor ukazuje shodnost medailonů Aeliových s Hadrianovými, vzácných hlavně obrazem reversu. Druhá stať jest věnována zlaté minci Victorina, patřící museu v Essen. Její revers jest napodobením jedinečného reversu mincí Julie Domny. — Andreas Alföldi: *Zur Kenntnis der Zeit der römischen Soldatenkaiser* (str. 197—212). Na podkladě mincovního materiálu, hlavně z Milána, podává autor příspěvek k osvětlení postavení rytířstva po reformě císa. Galliena a význačnému místu Aureolově v něm, který jeho pomocí sáhl i po císařské koruně. — W. Knapke: *Preussisches Münzwesen 1569—1640. III*. (str. 213—216). Christof Angerer, Herzoglich Preussisches Münzmeister. Životní běh mincmistra v Královci, postavený na jeho sporech s vardaíjnem E. Hauslaibem. — Týž: *Noch vier ostpreussische Münzfunde* (str. 217—222). 1. — zu Absteinen-Escherkehen (pět mincí druhé poloviny 16. stol.). 2. — von Krzywiensken. Nález byl rozebrán, nelze ho tedy datovati. Ze zachovaných mincí jest nejstarší z r. 1679, nej-

mladší z r. 1750. Zastoupeny: Branibory-Prusko, Sasko, Brunšvicko, Švédsko (Štětín), Paderborn a Mühlhousy. 3. — von Wenczewen. Zakopán 1761 nebo 1762, nejstarší mince z r. 1664. Zastoupeny: Prusko, Rusko, Švédsko a Polsko. 4. — von Bartenstein. Rozpětí r. 1764—1811, všechny mince pruské ražby Fridricha Vel. a Fridricha Vil. III. — H. Gaebler: *Zur Münzkunde Makedoniens* (str. 223—253, tab. XI. a XII.). Die Prägung der paionischen Könige. — Die Lage von Damastion und Pelagia. Sestavuje řadu paionských králů Lykkeia, Patraa a Audoleona, závislých sice na Makedonii, ale majících mincovní právo, upozorňuje i na novodobé padělky a hledá obě města, která byla, zvláště Damastion v úzkém vztahu k ražbě králů paionských, na obou březích středního Vardaru. — F. v. Schrötter: *Ein Fund deutscher Doppelgroschen und Groschen vom Anfang des 18. Jahrhunderts* (str. 254—269, tab. XIII.). Nález zakopáný r. 1703 nebo krátce po něm a obsahující hlavně mince 17. stol. (zejména ražby Hohenlohe), ale i stol. 16., jest pokladem, sebraným k roztavení v některé mincovně na mince horšího zrna. Proto také zrno mincí jest poměrně velmi dobré. Nalezen sev. Zeitzu v Prusku, slouží množstvím mincí hrab. Hohenlohe k vysvětlení některých otázek mincovnictví těchto vladařů. Mimo německé mince, snesené z mnohých krajů, do nichž zařazen i nepatrný počet českých ražeb, obsahuje 1 nizoz., 19 uher. a 4 dánské mince (z českých Ferd. II. a III., Leop. I. Slezsko a bisk. olom.). — Týž: *Zur Solmsschen Münzprägung* (str. 270—271, vyobr. v textu). Týká se stříbrné mince hrab. Filipa ze Solms-Lich (1569—1631). — W. Schwabacher: *Zu den Kupfermünzen von Selinunt* (str. 272—3). Doplnuje vědomosti o bronzích Selinuntu svými novými poznatky. — R. Vasmer: *Zur Geschichte und Münzkunde von 'Omān im X. Jahrhundert* (str. 274—287). Historie Omanu, vybudovaná hlavně na změnách dynastií v něm a ražby členů těchto dynastií, pokud jsou autorovi známy. Jest to vlastně přehled celého mincovnictví Omanu, neboť z následujících stol. nejsou žádné ražby známy, až ze stol. XIX. z Maskatu, evropského rázu. — *Literatura*. — *Nekrology* (R. Münsterberg, Otto Voetter.). — *Rejstřík*. E. N.

MUSEA. ❀ SBÍRKY. ❀ VÝSTAVY. ZPRÁVY SPOLKOVÉ A JINÉ.

Numismatický odbor Kroužku přátel starožitností v Plzni pořádá v r. 1927 tyto večírky, spojené s přednáškami a ukázkami ražeb:

- 8. února: Početní groše 18. stol. (L. Lábek),
- 19. března: Poznámky k nálezu nehodivského (Dr. J. Ječný).
- 17. května: O mincovnictví města Chebu (Dr. J. Ječný).
- 29. září: Ražby vyšehradských proboštů (Dr. J. Ječný).
- 10. listopadu: Denáry úředních knížat moravských (Dr. J. Ječný).
- 14. prosince: Války napoleonské v numismatice (L. Lábek).

Nejmenší návštěva 9, největší 16 osob.

V Olomouci uspořádali inspektor st. drah Němeček, zubní technik Lindner, obchodníci Donek a Raclavský a dr. Kouřil ze Záběha v obrazárně Klubu přátel umění pozoruhodnou výstavu medailí, v níž je zastoupeno na 100 mistrů 400 medaillemi, která má podle vzoru pražské výstavy z r. 1924 nejen po stránce umělecké znázorniti vývoj medaile v zemích českých od stol. 16. až po naše dny, nýbrž si všimati i osob

a událostí, s našimi dějinami a s naší kulturou spjatými, při čemž je ovšem hlavní zřetel obrácen k dějinám moravským. Výstavka je otevřena v září a v říjnu t. r. a těší se veliké pozornosti obecnosti i místního tisku. Netřeba zdůrazňovati, s jak vřelými sympatiemi vítáme takové podniky, budící zájem a úctu k práci numismatické.

R.

Svaz majitelů dolů v Československé republice vydal při příležitosti jubilea deseti-letého trvání republiky výtěžkové medaile z československého zlata a stříbra. Zlato a část stříbra pochází ze Zlatodolu Roudný, stříbro z části též ze státních dolů z Příbramě. Medaile byly zhotoveny ve státní mincovně v Kremnici podle návrhu prof. O. Španiela. Raženy byly medaile:

zlatá v průměru 28 mm ve váze 13.9636 gr,
zlatá v průměru 22 mm ve váze 6.918 gr,
stříbrná v průměru 34 mm ve váze 20 gr.

Ps.

Z Polska:

Polští numismaticové hodlají uspořádati v roce 1929 kongres numismatický v Poznani, kde bude uspořádána i výstava (wystawa krajowa). Při příležitosti kongresu budou vystavovány mince i medaile. Přátelům numistiky v zemích sousedních se dostane zvláštních pozvání.

V Poznani se ustavil při „Towarzystwu Numizmatycznym“ zvláštní Odbor přátel plakety a medaile (Koło Mikośników Plakiety i Medalu), a předsedou jeho zvolen ředitel archivu Edmund Majkowski. Odbor se zabývá myšlenkou vydání plakety a medaile polské. V dohledné době vydá medaili na velkého básníka Jana Kasprowicze, známého i v Československu.

E. M.

Polské běžné mince 1923—1927.

Ředitelství státní mincovny ve Varšavě umožnilo mně laskavě podati zevrubný přehled mincí do dnes ražených. Jak známo, došlo roku 1924 k pronikavé měnové reformě, již na místo „marky polské“, za okupace říšsko-německým vojskem zavedené a později velmi znehodnocené, nastoupil plnohodnotný „zlotý“. Přípravy k změně měny učiněny byly již v roce 1923. Poněvadž státní mincovna ve Varšavě ještě nebyla činná, pověřeny ražbou mince billenové státní ražebny v Americe, Anglii, Francii, Holandsku, Rakousku a ve Švýcarech. Varšavská mincovna započala svoji činnost teprve v roce 1924, třeba že některé její výrobky nesou letopočet 1923.

Do 1. ledna 1928 raženy mince po 1, 2, 5, 10, 20 a 50 groších a po 1, 2, 5, 10 a 20 zlotých. Podávám přehlednou tabulku těchto ražeb na str. 74 a 75.

Stříbrné mince 5 zlotých a obojí zlaté se do oběhu vůbec nedostaly. Vnitřní hodnota jejich značně převyšuje nominale, takže zlatá mince 10 zlotých obsahuje kov v ceně 17 zlotých papírových. Mince tyto mohou sběratelé získati, zaplatí-li ovšem rozdíl ceny. Ke konci ještě poznamenávám, že mince 5 zlotová nese na jedné straně zosobněnou Republiku, podávající jinochu ústavu, na druhé polského orla, nápis a letopočet. Na mincích zlatých vidíme hlavu Boleslava Chrabrého se strany pravé a letopočet 1025—1925 (r. 1025 byl korunován Boleslav Chrabrý na krále ve Hnězdně). Mincí 10 zlotových bylo raženo 50.350 kusů a 20ti zlotových 27.240 kusů*).

Ks. E. Majkowski.

Irsko. Irský stát dal raziti různé hodnoty stříbrných mincí, aby jimi vytlačil z oběhu dosud běžné mince anglické. Mince ty mají zcela zvláštní ráz. Aby byla zemědělská povaha irského státu obzvláště vyznačena, nesou na straně hlavní obrazy různých domácích zvířat, mezi jinými vepře, skot a některé mince také obrazy ryb. — K vůli konkurenci s anglickými mincemi jsou nové irské mince mnohem lepší jakosti stříbra. Irské mince stříbrné mají jakost 75%, kdežto anglické jen 50%, což však má při méně zlaté jen význam zcela podružný. Mince menší hodnoty jsou raženy z čistého niklu (viz Numismatický Časopis Čsl. III. roč., str. 93).

Hedžas. Místo dosud obíhajících tureckých peněz stříbrných byla v království Hedžasu počátkem roku 1928 zavedena vlastní ražba, spojená spolu se změnou hodnoty. Turecká libra — rijál neboli medždídie —, která se má podle jména k libře sterlinků jako 1 : 12, skutečně ale jako 1 : 13 až 14, nahrazena 1 rijálem = 1/10 libry sterlinků. Razí se mince v hodnotě 1, 1/2 a 1/4 rijálu, též jakosti jako turecké libry. Líc jest označen skříženými meči, z nichž vyrůstají dvě palmy, dále nápisem ve 2 okruzích: zevnější hlásá: „Kráľ Hedžasu a Nedžedu a zemí připojených,“ vnitřní „Abd-al Asisibn Abd-al Rahman al Saúd.“ Rub znázorňuje dva nápisy okružní, zevní s udáním hodnoty na příklad „Rijál arabí Saúdi váhid (jeden arabský saúdi — rijál),“ vnitřní „Raženo ve svatě Mekce 1346 (dle našeho letopočtu 1928), pod tím cifra hodnoty mezi dvěma poloskloněnými palmami. Drobné mince z niklu mají brzy následovati. Pozoruhodné jest, že 11 piastrů měny amri se rovná 1 rijálu (110 = 1 £), kdežto dosud šlo 9 na 1 tureckou libru (108 = £). Je zjevné, že jest tu úmysl při nejmenší peněžní jednotce nepřipustiti větší změny, aby bylo zabráněno nežádoucím hospodářským důsledkům. Za to byl raději připuštěn nevhodný poměr početní. Cizí stříbrné peníze jakéhokoliv původu podléhají napříště clu jako drahé kovy.

Ostrov Cypr. R. 1928 ražen tu pětishilling z mincovny londýnské na pamět padesátileté britské státní administrace. Na přední straně je poprsí anglického krále Jiřího V. s opisem: „Georgus V. Dei Gr. Rex et Ind. Imp.“ pod ním jsou iniciálky jména umělcova Sir Bertram Mac Kennal. Na rubu: Cyprus 1878—1928 a udání hodnoty 45 Piastres = 5 Shilling, dva lvy křížáckého vojévůdce Richarda Lví Srdce. Kresbu zhotovil Krüger v. Gray. — (Bl. f. Mzfr. 1928).

Šc.

U nás vydány budou letos stříbrné desetikoruny v průměru 30 mm, ve váze 10 gr. Aby nové tyto mince nebyly zaměňovány s pětikorunami, budou vydány nové stříbrné pětikoruny s týmž obrazem jako dosavadní o průměru 27 1/2 mm. Na získání plastických návrhů na stříbrné desetikoruny vypsalo ministerstvo školství a národní osvěty na podnět ministerstva financí omezenou užší anonymní soutěž a vyzvalo k účasti 7 umělců. Na jedné straně mince má býti střední znak republiky s nápisem „Republika Československá“ a letopočet ražby, na druhé straně allegorický obraz a označení hodnoty. Soutěžné návrhy byly předloženy 27. června t. r. porotě, v níž zasedali: Max Švabinský, profesor akademie výtvarných umění

*) Zprávu, psanou polsky, přeložil pan Vladimír Patera.

čís.	název	rok	kov	minc. značka	ražebna	navrhovatel	poznámka
1.	1 grosz	1923	bronz	—	Anglie ¹⁾	Wojciech Iastrzębowski	
2.	„	1925	„	▲ ▲	Varšava ²⁾	„ „	
3.	„	1927	„	„	„	„ „	
4.	2 grosze	1923	žlutý	—	„	„ „	
5.	„	1925	bronz	▲ ▲	„	„ „	
6.	„	1927	„	„	„	„ „	
7.	5 groszy	1923	žlutý	—	„	„ „	
8.	„	1925	bronz	▲ ▲	„	„ „	
9.	10 groszy	1923	nikl	—	Švýcars ³⁾	„ „	
10.	20 groszy	1923	„	—	„ Rakousko ⁴⁾ Holandsko ⁵⁾	„ „	
11.	50 groszy	1923	„	—	„	„ „	
12.	1 złoty	1924	stříbro 45%	—	Paříž ⁶⁾	Tadeusz Breyer	ploché kolek
13.	„	1925	„	—	Anglie ⁷⁾	„ „	hluboký kolek, za letopočtem tečka
14.	2 złote	1924	„	H	Anglie ⁸⁾	„ „	ploché kolek
15.	„	1924	„	„	„	„ „	ploché kolek, rub obrácen (vzácný)

74

16.	2 złote	1924	stříbro 45%	„	Paříž ⁶⁾	Tadeusz Breyer	ploché kolek
17.	„	1924	„	—	Spoj. Státy ⁹⁾	„ „	ploché kolek
18.	„	1925	„	—	Anglie ⁷⁾	„ „	ploché kolek, rub obrácen
19.	„	1925	„	—	Spoj. Státy ⁹⁾	„ „	hluboký kolek, za letopočtem tečka
20.	5 złotych	1925	stříbro 90%	▲ ▲	Varšava	„ „	hluboký kolek
21.	„	1925	„	„	„	Stanislaw Lewandowski	ploché kolek ¹⁰⁾
						„ „	hluboký kolek ¹⁰⁾
22.	10 złotych	1925	zlato 90%	„	„	Zofja Trzcinska- Kaminska	nejdou v oběhu
23.	20 złotych	1925	„	„	„	„	nejdou v oběhu

75

¹⁾ King's Norton Metal Company Ltd.

²⁾ Znak varšavské mincovny jest erb „Kósciesza“, rodinný znak prvního ředitele mincovny Jana Aleksandrowicze.

³⁾ Huguenin frs. Le Locle.

⁴⁾ Hauptmünzamt Wien.

⁵⁾ s'Rijks Munt Utrecht.

⁶⁾ Hôtel des Monnaies Paris.

⁷⁾ Royal Mint London.

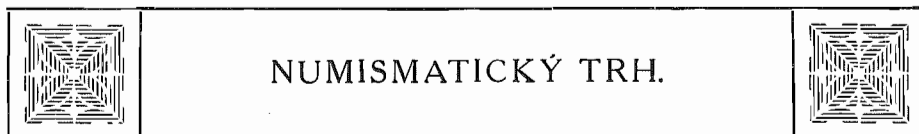
⁸⁾ Mint Birmingham Ltd.

⁹⁾ U. S. Mint Philadelphia.

¹⁰⁾ Raženo obojích celkem 1000 Kč. Do oběhu se nedostaly.

v Praze, Bohumil Kafka, profesor akademie výtvarných umění v Praze, V. H. Brunner, profesor uměleckoprůmyslové školy v Praze, Ing. Demeter Petrovits za státní mincovnu v Kremnici, Dr. Viktor Katz, numismatik v Praze, JUDr. Václav Plocar, ministerský rada za ministerstvo financí, Dr. V. V. Štech, profesor umělecko-průmyslové školy ze ministerstvo školství a národní osvěty. Porota uznala, že žádný z došlých návrhů nemůže býti přijat beze změny. Jednomyslně byl vybrán jeden návrh; aby byl přepracován po provedení změn stanovených jednotlivými členy poroty. Po otevření příslušné obálky bylo zjištěno, že autorem tohoto návrhu je Jaroslav Horejc, akademický sochař a profesor umělecko-průmyslové školy v Praze. Návrh představuje sedící republiku, jež drží vyrůstající ratolest s 10 lístky. Vedle ní je symbol zemědělství a průmyslu.

Na návrh Numismatické společnosti československá usnesla se ministerská rada vydati mimo to v letošním roce *stříbrné jubilejní desetikoruny, jež budou mít v rubu obraz pana prezidenta republiky*. Provedení těchto jubilejních mincí, jichž bude raženo 1.000.000 kusů svěřeno bylo profesorovi Španielovi. Kz.

Dražby:

Amsterdam: J. Schulmann prodával v dubnu t. r. 3. díl sbírky *La R... F...*, obsahující *novější německé mince z let 1800—1914*, mimo to *orientalské a indické mince* ze sbírek *† sira John A. Bucknilla, † Dra. J. R. Hendersona, † H. Vogela, a † prince Filipa saskokoburského*. V červnu vydražil sbírku *nizozemských ražeb* našeho člena *MUDra. M. Gerstla* a mince ze sbírky *M. Bernström-Göteborg*.

Berlín: Edmund Rappaport prodal v dražbě v březnu t. r. mince *† rytmistra v. Bethe z Erfurtu*. Po prvé byl přidán ke katalogu *přehled odhadních cen jednotlivých mincí*.

Felix Schlesinger, bývalý společník firmy *Leo Hamburger* ve Frankfurtě n. M., otevřel obchod s mincemi v Berlíně a vydal 1. číslo prodejního seznamu pod titulem „*Berliner Münzverkehr*“. V říjnu t. r. vydraží v Hanoveru značnou sbírku *mincí braniborských*.

Brunšvík: *Fa Dr. F. F. Kraus* vydraží 29. října t. r. sbírku *F. Pauliho v Knauthaimu u Lipska* obsahující četné *zlaté mince*, mince *výtěžkové* a *hornické*, jakož i *ražby saské*. Mimo to bude vydražena zvláštní sbírka *tolarů s kontramarkami* cara *Alexie Michailoviče* (t. zv. *Jefimki*). Katalog má 28 tabulek.

Frankfurt n. Moh.: *Adolph E. Cahn* vydražil v březnu t. r. *všeobecnou sbírku* mincí, v níž bylo i mnoho *zlatých mincí antických i pozdějších*. V červenci prodával zajímavé *antické mince*, hlavně *koloniální* ze sbírky *maloasijského sběratele* (2000 čísel). Katalog o 25 tabulkách.

Leo Hamburger vydražil v únoru t. r. *všeobecnou sbírku † prince Filipa saskokoburského z Vídně*. Mezi 6364 čísly, z nichž vzácnosti byly vyobrazeny na 40 tabulkách, bylo i několik *dobrých českých kusů*. Prodány byly: *Pětidukát Rudolfov z r. 1603 za 255 M, budějovický ½ tolar z r. 1579 za 80 M, ½ tolar z r. 1593 za 90 M, Matyášův pražský dvoutolar z r. 1612 za 52 M, pražský ½ tolar Ferdinanda III. z r. 1638 za 32 M, medaile na bitvu u Mohače (Donebauer 984) za 225 M.*

Od 15. října t. r. prodala se u téže firmy sbírka *švýcarských mincí Adolfa Iklé* ze Sv. Havlu. Katalog má 2603 čísel a 34 tabulek.

7. listopadu t. r. vydraží tato firma starou sbírku *mincí dolnosaských* (katalog o 31 tab.) a 14. listopadu sbírku *mincí švýcarských, výtěžkových a mincí z doby stěhování národů* (Katalog o 16 tab.).

Adolph Hess nást., pokračoval v dubnu t. r. v prodeji sbírky *Vogelovy*. Byly prodávány mince *jihoněmecké, francouzské, anglické, nizozemské, belgické, španělské a portugalské*. Katalog o 2578 číslech a 24 tabulkách. V červnu vydražil sbírku *Weweler*, obsahující hlavně *westfalské mince* a medaile, zvláště téměř úplnou řadu *měděných mincí* (2225 čísel a 9 tabulek). Mimo to prodával i sbírku *novějších ražeb* s četnými vzácnostmi a numismatickou knihovnu. Od 8. října t. r. byla vydražena opětně část sbírky *Vogelovy* obsahující 2460 čísel mincí *švýcarských, saských a hanseatských měst*. Mnoho vzácností přišlo zde opětně do prodeje.

Sally Rosenberg dražil v červnu t. r. *mince všech zemí a pěkné mince antické* (1755 čísel). Seznam o 18 tabulkách. Od 12. listopadu l. r. vydraží *všeobecnou sbírku tolarů 16.—19. století* a nález 47 *pražských grošů s kontramarkami*. Zajímavý je pražský groš *Vladislava II.* s dosud neznámou kontramarkou města *Lindavy* (č. 3142), groš s *W* ve štítě (č. 3167) a řada grošů s kontramarkami *hornošvábského svazu*. V katalogu je 35 kontramarkovaných grošů vyobrazeno.

Halle (Saale): A. Riechmann & Co. prodával v dubnu t. r. *brakteáty z nálezů nordhausenského*, mince *karolinské, kontramarkované groše* a *pečetidla*.

Kolín n. Rýnem: Math. Lempertz prodával v květnu III. díl sbírky *Wilh. Piepera Soest* (část všeobecnou).

Mnichov: Otto Helbing nást. prodával v dražbě v březnu t. r. mince *antické a novověké*, zvláště bohaté řady *mincí slezských*. Část jich byla zakoupena naší Numismatickou společností pro Národní museum v Praze ze sbírky k tomu účelu pořádané.

Jednotlivě dosáhly: Č. 1527 M 180.—, č. 1530 M 180.—, č. 1531 M 110.—, č. 1533 M 110.—, č. 1540 M 120.—, č. 1544 M 210.—, č. 1554 M 135.—, č. 1557 M 220.—, č. 1558 M 110.—, č. 1562 M 170.—, č. 1564 M 115.—, č. 1568 M 140.—, č. 1569 M 90.—, č. 1570 M 130.—, č. 1573 M 420.—, č. 1585 M 190.—, č. 1586 M 170.—, č. 1597 M 490.—, č. 1598 M 325.—, č. 1601 M 160.—.

Zvláště zajímavé byly 3 emailované zlaté medailové závěsy vyobrazené na první barevné tabulce. Mimo ni měl katalog ještě 58 tabulek.

5. listopadu t. r. vydražena bude u této firmy znamenitá sbírka *ražeb tyrolských † inž. Frant. Seifa* v Mnichově, mince a medaile *francouzské revoluce* a *pěkná sbírka antických mincí*. Seznam má 44 + 31 tabulek.

Norimberk: C. F. Gebert: dražba č. 107—109.

Ženeva: Ars Classica vydražila v červnu v Lucernu krásné *antické mince* ze sbírek: *† Cav. Roberto Allatini, London, E. G. Spencer Churchill-Blockley, † prof. Oskar Bloch, Kodaň a † G. Veith, Vídeň*. Seznam o 48 tabulkách.

Prodejní katalogy vydali: *Robert Ball Nachf. v Berlíně:* Münze und Medaille č. 11. — *Georg Binder v Hamburku:* Hamburger Münzverkehr č. 31—40. — *Brüder Egger ve Vídni:* Verzeichnis verkäuflicher Münzen und Medaillen č. 53. — *Ludwig Grabow v Rostoku:* Lagerkatalog č. 29. — *Josef Hamburger ve Frankfurtě n. M.:* Frankfurter Münzverkehr č. 54. — *Dr. Franz Ferdinand Kraus v Brunšviku:* Braunschweiger Münzverkehr č. 3, 4 (1928) 1. — *Dr. Eugen Merzbacher Nachf. v Mnichově:* Münchner Münzverkehr č. 28. — *Hans Meuss v Hamburku:* Verzeichnis verkäuflicher Münzen und Medaillen č. 16, 17. — *Müller & Sohn v Mnichově:* Verzeichnis verkäuflicher Münzen und Medaillen č. 6. — *Edmund Rappaport v Berlíně:* Numismatische Correspondenz č. 9—12. — *Friedrich Redder v Lipsku:* Verzeichnis verkäuflicher Münzen und Medaillen č. 27, 28. — *A. Riechmann & Co, Halle (Saale):* Lagerkatalog II, III, IV, V. — *Henri Seligmann, Hannover:* Hannoverscher Münzverkehr č. 5. Kz.

ZPRÁVY OSOBNÍ.

Těžkou ztrátu utrpěla naše společnost úmrtím pana *Ludvíka Dolanského*, ředitele „Intercontinentale“ v Praze. Jmenovaný sbíral mince s vzácným pocho- pením a získal si nevšední znalosti hlavně středověkého mincovnictví, jež s námi sdílel ve vzorných přednáškách, které ochotně připravoval, ač byl přetížen pracemi ve svém povolání a ač zdraví jeho bylo otřeseno. Budeme ho vždy v našich řadách postrádati.

Letos zemřel též pan *Josef Zounek*, statkář v Mrzkách, zakládající člen naší společnosti. Byl před světovou válkou a hlavně za války horlivým sběratelem mincí a založil sbírku značného rozsahu, v níž bylo mnoho prvotřídních českých vzácností numismatických. Jeho sbírka přešla koupí do majetku Národního muzea v Praze. Zounek byl též známým pěstitelem kaktusů a jeho skleník byl pozoruhodností. Vydal na svoji rodinu řadu medailí, jež pracoval vídeňský medailér Schwartz. Kz.

V prosinci r. 1927 zemřel v Budapešti numismatik dr. *Góhl Odon*, který se stal, narozen r. 1859 v Budapešti, z gymnasiálního profesora vedoucím ředitelem num. oddělení Národního muzea maďarského, kde pracoval po 30 let až do r. 1924. Ve svých pracích, uveřejňovaných hlavně v *Numizmatikai Közlöny*, časopisu, který sám r. 1902 založil a vedl téměř po čtvrtstoletí, věnoval se studiu barbarských a římských mincí ve středním Podunají a jest jeho zásluhou, že toto studium má dnes pevné a dobré základy. Druhý hlavní obor jeho badání, na jehož půdu poněmáhlu, ale zcela určitě došel, jest studium maďarského mincovnictví. Jest přirozené, že při těchto pracovních oborech již samo spojení Slovenska s Uhry jej donutilo, aby si povšimnul části naší země. Góhl se zajímal opravdově o numismatické zjevy a práce na Slovensku, jak lze vyčísti již z jeho dopisů tamním odborníkům. Byl vždy, kdykoliv se kdo na něho obrátil, radou i pomocí ochotně k dispozici. S drem Janem Petrikovichem, slovenským vlastencem, jenž kdysi spravoval numismatickou sbírku muzea v Turč. Sv. Martině, měl Góhl styky velmi přátelské, pokud lze souditi ze zpráv o Petrikovichových publikacích v *Numizmatikai Közlöny*, do něhož Petrikovich též přispíval.

Góhlovy články o barbarských mincích, uveřejňované mimo *Numizmatikai Közlöny* též v „*Archeologiai értesítő*“, jsou téměř všechny slovenice, protože v nich nacházíme zmínky o slovenských nálezech, jimž jsou některé Góhlovy práce přímo věnovány. O nálezu biatéků z Réce píše v člancích „A rétei barbár ezüstpénz — lelet“, *Num. Közl.* VIII. 1909, str. 1—7, 33—34; a „A Boteccsoportbeli barbár pézek“, III. „Tótfalu és Réte“ tamtéž, XII. 1913, str. 41—51. Důkladný popis pokladu z Velkého Bysterce v Oravě podal Góhl v „La trouvaille de Nagy-Bisterez (Hongrie), essai sur le monnayage des dotini celtiques, Congres internat“.

O nálezu arpadovských mincí z 11. stol. z Ludan nad Nitrou u Topolčan píše v článku Salomon — korabeli éremlelet Nyitra — Lüdányban, *Num. Közl.* VII. 1908, str. 102—109, o nálezu z Krupiny, jenž byl zakopán v 2. pol. 13. stol. nebo v první pol. 14. stol. a byl zachráněn pro museum v Turč. Sv. Martině a Petrikovichem svě- řen Góhlovi k publikování, v článku „A korponai kőzépkei éremlelet“, tamtéž, VI., 1907, str. 125—135. Eisner-Machek.

Dne 26. září t. r. zemřel v Praze numismatik a zakládající člen Numismatické společnosti čs. pan *Adolf Laufer* ve věku 75 let. Byl rodákem z Golčova Jeníkova a zařídil si roku 1891 obchod mincemi v Praze. Pro svou poctivou a ušlechtilou povahu byl v numismatickém světě velice oblíben. Těšil-li se sběratel z mince u něho

VĚSTNÍK NUMISMATICKÉ SPOLEČNOSTI ČESKOSLOVENSKÉ V PRAZE.

Členská schůze 7. října 1927.

Přítomno 28 členů a 1 host. Předseda pan ředitel *Pilát*. Přednáší pan *Dr. Kr. Turnwald* *O mincovnictví saském*. V obsáhlé přednášce probírá ražby jednotlivých linií, rodů a měst, středověkem počínaje, a provází přednášku hojnými ukázkami ze svojí sbírky. Po přednášce se předčítá dopis našeho amerického člena pana *M. Žahoura* z Detroitu U. S. A., v němž podává náměty pro ražbu pamětních mincí po vzoru americkém. Dopis ten vyvolal živou debatu. Pan inž. *Dobrý* se přimlouvá za to, aby byla zřízena putovní sbírka, jež by se dávala výstavám k dispozici.

Ze správního výboru 14. října 1927.

Za nové členy byli přijati pp. inž. *František Nedvědícký* v Brně a *Adolf Němec* v Detroitu U. S. A. Jednáno o námětu p. inž. *Dobrého* o zřízení putovní sbírky mincí, případně z vhodných galvanických odlitků. Projednány věci správní.

Debatní večer 21. října 1927.

Přítomno 28 členů a 3 hosté. Předseda p. ředitel *Pilát*, jenž věnuje posmrtnou vzpomínku zemřelým členům společnosti *MUDru J. Záhořovi* a *MUDru Smyčkovi*. Přednáší pan řídící učitel *Vlad. Příbík* své *Vzpomínky na staré české numistiky*. Pan přednášející, jenž je naším nejstarším žijícím sběratelem, býval ještě v kroužku Donebauerově, vzpomíná našich zesnulých sběratelů *P. Vincence Lichtblaua*, superiora kláštera na Skalce, † r. 1887, věnuje vzpomínku profesorovi *Josefu Smolíkovi*, bývalému kustodu numismatické sbírky musejní, † r. 1915, *Františku Chaurovi*, obchodníku se starožitnostmi a mincemi, † r. 1910, *Eduardu Kischovi*, směnárnicku tragicky zahynuvšímu vraždou r. 1910, *Maxovi Donebauerovi*, restaurátoru, † r. 1889, jehož sbírka se stala základem slavného díla *Fialova*. U Donebauera se scházeli sběratelé *Emanuel Mikš*, směnárník, † 1900, *Eduard Fiala*, první předseda naší společnosti, † 1924, *Vilém Trinks*, obchodník s mincemi, † r. 1907, *Josef Květoň*, učitel ústavu hluchoněmých, † 1905, *Jan Fiedler*, ředitel cukrovaru, † 1905, *Václav Hofmeister*, baňský rada, † 1907, *Jan Hrabák*, přednosta punčovního úřadu, † 1915, *Dr. Jan Gal*, profesor v Kutné Hoře, † 1889, *Jindřich Rappe*, *Dr. Leopold Katz*, advokát, † r. 1927. Vzpomínky končí životními daty nejstaršího přítomného člena pana *Adolfa Laufera*, numismatika v Praze. Přednášku doprovází fotografiemi, medaillemi, jetony a korespondencí, jakož i seznamy sbírek. Za dlouhotrvajícího potlesku děkuje předseda panu přednášejícímu za poutavou přednášku.

Členská schůze 4. listopadu 1927.

Přítomno 27 členů. Předseda pan *Dr. Skalský*. Přednáší p. *Dr. Antonín Mastný* *O pařížské mincovně*. Ličí vznik a vývoj pařížské mincovny, popisuje její zařízení a

spojené s ní museum ražeb a líčí zevrubně postup při ražbě, doprovázejí své výklady četnými obrázky a předkládá ukázky ražeb této mincovny. Ke konci se zmiňuje o numismatických sbírkách v pařížských museích a o tamních numismatických obchodech.

Ze správního výboru 11. listopadu 1927.

Česká akademie věd a umění darovala společnosti 2000 Kč k uctění památky Dra Leopolda Katze. Za nové členy byli přijati: pp. št. kpt. *Jaroslav Kukla* v Košicích, profesor *F. J. Novák*, *MUDr. M. Gerstl* v Praze. Schůze se účastnil p. Dr. Peters, jenž referuje o účelu a významu „Vzájemné záložny“ založené filatelisty. Po obšírné debatě usneseno jednomyslně podporovati rozšíření této záložny i na numismatiku. Jako delegáti do Dozorčí rady Záložny vysláni pp. Dr. Katz a Dr. Turnwald. Pan Dr. Turnwald navrhuje uspořádání zájezdu do Kutné Hory. Pan ředitel Mareš přimlouvá se za propagaci naší společnosti a numismatiky vůbec ve stavovských listech učitelských a slibuje postaratí se o uveřejnění příslušných článků.

Debatní večer 18. listopadu 1927.

Přítomno 26 členů a 2 hosté. Předsedá p. ředitel *Pilát*. Přednáší p. ředitel *B. Přibil* na thema „*Sv. Václav na české medaili a svátostce*.“ Život knížete Václava Svatého krátce před tisíciletým jubileem tohoto světce, tvůrce českého státu, jeví se nám poutavě i mnohotvárně nejen v českém umění malířském a sochařském, nýbrž i v medailérství. Řada 115 svátostek, zaznamenaná p. přednášejícím a demonstrována jím v mnohých pěkných exemplářích, poutá zájem. Postava knížete Václava Svatého, procházející výtvarným vyjádřením doby románské, gotické a barokní, zobrazena jest v tradičním postoji rytíře, tvůrce, ochránce a dědice země české. Typ francouzského rytíře, vyjádřený známou sochou Petra Parléře, přechází s renesančními obměnami do baroku Škréty a Rainera, aby utkvěl na medaili a svátostce XVII. stol. Přirozeně z legendárních výjevů svatováclavských nejvíce poutá medailéry tragická smrt světce, která byla bezprostředním popudem k jeho kultu a svatořečení. Při numismatickém hodnocení medailí svatováclavských zabývá se p. přednášející hlavně jejich původem. Jsou to dvě velká centra posvátného medailérství, Řím a Solnohrad. V Římě jest to papežská mincovna a proslavení její medailéři Hameraniové: Albert Jan, Hermenegild a Otto, v Solnohradě Petr Seel a jeho škola. Tam vidíme vzory, zde napodobeniny. Hlavně tato škola je tvrdým oříškem pro badatele. Především jest tu mistr J. N., jehož značka se vyskytuje na svátostkách v časovém rozpětí 50 let. Ale i římská značka: vlčice kojící Romula a Rema poskytuje lákavý předmět ke zkoumání. Skvělé období medailérství XVII. stol. sklání se k úpadku již v první pol. stol. XVIII., aby se zřítilo do propasti vulgárnosti a kramářství (mimo vzácné případy z počátku století XIX.). V druhé polovině století XIX. křísí se současně se vzplanutím vlasteneckých snah svatováclavská medaile k novému životu slušnými řemeslnými medaillemi, aby bohdá v době nové dospěla k uměleckým výšinám minulosti.

Členská schůze 2. prosince 1927.

Přítomno 23 členů a 1 host. Předsedá pan *Dr. Mastný*. Přednáší p. rotmistr *Stanislav Soška* o *středověkých ražbách ruských*. Promlouvá o vývoji mincovnictví v městech ruských, knížectví kijeverském, tverském, novgorodském a j. a doprovází svoji přednášku výstižnými ukázkami, které se těší značnému zájmu.

Ze správního výboru 9. prosince 1927.

Usneseno účastniti se výstavy soudobé kultury v Brně a uspořádati expozici vydaných publikací. Za nového člena přijata *Musejní společnost v Kralupech nad*

Vltavou. Usneseno vydati v roce 1928 všechna 4 čísla časopisu najednou, aby redakce měla více času na přípravy slavnostního jubilejního čísla v roce 1929. Členstvo bude požádáno, aby mimořádně přispělo na vydání slavnostního čísla, ministerstvo financí, aby oslavilo jubileum desetiletí republiky vydáním zvláštní jubilejní mince.

Debatní večer 16. prosince 1927.

Přítomno 24 členů. Předsedá pan *Dr. Mastný*. Přednáší p. *Vladimír Patera* o *slezském mincovnictví*. Přednáška, jež je úvodem k zvolenému thematickému, je věnována slezské historii, ve které zdůrazněny zejména události, mající vliv na minci. Po historickém přehledu pojednal přednášející o slezských mincích století XII.—XIV. Přednášející končí schůzi s přáním hojného zdaru v Novém roce.

1928.

Ze správního výboru 13. ledna 1928.

Věnována posmrtná vzpomínka panu *Josefu Zounkovi*, statkáři v Mrzkách, zakládajícímu členu společnosti. Projednány záležitosti správní.

Debatní večer 20. ledna 1928.

Přítomno 27 členů. Předsedá pan *Dr. Mastný*. Přednáší p. *Dr. Viktor Katz* o *prvých 100 letech české portrétní medaile*. Zabývá se portrétními medaillemi původu českého i cizího na české osobnosti až do počátku války třicetileté. Rozlišuje medaile lité a ražené, líčí jich vznik a účel a probírá jednotlivé školy. Pojednává o ražených portrétních medailích školy jáchymovské a o litých školy augsbursko-norimberské. Mezi representanty této poslední školy uvádí mistra Severina Brachmanna. Vliv italský uplatňuje zvláště Antonio Abondio a jeho syn Alessandro Abondio, jehož práce přednášející kriticky sestavuje a odlišuje od prací Paula van Vianen.

Přednáška je doprovázena četnými ukázkami ze sbírky pana přednášejícího.

Členská schůze dne 3. února 1928.

Přítomno 24 členů. Předsedá pan ředitel *Pilát*. Přednáší p. *inž. Josef Dobrý* o *medaili jako odměně za plni a důmysl zejména v oboru výroby*. Zdůrazňuje, že numismatikové mají se obráti nejen minulostí medaile, nýbrž v zájmu zvelebení medailérství též přítomností a hledati podněty k vydávání vkusných a působivých medailí. Pojednává o vývoji uvedeného druhu medaile počínaje dobou Marie Terezie až do doby přítomné, při čemž upozorňuje zejména na první tyto ražby s českým textem. Mluví o vývoji této české medaile jako odměny účastníků průmyslových a živnostenských výstav až do r. 1891, hlavně o velmi četných ražbách provedených u příležitosti Zemské jubilejní výstavy a předkládá přehled všech úřadů, ústavů a korporací, které udílely nebo udílí premijní medaile za zásluhu a úspěchy ve výrobě, zemědělství, školství, umění, vědě atd. Přednášku doprovází četnými ukázkami.

Pan ředitel *Pilát* upozorňuje na aukci Helbingovu v Mnichově, kde bude vydražena řada mincí knížat münsterberských, potomků krále Jiřího z Poděbrad, a navrhuje, aby společnost se postarala, aby aspoň část těchto mincí byla získána pro Národní museum v Praze.

Ze správního výboru 10. února 1928.

Usneseno, aby členstvo bylo upozorněno na „Vzájemnou záložnu“ zvláštním cirkulářem. Akademie věd a umění poskytla subvenci 1.500 Kč. Za nové členy byli

přijati: pp. *Josef Gabriel*, učitel v Jarošicích, *Josef Fejér*, obchodník mincemi v Budapešti, *Dr. Jar. Šolc* v Praze a *Městské museum v Čelakovicích*. Valná schůze stanovena na den 16. března 1928.

Debatní večer 17. února 1928.

Přítomno 25 členů. Předsedá pan *Dr. Mastný*. Přednáší pan rotmistr *Stanislav Soška O ruských mincích periody carské*. Probírá ražby carů i samozvanců počínaje Ivanem IV. Hrozným r. 1547 a konče r. 1689 ražbami Petra, Ivana a Žofie Alexejevičů, kteří vládli společně. Kromě stručného přehledu historického podání i přehled ražeb, doprovázený pěknými ukázkami ze sbírky pana přednášejícího.

Členská schůze 2. března 1928.

Přítomno 28 členů a 4 hosté. Předsedá pan ředitel *Pilát*. Přednáší pan *Dr. Kristian Turnwald O vývoji mincovnictví rakouského*. Podává obšírný přehled ražeb, počínaje ražbami středověkými, v nichž jsou četně zastoupeny i ražby našeho Přemysla II. pro Rakousy a Štýrsko. Mince rakouská se přechodem do nového věku pronikavě zlepšuje hlavně mocenským vlivem panovníků. Pan přednášející sleduje nejen ražby vídeňské, nýbrž i ražby štyrské, korutanské a hlavně tyrolské, kde razí minci různá arciknížata. Zajímavou, ukázkami velmi bohatou přednášku končí ražbami arcibiskupů solnohradských, kteří razili hojně až do počátku století XIX., a ražbami republiky rakouské, jakož i ukázkami ražeb z doby světové války.

Ze správního výboru 9. března 1928.

Jednáno o akci, již mají býti získány dukáty knížat münsterberských v Helbingově dražbě pro Národní museum. Ministerstvo zahraničních věcí poskytlo pro r. 1928 subvenci 2.000 Kč. Pan inž. Dobrý daroval Věstník ministerstva obchodu, v němž byl uveřejněn jeho článek. Za nové členy se přihlásili a byli přijati: pp. prof. *Jan Jelinek* ve Zvoleni, *František Krauman* v Praze, *Bohumil Fiala* v Luži u Skutče, *Vladimír Stanka* v Uherském Brodě a *Musejní společnost v Uherském Brodě*. Projednány zprávy funkcionářské pro valnou schůzi.

Valná schůze 16. března 1928.

Přítomno 40 členů a 2 hosté. Předsedá pan ředitel *Pilát*, jenž vítá přítomné a věnuje posmrtnou vzpomínku členům zemřelým v uplynulém roce pánům *Apolonu Růžičkovi*, *Dru Leopoldu Katzovi*, *Dru Jindřichu Záhořovi*, *Josefu Zounkovi*, *podpl. Frant. Lobkowicovi*, *Dru Smyčkov* a *Josefu Trappovi*. Projev vyslechli přítomní stojíce.

Po přečtení zápisů poslední valné schůze ujal se slova první jednatel společnosti pan *Dr. Viktor Katz*, jenž praví:

„V správním roce 1927 konala Numismatická společnost československá 1 valnou hromadu a 18 členských schůzí, které navštívilo celkem 470 osob a 12 hostů. Přednášeli pp. *Vladimír Patera* třikrát, *Dr. Dvořák*, ředitel *Příbil*, *Schulz* a *Dr. Turnwald* dvakrát, pp. *Dr. Ječný* z Plzně, *Dr. Katz*, *Dr. Mastný*, ředitel *Pilát*, řídící učitel *Příbík*, *Dr. Skalský*, rotmistr *Soška* jednou. Všem těmto pánům, kteří se svými přednáškami přičinili, že naše měsíční schůze se staly milým dostaveníčkem přátel numismatiky, vzdáváme tímto srdečný dík a prosíme, aby ve své činnosti neochabli i v budoucnosti.

Výbor konal v roce 1927 9 schůzí, v nichž bylo jednáno o spolkové administrativě. Náš exhibitní protokol vykazuje 374 dopisů v minulém roce odeslaných. S výsledkem se potkala naše intervence u ministerstva financí ohledně daně přepychové z mincí, dovážených z ciziny. Je-li potvrzeno, že adresát je členem Numismatické společnosti československé a nedovází mince k účelům obchodním, nežádá se nyní přepychové daně. Numismatická společnost stala se členem Vzájemné záložny v Praze, založené filatelisty, aby pomáhala sběratelům, již se dostali do finanční tísně, mohou-li se zaručiti svými sbírkami. Činnost Vzájemné záložny bude rozšířena i na numismatiky a výbor vyslal do vedení tohoto ústavu 2 své zástupce. Internovali jsme podáním u ministerstva financí, aby desetileté trvání republiky bylo oslaveno mimo jiné i vydáním jubilejní mince. Bude vydána zvláštní jubilejní stříbrná desetikoruna. Přihlásili jsme se k Výstavě soudobé kultury v Brně a byli jsme zařazeni mezi spolky vědecké.

Hlavně však se soustředila naše činnost na vydávání a prohloubení našeho Numismatického časopisu československého, jenž vyšel v roce 1927 ve dvojsešitech o 254 stranách se 3 tabulkami a s četnými vyobrazeními v textu. K časopisu bylo připojeno resumé francouzské a německé. *Můžeme s pýchou konstatovati, že náš časopis patří dnes k nejlepším časopisům numismatickým nyní vycházejícím*. Vděčíme to všem spolupracovníkům, zvláště však našemu osvědčenému redaktoru, panu *Dr. G. Skalskému*, jemuž srdečně děkujeme za veškeru námahu, kterou našim publikacím věnuje, zvláště když tento dík je jedinou naší odměnou za vynaloženou práci pro Společnost. Naši vydavatelskou činnost rozšířili jsme v roce 1927 ještě tím, že jsme založili zvláštní Knihovnu numismatického časopisu československého, v níž hodláme vydávati v nezávazných lhůtách větší původní práce z oboru numismatiky. Jakožto první číslo této Knihovny byla vydána monografie *Dra Katze: „Kontramarky na pražských groších“* o 58 stránkách se 3 tabulkami a s vyobrazeními v textu. Práce tato byla numismatiky u nás i v cizině vlídně přijata. Můžeme dnes konstatovati, že náklad s ní spojený jest již uhrazen.

Hodláme uspořádati výlet do Kutné Hory, abychom si opětně prohlédli místo, kde stála naše staroslavná mincovna.

Starali jsme se, aby byly sebrány prostředky, které by umožnily zachování mincovních památek pro nás zvláště důležitých, jež se vyskytnou na mincovním trhu, pro Národní museum v Praze. I letos byla zahájena dík velkým stykům pana předsedy, jemuž jsme zavázáni zvláštním díkem, podobná akce, kterou numismatická sbírka Národního musea bude velice obohacena, poněvadž bylo sebráno více než 40.000 Kč.

Přičiněním pana ředitele *Mareše* bylo upozorněno v Učitelských Listech na důležitost zachování a popsání nálezů, na naši společnost a její činnost vůbec. Díky jsme zavázáni našemu účetnímu p. *Josefu Sojkovi*, jenž pečuje o to, aby se neztenčily naše příjmy. Zvláštní náš dík patří všem institucím, které nás finančně podepřely. Jest to v prvé řadě Ministerstvo školství a národní osvěty, jež i v roce 1927 nám poskytlo subvence v celkové částce Kč 5000.—, Česká akademie věd a umění věnovala nám kromě částky 1.500 Kč na náš časopis ještě další mimořádnou subvenci 2000 Kč k uctění památky zemřelého našeho člena *Dra Leopolda Katze*, ministerstvo zahraničí podepřelo naši propagaci v cizině zvláštní subvencí 2000 Kč.

Děkujeme p. *Dru Turnwaldovi* za to, že dává platiti ve sporech dobrovolné pokuty ve prospěch našeho literárního fondu. a p. inž. *Dobrému*, jenž naší společností věnoval pěknou kolekci odznaků Pražských vzorkových veletrhů. Dík náš platí i všem časopisům, které přinášejí naše zprávy, zvláště *Národním Listům* a *Národní Politice*, které uveřejňují zdarma zprávy o schůzích.

Neužili jsme zmocnění, jež nám dala loňská valná hromada, abychom v případě nutnosti zvýšili členské příspěvky o 10 Kč. Náklad, jež si vyžádal zvlášť objemný časopis loňský, byl tak veliký, že se naše rezervy ztenčily. Rovnováhy finanční budeme hleděti dosíci tím, že vydáme v roce 1928 méně objemné číslo, a to již proto, poněvadž hodláme v jubilejním roce 1929 vypravití náš časopis ve zvláště reprezentující formě. Mimo to míníme v letošním roce zahájit mezi členstvem zvláštní subskripci na

podporu našeho literárního fondu ve prospěch tohoto jubilejního ročníku našeho časopisu.

Zrevidovali jsme stav svého členstva, abychom se zbavili členů, kteří nekonají svých povinností. Stav členstva jest koncem r. 1927 tento:

Koncem r. 1927 bylo členů:

a) zakládajících	24
b) řádných	441
V roce 1927 vystoupilo členů	18
zemřelo členů	7
v roce 1927 přistoupilo nových členů	32
vyškrtnli jsme členů, nekonajících své povinnosti	5
takže do roku 1928 přišli jsme s počtem členů zakládajících	25
členů řádných	442
Z toho je 93 museí.	

Dovolte, abych na konci poděkoval všem členům za nezištnou jich práci ve prospěch Numismatické společnosti a numismatické vědy. Byli jsme všichni při práci své vedeni jedinou myšlenkou, aby svorným spolupůsobením všech našich zájemníků o numismatiku vzkvétala Numismatická společnost československá a vzkvétala naše numismatická věda.

Pokladník společnosti pan *Eduard Pelhřimovský* předkládá účetní uzávěrku, jež vykazuje tyto položky:

Účet pokladni:

Příjem:		Vydání:	
zůstatek z r. 1925	16.505·48	Náklad č. 1/2 Numismat.	
příspěvky členů	11.417·20	časopisu čsl.	15·617·83
subvence	10.430·—	Náklad na Kontramarky na	
úroky z uložených peněz	464·72	čes. groších	5.636·01
příjem za publikace	6.537·10	správní výlohy	621·62
dary	1.008·—	cenné papíry	26.669·—
cenné papíry	13.775·50	pokl. hotovost	11.593·54
	60.138·—		60.138·—

Stav fondů koncem r. 1926 jest takový:

fond základní	3.189·33
fond literární	50·—
fond tiskový	15.332·15

K tomu připomíná pan pokladník toto:

„Účetní zpráva vykazuje oproti roku předcházejícímu podstatný rozdíl, poněvadž sice zaznamenává přechodně větší jmění než roku minulého, leč na druhé straně nevyrovnali jsme ještě účet tiskárny za poslední 3. a 4. číslo Numismatického časopisu, které si vyžádalo částky Kč 17.463·25. Tuto částku musíme proto při posuzování stavu jmění bráti v úvahu, poněvadž se objeví teprve v bilanci letos. Dle toho činil by vlastně stav našeho jmění k 31. prosinci 1927 celkem Kč 9.342·29 oproti Kč 16.505·48 roku minulého, což činí rozdíl o Kč 7.163·19. — Na příspěvcích členských bylo roku 1927 vybráno o Kč 2.965·85 méně než roku předcházejícího, vzdor intensivnímu vymáhání. — Tiskový fond stoupl oproti roku loňskému o Kč 2.066·— a to proto, že jsme dosud z tohoto účtu nečerpali žádné částky k uhrazení nákladů spojených s vydáváním časopisu, jako jsme činili obvykle. — Náklady s vydáváním Numismati-

ckého časopisu vyžádaly si částku Kč 33.081·08 a vzrostly oproti roku minulému o Kč 4.647·23. Tyto náklady jsou pouze jednou třetinou hrazeny z příspěvků členských. Naproti tomu byly správní výlohy omezeny na míru nejnižší a jsou o Kč 170·76 menší roku loňského. Denních výpisů poštovního úřadu šekového došlo a vúčtováno bylo celkem 186 za rok 1927. — Jinak je vzestup bilanční zřejmý z obrátu pokladního, který za uplynulý rok dosáhl výše 108.682·46, což značí vzrůst obrátu o Kč 17.078·50 oproti roku předcházejícímu. Jak z uvedeného zřejmo, byla i oproti značným výlohám, spojeným s vydáváním Numismat. časopisu československého, finanční rovnováha společnosti udržena jedine s využitím veškerých sil a prostředků. S touto rovnováhou možno v budoucnosti počítati jedine pak, když veškerí členové společnosti budou přesně a včas plniti své povinnosti. Tu musím v závěru své zprávy znovu poukázati na to, že někteří dávají se k zaplacení svých členských příspěvků několikrát a často bezvýsledně upomínati. Doufám však, že pro příště tohoto připomenutí již třeba nebude, a že členové včasným placením svých příspěvků ulehčí příštímú výboru práci.“

Knihovnick společnosti p. inž. *St. Vávra* oznamuje, že stav knihovny v minulém roce vykazuje další vzestup. Odebíráme výměnou za náš časopis 15 zahraničních numismatických časopisů.

Knihovna obsahuje:

35 numismat. spisů, přibýly 4, 21 numismat. časopisů o 100 ročnících, takže přibýlo 22 ročníků, 15 separátních výtisků numismatických, 29 jiných knih, přibýlo 13, a 210 katalogů.

Po zprávách revisorů bylo výboru uděleno absolutorium a všem funkcionářům vzdán dík za jejich činnost. K návrhu p. *Lambly* provedeny byly volby aklaací a zvoleni jednomyslně: Předsedou p. řed. *Rud. Pilát*, I. jednatelem p. *Dr. Viktor Katz*, pokladníkem p. *Eduard Pelhřimovský*, členy výboru pp. *Dr. Ant. Mastný*, *Vlad. Patera*, *Dr. Gustav Skalský*, *Josef Sojka*, *Josef Šejnost*, *Dr. Kr. Turnwald*, náhradníky pp. *Josef Mareš*, *Bedřich Příbil*, revisory pp. *Dr. Bohuslav Dvořák*, *Ing. St. Vávra*.

Pan ředitel *Pilát* děkuje za projev důvěry volbou. K návrhu výboru usneseno, aby členské příspěvky činily jako roku loňského 30 Kč, neuzná-li výbor, aby byl příspěvek zvýšen o 10 Kč.

Následuje přednáška pana *Dra Gustava Skalského: Vliv české mincovní reformy Václava II. na mincovnictví uherské v I. polovici XIV. století*. Přednášející osvětluje znovu základy české mincovní reformy Václava II. r. 1300 a ukazuje pak, jak se řídí týmiž zásadami i nové uspořádání uherské mince, provedené Karlem Robertem postupně v l. 1323—1338 podle českého vzoru a pod českým vlivem. I tu šlo o to vytlačit z trhu malé stříbrné denárky ceny kolísající a oblíbenou měnu prutovou a uvést v život nové, stále, veliké peníze stříbrné i zlaté. Zejména však působil na uherskou reformu základní a samostatný rys reformy české, která, spočívajíc na zavedení státního monopolu drahých kovů, zasáhla účinně tímto důmyslným opatřením nejen do dějin mincovnictví, nýbrž i do hospodářského vývoje středověkých Uher. Přírodní podmínky země si vynutily v Čechách měnu stříbrnou, v Uhrách zlatou. Při té příležitosti promlouvá přednášející o poměru zlata a stříbra v Evropě na konci 13. a v první polovině 14. stol. Vysvětluje též, proč reforma česká byla provedena tak hladce a rychle, kdežto v Uhrách bylo panovníkovi postupovati opatrně, krok za krokem.

Ze správního výboru 23. března 1928.

Výbor Numismatické Společnosti se ustavil takto: I. místopředsedou zvolen p. *Dr. Ant. Mastný*, II. místopředsedou p. *Dr. Gustav Skalský*, II. jednatelem p. *Vladimír Patera*, účetním p. *Josef Sojka*, archivářem p. *Josef Šejnost*, knihovníkem p. *Dr. Kr. Turnwald*. Za nového člena přijat p. *Jindřich Borůvka* v České Skalici. Jednáno o návrhu společnosti Zlatodůl Roudný, aby byl k jubileu desetiletí našeho

státu ražen zlatý pamětní peníz ve váze 3—4 dukátů. Ministerstvu financí bylo navrženo, aby bylo raženo jubilejních desetikorun 500.000 kusů.

Ze správního výboru 13. dubna 1928.

Ze sbírky provedené společností, aby byla umožněna koupě münsterberských mincí z dražby u firmy Otto Helbing Nachf. v Mnichově, koupeno a věnováno bylo Národnímu museu v Praze 28 kusů zlatých mincí za částku M 5.238.25. K akci této přispěli:

První česká vzájemná pojišťovna v Praze II., Spálená ul.	Kč 20.000.—
firma Eruptiva, velkoobchodní firma monopolních látek výbušných, spol s r. o. v Praze II., Karlovo náměstí 26.	„ 10.000.—
Bankovní dům Petschek a spol. v Praze	M 300.—
Živnostenská banka v Praze	„ 241.50
Slavie, vzájemně pojišťovací banka	Kč 1.500.—
Občanská záložna na Smíchově	„ 1.500.—
Česká eskomptní banka a kreditní ústav v Praze	„ 1.500.—
Zemská banka v Praze	„ 1.500.—
Československé akciové továrny na látky výbušné v Praze	„ 1.500.—
Assicurazioni Generali, ředitelství pro Československou republiku v Praze	M 100.—

Všem dárcům bylo Numismatickou společností zvláště poděkováno. Na Výstavu soudobé kultury bude zaslán diagram o vzrůstu členstva a diagram vydaných publikací, jakož i veškeré publikace a výstavní medaile. Zájezd do Kutné Hory stanoven na měsíc červen. Bude konán společně se zdejšími Rotary-klubem.

Debatní večer 20. dubna 1928.

Přítomno 27 členů a 2 hosté. Předseda věnuje posmrtnou vzpomínku zemřelému členu panu řediteli L. Dolanskému. Přednáší slečna Dr. Emanuela Nohejlová, která v thematu *O jménech českých kněží na českých denárech* srovnává zprávy psaných historických pramenů s prameny ryze numismatickými o kněžnách Biagotě, choti Boleslava I., Emmě, choti Boleslava II., Eufemii, vdově po Otovi I. Sličném Olomouckém, a Jitce, choti krále Vladislava I. Odmítá naprosto ražby královny Svatavy, ženy krále Vratislava I., a řadu mincí, přidělených Fialou t. zv. olomouckému poručení kněžny Eufemie, jejímž ražbám a historii věnuje zvláštní pozornost. Mezi denáry těmi jsou falsa Killianova, zpráva Bočkova o nálezů dvou mincí kněžny Eufemie v Olomouci jest též podezřelá, ale pravý, třeba jediný známý exemplář jednoho typu ve sbírce Národního musea v Praze dokazuje, že kněžna razila peníze patrně jako poručnice nedospělých synů.

Členská schůze 4. května 1928.

Přítomno 29 členů. Předseda pan Dr. Mastný. Pan ředitel Rudolf Pilát, přednáší o mincovnictví knížat münsterberských. Probírá zevrubně dějinné události, týkající se tohoto rodu, potomků to krále Jiřího Poděbradského, a jeho vztah k dějinám českým. Vysvětluje rozsah mincovnictví a dokládá přednášku svoji znamenitými ukázkami münsterberských ražeb zvláště zlatých. Přednáška tato sblížila nás s částí mincovnictví slezského a vynesla přednášejícímu zvláštní díky přítomného nestora společnosti pana ředitele Příbika, jenž vzpomněl při tom i zásluh ředitele Piláta o získání münsterberských mincí pro Národní museum.

Ze správního výboru 12. května 1928.

Městská rada pražská povolila společnosti subvenci 1000 Kč. Na výstavu soudobé kultury v Brně odeslány mimo vydané publikace též dva p. *Sojhou* pořízené diagramy a to diagram vzrůstu členstva od založení společnosti a diagram vydaných publikací. Za nového člena přijat pan F. Kunc v Jaroměři. Bylo vzato na vědomí, že pan Dr. Katz byl povolán členem poroty pro posouzení návrhů na nové desetikoruny.

Debatní večer 18. května 1928.

Přítomno 25 členů. Předseda pan Dr. Mastný. Přednáší pan Dr. Viktor Katz o původu tak zvaných *tolarů tří císařů*, z nichž tolary z doby Matyáše II. pocházejí z Prahy, tolary pak z r. 1590 z Jáchymova. Mimo to přednáší jmenovaný o *skupině biblických medailí, připisované* dosud *Kremnici*, a ukazuje, že medaile tyto jsou asi původu jáchymovského. Obě přednášky byly doloženy ukázkami.

Členská schůze 1. června 1928.

Přítomno 29 členů a 1 host. Předseda p. ředitel Pilát, jenž zahájil schůzi upřímnou zdravicí k 50tinám mistra Josefa Šejnosta. Přednáší p. ředitel Příbil o *medailérském rodu Hameránů*, jenž roku 1662 otevřel medailérskou dílnu v Římě. Hameráni byli papežskými medailéry a zhotovili nesčetné svátostky, jimiž zaplavovali světový trh. Po Albertu Hameránovi pracoval jeho syn Jan, jemuž pomáhala sestra Beatrice a syn Hermenegild, jenž byl následníkem otcovým. Následuje Otomar, jenž byl společníkem bratrovým. Otomarův syn Ferdinand obchoduje prací svých předchůdců, opouští rodný dům i umění. Nejstarší syn Ferdinandův Giachimo prodává zbytky razidel Vatikánu. Jeho bratr Giovanni je poslední Hamerán 1846. Pan přednášející doprovází zajímavou přednášku hojnými ukázkami.

Ze správního výboru 9. června 1928.

Projednány záležitosti správní a program zájezdu do Kutné Hory. Za nové členy byli přijati: p. Jiří Oliva z Prahy a Dr. Jaroslav Pasternak ze Lvova.

Debatní večer 15. června 1928.

Přítomno 29 členů, předseda pan ředitel Pilát. Přednáší mistr Josef Šejnost o *ražební technice v českém mincovnictví*. Zajímavá a poučná tato přednáška, jež byla přípravou pro zájezd do Kutné Hory, byla členstvem s povděkem přijata.

Zájezd do Kutné Hory.

Dne 16. a 17. června konala Numismatická společnost československá společně s pražským klubem „Rotary“ zájezd do Kutné Hory, aby shlédla opět památky tohoto staroslavného města, v němž tak dlouho pracovala česká mincovna. 16. června večer konala se v Kutné Hoře v tamním hotelu „Černý kůň“ přátelská schůze místního klubu „Rotary“ s účastníky výletu, na níž předseda místního klubu „Rotary“ pan notář Ferdinand Hejna uvítal členy zájezdu. Na schůzi této promluvil jednatel společnosti pan Dr. Viktor Katz o *kutnohorském mincovnictví*, se zvláštním zřetelem k početním penízům raženým v Kutné Hoře, při čemž osvětlil názorně i počítání na početním prkně. V neděli dne 17. června prohlédli si účastníci výletu kutnohorskou krajinou výstavu a veškeré místní památnosti.

Výbor.

RESUMÉ.

E. Nohejlová: Un denier de la princesse Euphémie.

Cet article est une partie d'une conférence, tenue à la „Société numismatique tchécoslovaque de Prague“, par Mlle Nohejlová, ayant pour titre: „Noms des princesses sur les deniers tchèques“. Elle traite des monnaies frappées par Euphémie, veuve de Othon Ier, prince d'Olmütz. L'auteur, en recourant aux dates historiques de la fin du XIème siècle, fixe les dates des frappes monétaires des princes d'Olmütz. Elle énumère les deniers de la princesse Euphémie connus jusqu'à présent, dont le Cabinet Numismatique du Musée National de Prague ne possède qu'une seule pièce. L'auteur mentionne une suite de faux documents du „Codex diplomaticus Moraviae“ qui avaient pour but d'expliquer l'époque et la cause de la frappe des deniers de la princesse. Selon l'opinion de Mlle Nohejlová, une seule pièce authentique, existant du denier de la princesse Euphémie, n'est pas suffisante pour prouver sa tutelle à Olmütz après le décès du prince Othon Ier. (P. 1—6.)

V. Katz: Des Thalers dits „Aux trois empereurs.“

L'auteur prouve par des recherches numismatiques qu'on a frappé dans l'atelier monétaire de Prague les deux types des Thalers „aux trois empereurs“ sans date, c'est à dire non seulement celui au buste de Mathias, mais encore celui au double-aigle au revers. En les comparant avec d'autres monnaies l'auteur pense qu'ils furent frappés en 1612/13. L'auteur s'occupe encore des Thalers „aux trois empereurs“ de l'année 1590; il les compare avec les frappes du même temps et il en déduit que ceux-ci ne proviennent ni de l'atelier monétaire de Hall ni de celui de Prague, mais qu'il faut les attribuer au tailleur de fers de Jáchymov (Joachimstal) Zacharias Kempf. Il prouve cette attribution par la ressemblance des doubles-aigles représentés et sur la médaille ovale de Rodolphe frappée en 1590 à Jáchymov, et sur les Thalers cités plus haut. (P. 7—10.)

E. Nohejlová: Notes sur l'activité de B. Albrecht.

Mlle Nohejlová démontre d'après les dates des Archives de la Monnaie de Prague l'activité de B. Albrecht, commerçant Nurembergeois, et décrit les travaux exécutés pour lui dans la Monnaie Pragoise. Quelques extraits des comptes monétaires (des années 1581—1583) furent déjà publiés par Fiala et par Lehr. On peut les compléter par la publication de tous les comptes de B. Albrecht de la Monnaie de Prague, connus jusqu'à nos jours. On peut y constater la quantité d'or et d'argent qui fut fournie par Bartel Albrecht, et la quantité des ducats d'or et des Thalers qui en fut frappée. Les quittances des divers personnages nous donnent d'autres matériaux. Les comptes et les quittances mentionnent deux facteurs (Václav Albrecht et Martin Vogel, tous deux citoyens de l'ancienne cité de Prague), qui fournissaient à la Monnaie de Nuremberg divers outillages pour la fabrication des monnaies. La frappe pour B. Albrecht exécutée sous les mêmes conditions que la frappe pour d'autres étrangers, exigeait une augmentation des travaux à la Monnaie de Prague. D'après les recherches de l'auteur, c'étaient spécialement les tailleurs de fers qui avaient beaucoup à travailler, en fournissant souvent et avec diligence une grande quantité de divers trousseaux et piles. On trouve la dernière mention sur B. Albrecht aux Archives de Prague dans le compte, daté 1595, de la femme-monnaieur Suzanne Ercker. Dans la présente étude on trouve une copie de ce compte. (P. 11—24.)

Otto Oliva: Ce qui résulte pour les finances de la calada.

Le mot „calada“, dérivé de l'italien calata, signifie la descente, l'abaissement, la pente. Ce mot est en connexion avec le mot français la calade, qui signifie la perte d'un hippodrome. Notre calada („münzcalada“) signifie donc la baisse de la monnaie, un écroulement financier. Après la calada — la banqueroute — promulgué le 28. décembre 1623, la situation financière devenait de plus en plus menaçante. Les prix des produits augmentaient et les sujets se trouvaient en misère après avoir perdu 89% de leur biens. Et non seulement les sujets de la Bohême et de la Moravie furent réduits à la mendicité, mais aussi les états de la Haute et de la Basse Silésie appelaient l'attention de l'empereur sur les difficultés financières. Ils se plaignent de ce que le commerce tombe en décadence à cause de la mauvaise monnaie. De tous côtés on entend retentir les plaintes de la mauvaise situation financière et la vie économique n'avance pas. Personne ne veut prêter d'argent dans un tel trouble de la monnaie. Une année après la publication de la calade, on détermine ce qu'on doit payer pour telle ou telle pièce de monnaie. Il fut décidé qu'une double pièce de soixante kreutzer serait acceptée pour 20 kreutzer, une simple pièce de soixante pour dix kreutzer, une pièce de 48 kreutzer pour 6 kreutzer, une pièce de 24 kreutzer pour 3 kreutzer, une pièce de 3 kreutzer pour 2 petites pièces. Quant aux pièces d'or un ducat pour 2 fl 30 kr, un „rejský“ pour 1 fl 50 kr, une couronne espagnole et française pour 2 fl 15 kr, une couronne italienne pour 2 fl 10 kr, un „rosenobel“ pour 5 fl 30 kr, un „šiff-nobel“ pour 4 fl 50 kr, un englot pour 3 fl 40 kr, un cruciat (ou ducat de croix) pour 2 fl 20 kr. Ces limites ne devaient pas être dépassées. (P. 25—29.)

V. Katz: Alessandro Abondio. Une étude sur son atelier des médailles à Prague et sur ses contemporains Paulus van Vianen et Jan des Vos. (Pl. I et II).

En examinant les dates jusqu'à présent publiées sur les trois artistes de la cour de Prague l'auteur attribue les quatre grandes médailles citées à Paulus van Vianen. Celles qui lui ont été attribuées jusqu'à maintenant sont d'après son opinion des travaux qu'il faut partager entre Jan des Vos et Alessandro Abondio. Ainsi se forme une suite de 25 médailles frappées à Prague par A. Abondio à laquelle il faut encore ajouter ses travaux exécutés en Bavière. Persuadé que les médailles bavaroises sont sans doute des oeuvres d'Abondio, l'auteur prouve leur corrélation avec celles qui ont été frappées à Prague par des lettres et des portraits typiques et par des revers allégoriques, montrant des petits détails caractéristiques, comme p. e. les anges joufflus soufflant la tempête. Les médailles aux blasons typiques sur le revers, attribuées par Kenner et Domanig à Abondio sont d'après l'opinion de l'auteur frappées par un élève d'Abondio. C'est encore un maître R. R. peut-être Raphaël Ranghieri à qui on pourrait attribuer ces médailles. (P. 30—44.)

	Pàge
Trouvailles	45—50
Littérature	50—58
Revue	58—71
Musées — Expositions — Nouvelles différentes — Nouvelles frappes — Ventes numismatiques — Perscnel	71—79
Procès verbaux de la Société numismatique tchécoslovaque	79—87
Redaction: Dr. G. Skalský, Praha II, Musée national.	
Administration: Dr. V. Katz, Praha VII, Sochařská 333. Abonnement Kč 40.—.	

Emanuela Nohejlová: Ein Denar der Fürstin Eufemia.

Dieser Artikel ist ein Abschnitt eines Vortrages der Verfasserin „Die Namen der Fürstinnen auf böhmischen Denaren“, welcher den Münzen der von Otto I. Fürsten von Olmütz nachgelassenen Wittve Eufemia gewidmet ist. Sie geht den historischen Nachrichten für das achte und neunte Decenium des 10. Jahrhunderts nach, setzt die Prägeperioden für einzelne Fürsten in Olmütz fest, stellt eine Übersicht der heute bekannten Münzen der Fürstin Eufemia, von denen nur ein einziges Exemplar in der Sammlung des Prager Nationalmuseums vorhanden ist, dar, bespricht die Reihe der gefälschten Urkunden in dem Codex dipl. Moraviae, welche die Zeit und Ursache der Denarenprägung der Fürstin erklären sollen, und ist der Meinung, dass eine einzige heute bekannte echte Münze der Fürstin Eufemia ein nicht erweisliches Zeugnis für ihre Vormundschaft in Olmütz nach dem Tode des Fürsten Otto I. ist. (S. 1—6.)

Viktor Katz: Ueber die Dreikaisertaler.

Ein numismatischer Nachweis, dass von den zwei Typen der Dreikaisertaler o. J. nicht nur derjenige mit dem Brustbilde Mathia's, sondern auch jener mit dem Doppeladler im Revers der Prager Münzstätte entstammen. Durch Vergleich mit dem sonstigen Münzmaterial werden diese Dreikaisertaler mit dem Jahr 1612/13 datiert. Der Autor behandelt auch die Dreikaisertaler vom Jahre 1590, vergleicht dieselben mit dem gleichzeitigen Münzmaterial und gelangt zur Ueberzeugung, dass diese Dreikaisertaler weder von Hall, noch von Prag, wie bisher angenommen, herühren, sondern als Produkte des Joachimstaler Eisenschneiders Zacharias Kempf bezeichnet werden müssen, wobei die Joachimstaler ovale Rudolfsmedaille vom Jahre 1590 (Numismatický časopis čsl. II., Tafel X—56) mit ihrem gleichgeformten Doppeladler wie er auf den Talern vorkommt, ausschlaggebend ist. (S. 7—10.)

Emanuela Nohejlová: Ein Beitrag zur Frage des B. Albrecht.

Streng nach den Daten des Prager Münzarchives bearbeitet die Verfasserin die Frage des Nürnbergschen Geschäftsmannes Bartl Albrecht und der Arbeit für ihn in der Prager Münze. Die Auszüge aus den Münzrechnungen sind bereits teils von Fiala, teils von Loehr (nur für 1581—1583) veröffentlicht worden. Man kann sie ergänzen durch Veröffentlichung aller heute bekannten Albrechts'chen Rechnungen aus der Prager Münze, aus denen wir die Menge der von B. Albrecht gelieferten Gölde und Silbern und der aus diesen gemünzten Ducaten und Taler erkennen können. Auch die Quittungen einzelner Personen bieten das Material dar. Beide Quellen (Münzrechnungen und Quittungen) sprechen von zwei Faktoren (Václav Albrecht und Martin Vogel, beide Bürger der Alten Stadt Prag), die auch verschiedenes Münzzeug für die Münze in Nürnberg besorgten. Die Ausmünzung für B. Albrecht, die unter denselben Bedingungen, wie für andere fremde Personen geschah, verlangte grössere Spannung und Leistung der Arbeit im Münzhaushalt. Besonders mussten die Münzeisenschneider mehrere Stöcke und Obereisen oft und eifrig liefern, wie aus den von der Verfasserin publizierten Angaben hervorgeht. Die letzte Spur des B. Albrecht im Prager Münzarchiv ist die Nachricht der Münzmeisterin Susanna Ercker in ihrer Schlussrechnung aus dem Jahre 1595, die wörtlich abgedruckt ist. (S. 11—24.)

Otto Oliva: Finanzielle Folgen der Calada.

Calada oder Münzcalada (vergl. ital. calata = Sinken, Herabsteigen, Abhang, und franz. calade = Abhang in der Rennbahn) bedeutet einen Geldsturz, einen finanziellen Krach. — Nach der am 28. Dezember 1623 proklamierten Calada war die

wirtschaftliche Lage von Tag zu Tag gespannter. Die Naturprodukte stiegen im Preise und die Untertanen gerieten in Not, da sie 89% von ihrem Vermögen verloren. Nicht nur in Böhmen und Mähren sind die Untertanen an den Bettelstab gekommen, sondern auch in Ober- und Unter-Schlesien machten die Stände den Kaiser auf finanzielle Schwierigkeiten aufmerksam. Sie erhoben Klage darüber, wie infolge der schlechten Münze der ganze Handel zugrunde geht. Und so hört man von allen Seiten über die schlechten Geldverhältnisse Klagen, das wirtschaftliche Leben stockt und niemand will bei einer solchen „Münzconfusion“ Geld leihen. Ein Jahr später nach der Caladaproklamation wird angeordnet, wofür einzelne Geldstücke angenommen werden sollen. So wurde angeordnet, dass ein Doppelsechziger zu 20 Kreuzer angenommen werden soll; ein einfacher Sechziger zu 10 Kr.; ein 48 Kreuzerstück zu 6 Kr.; ein Dreikreuzerstück zu 2 kleinen Geldstücken. Von Goldmünzen ein Dukaten zu 2 Fl. 30 Kr.; ein rheinischer Gulden zu 1 Fl. 50 Kr.; eine spanische und französische Krone zu 2 Fl. 15 Kr., eine welsche Krone zu 2 Fl. 10 Kr.; ein Rosenobelstück zu 5 Fl. 30 Kr.; ein Schiffnobelstück zu 4 Fl. 50 Kr.; ein Engelotstück zu 3 Fl. 40 Kr.; ein Kreuzdukaten oder Cruciat zu 2 Fl. 20 Kr. Über dieses Maß darf die Münze im Preise nicht erhöht werden. (S. 25—29.)

Viktor Katz: Alessandro Abondio. Eine Studie über seine Medailleurtätigkeit in Prag mit besonderer Berücksichtigung seiner Zeitgenossen Paulus van Vianen und Jan des Vos. (Hiezu Tafel I und II.)

Durch Prüfung der bisherigen Forschungen über die genannten drei bei dem Prager Hofe tätigen Künstler kommt der Autor zu der Ueberzeugung, dass Paulus van Vianen nur die in diesem Artikel aufgezählten vier grossen Medaillen zugeschrieben werden können, wogegen die ihm bisher zugewiesenen übrigen Arbeiten unter Jan des Vos und Alessandro Abondio aufzuteilen wären. So entsteht eine Reihe von 25 Medaillen, welche die Prager Tätigkeit Alessandro Abondios representieren, zu denen dann noch die von ihm in Bayern angefertigten Arbeiten zuzufügen wären. Von diesen bayerischen Medaillen, welche unzweifelhaft als Abondios Werke festgestellt sind, ausgehend, wird der Zusammenhang seiner Prager Arbeiten teils auf Grund der charakteristischen Schrift, teils auf Grund der typischen Porträte und allegorischen Reverse bestimmt, wobei besonders kleine Details, wie z. B. den Sturm aufbrausende Engelchen eine hervorragende Rolle spielen. Der Autor scheidet aus Abondios Tätigkeit die ihm von Kenner und Domanig zugeteilten Arbeiten mit der typisch gleichen Wappenrückseite aus und sucht deren Verfertiger in einem anderen Schüler Antonio Abondios, wobei er aus der Ähnlichkeit der Arbeiten mit jenen des Meisters R. R. darauf schliesst, dass auch noch Meister Rafael Ranghieri als Autor dieser letzteren Medaillen betrachtet werden könnte. (S. 30—44.)

	Seite
Funde	45—50
Litteratur	50—58
Zeitschriften	58—71
Museen — Ausstellungen — Vereinsnachrichten — Neue Prägungen — Münzmarkt — Personalsnachrichten	71—79
Sitzungsberichte der Tschechoslov. Numismatischen Gesellschaft in Prag...	79—87
Redaktion: Dr. G. Skalský, Praha II., Nationalmuseum.	
Administration: Dr. V. Katz, Praha VII., Sochařská 333. Abonnement: Kč 40.—.	

PROGRAM PŘEDNÁŠEK V R. 1927-1928.

7. září: Dr. Viktor Katz: Numismatický kabinet v Mnichově a ve Vídni.
 21. září: Rudolf Pilát: Po stopách potomků krále Jiřího Poděbradského.
 5. října: Dr. Kr. Turnwald: Dějiny numismatiky.
 19. října: Josef Mareš: Pražský medailér Václav Seidan a jeho dílo.
 2. listopadu: Josef Mareš: Václav Seidan (pokračování).
 16. listopadu: Dr. Bohuslav Dvořák: Šporťovské medaile.
 7. prosince: Dr. Gustav Skalský: Biskupské denáry české a moravské.
 21. prosince: C. O. Castelin: O egyptských papyrech.

12

13

12

14

16

15

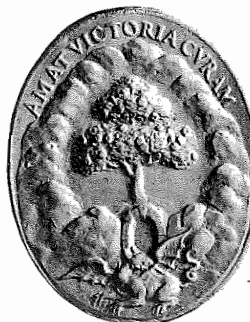

17

— 18 —

19

— 20 —

— 21 —

